

Luceafărul

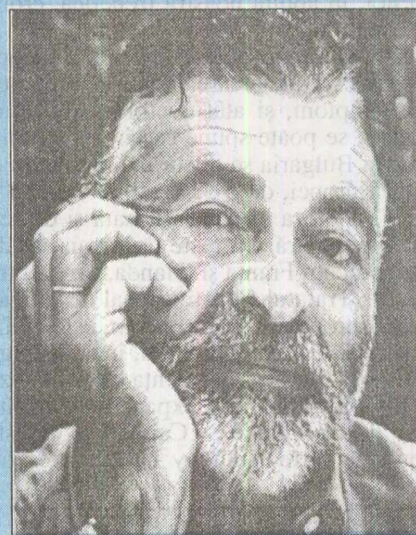
III

Apare săptămânal sub egida Uniunii Scriitorilor
Serie nouă inițiată de LAURENȚIU ULICI

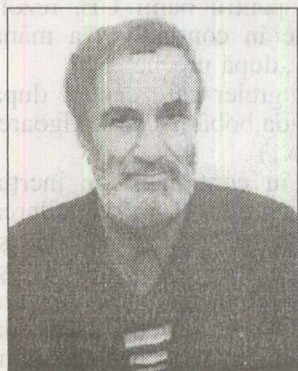
Nr. **21** (745)

Miercuri, 31 mai, 2006

Nu se căsătorise fiindcă era cu neputință să închege o conviețuire. Cum să dai curs unei vieți de familie, fără să faci tradiționala deosebire între zi și noapte? Mai există însă și ipoteza ca nici o femeie să nu fi reușit să-i intre pe sub piele, astfel încât să-l facă să-și schimbe bioritmul. Încercaseră mai multe, dar fără rezultate notabile, deși el avea toată bunăvoința.

paolo ruffilli

alexandru
sfârlea

Să cocotezi pe ditamai pedestale de nisip amestecat cu rumeguș și plastilină nume ce fac „implozie” livrescă doar când le pomenești, dar să ignori cu implacabilă condescendență scriitorii - mai ales șaptezeciști, dar și mai din urmă - a căror operă este de-a dreptul statuară, este, nu-i așa, un fel de stahanovistă și regretabilă performanță.

pag. 12-13

eseu

Textualism și cvasiliteratură

octavian soviany

plastică

Pictorul femeii moderne

ana amelia dincă

pag. 22

România în pragul unui nou import de statalitate

bogdan ghiu

Recentul raport preliminar al Comisiei Europene, așteptat ca o confirmare nu atât a aderării României la Uniunea Europeană, cât a datei precise a acestei aderări, urmat la foarte scurt timp de un „incorent” interviu al fostului președinte al Germaniei, Roman Herzog, prin care acesta califica aderarea României și a Bulgariei drept „un scandal, o imensă farsă”, sunt semne clare, pentru cine este dispus să le vadă și, deci, să se privească lucid, necruțător în oglinda lumii contemporane, că Europa are mai multă, mai presantă nevoie de noi decât simțim noi, în abulia noastră frenetică, cronic mărunțită, că am avea de ea.

Transpunând un foarte recent „concept” tipic românesc - dar care, iată, poate fi atribuit, ca simptom, și atât de formalei Uniunii Europene -, se poate spune că țările balcanice România și Bulgaria se bucură, din punctul de vedere al Europei, de o „carantină relaxată”.

De ce? Ipoteza mea, confirmată și de sensibilitatea populară din niște țări avansate democratic precum Franța și Olanda, care au tratat cu refuz Tratatul Constituțional de ridicare a Uniunii Europene la rang de *stat*, este că UE se grăbește să integreze noi țări, încă nepregătite, fiind presată de concurența cu globalizarea de tip american și cu expansiunea capitalismului de stat chinez. (Capitalism de stat conceput, de către Anthony Giddens, ca o a

n-a, istoric, „a treia cale”, aceea a cooperării, pentru ranforsarea puterii, dintre companiile private și stat, capitalism de stat, avatar târziu al mercantilismului, care, trebuie spus, constituie, cu diferențele culturale și istorice de rigoare, structura de forță și de profunzime atât a post/hipermodernismului neoconservator american, cât și a modernizării tradiționaliste chineze.)

După *forcing*-ul nereușit, în punctele sale esențiale, de a-și trece, cu grăbire și superioritate, Tratatul Constituțional prin niște referendumuri care s-au dovedit a nu fi deloc, așa cum ne obișnuise istoria recentă, o simplă formalitate, contrazicând nenumăratele analize care, de mai bine de un deceniu, vorbesc despre dezafectarea politicului și despre oboseala și indiferența democratică a cetățenilor europeni, elita politico-birocrațică care *vrea* Uniunea Europeană se grăbește și fortează, acum, din alt unghi, pe alt plan: în ceea ce privește integrarea „relaxată” a celor două state balcanice.

De ce ne integrează aproape orbește, automat, somnambulic UE? În opinia mea, pentru că, pe de o parte, dorește să-și atragă niște membri imaturi, masă de manevră electorală care, mâine, poimâine, vor vota, plini de gratitudine pentru darul primit, pentru Tratatul Constituțional. Și, pe de altă parte, din interese de fond *liberale*, pentru a-și asigura noi piețe de desface, dar și, nu în ultimul rând, „coridoare” și „tampoane” militaro-strategice.

La București, puterea de stat gâfăie, în tot

acest timp, șmecherește, să îndeplinească *formal* condițiile. *Formal*, adică de formă, superficial, dar și pentru că din însăși perspectiva Uniunii Europene, regulile reprezintă formă, un cadru pentru *altceva*.

Ca societate însă, ar trebui să ne agățăm constituțional, tocmai de aceste *forme*, să luăm în serios tocmai acolo unde chiar ce care le ordonă și cei care le aplică le consideră *pur formal*, „relaxat”.

Pentru asta însă ar trebui să acceptăm viața *biopolitică* despre liberalism, care se îngrijește sub toate aspectele vieții, mult în amonte față de economicul propriu-zis, de forța de muncă, pentru a-i asigura eficiența și randamentul.

vizor

Și ar mai trebui, de asemenea, să meditam fără false angoase ori revolte narcisice, asupra realității modernizării României, a cărei societate, în diacronia ei, n-a fost niciodată capabilă să genereze imanent *stat*. Vom fi, poate spre binele nostru dacă vom ști să luăm în serios *litera* legii, guvernati din import. Căc autenticul liberalism european, pus pe curarea celui american, dar după același model, cel al *capitalismului de stat*, știe că trebuie să-și protejeze, să-și garanteze *social* și *civic* ambițiile de profit. Căci altfel nu se poate!

Intrând în Uniunea Europeană, România va avea, poate, din nou, *stat*: putere și autoritate internă. Un stat care, din nou, de sus, se *revoluționeze societatea*, arătându-i cum trebuie să se constituie și să acționeze pentru a putea să genereze putere, politic, autoritate.

BANCA COMERCIALA ROMANA Sponsorizare de la Banca Comerciala Romuna

stelian tăbăraș

Am cunoscut, într-o țară nordică, un cetățean american cu studii umaniste făcute în... România, care spunea că el trăiește „din proiecte”. - Ce fel de... proiecte? - De investiții în Bosnia și România.

Și se lăuda cu sume fabuloase obținute pentru „proiectele” europene executate.

Așa am aflat prima oară cum a apărut o întrebare „gașcă” (în afara României) ce

nocturne

execută pentru noi proiectele de investire a milioane de euro pe care „nu reușim să-i cheltuim”. Între timp există adevărate „școli” pentru asta și, desigur, „specialiștii” se înmulțesc pe zi ce trece. E, nu-i așa, chiar recomandată frecventarea permanentă a unei forme de învățământ (există state europene în care procentul persoanelor care participă la o formă de educație ajunge la 30%. Pentru România, ponderea populației care studiază este de aproape 21%, cu un procent mai mult decât Bulgaria, dar sub media Uniunii

„Proiecte”

Europene). Și totuși, chiar dacă în facultățile economice studenții învață cum se fac „proiectele” pentru banii UE, rezolvarea lor rămâne în continuare la mâna celor care le fac „după ureche”.

(Totuși, unui greier care cântă... după ureche i se poate da bobârnacul de rigoare să plece de acolo...)

Vina e dată în continuare pe inerția moștenită din comunism, pe anihilarea „creativității naționale”, pe „etnocrație și ortodoxie”, pe „ghinioanele istorice” și excepționalismul românesc, pe sinteza ratată/utopică și lipsa de racordare la prezent, nu în ultimul rând pe „sabotajul mondial”...

Așa încât accesarea fondurilor europene, proiectele de cercetare și formare, cele de dezvoltarea resurselor umane și infrastructură, cu toată elaborarea propunerilor competitive și toate experiențele desprinse din proiectele europene deja derulate, continuă să constituie doar subiecte pentru *talk-show*-uri și mese rotunde.

În timp ce pronunția americanizată (dar și ironică) a „proiectelor” devine din ce în ce mai populară.

Cum ar fi zis Mircea Vulcănescu: „omul de mâine” se află sub o arhitectură de ispite...

Director:
Marius Tupan

Colectivul de editare:

Mariana Bunescu (tehnoredactor)

Responsabil de număr:

Simona Galațchi

Redactori asociați:

Horia Gârbea; Daniel Nicolescu;

Ioan Es Pop; Stelian Tăbăraș

Revista este membră a Asociației Revistelor, Imprimeriilor și Editurilor Literare (A.R.I.E.L.), înființată în baza Hotărârii judecătorești și recunoscută de Ministerul Culturii și Cultelor

Revista „Luceafărul” este editată de Fundația Luceafărul, cu sprijin de la Uniunea Scriitorilor din România și Ministerul Culturii și al Culetelor

Redacția și administrația:

Calcea Victoriei nr. 133, București, sector 1, telefon 212.79.94, fax 312.96.93

e-mail: fundatia_luceafarul@yahoo.com

Cont în lei: Banca Comercială Română, filiala sector 1, Calcea Victoriei nr. 155.

Număr de cont: RO17RNCB0072049692900001

Cont în valută: RO87RNCB0072049692900001

ISSN - 1220-627X

Tipar: SEMNE '94

Abonamentele se pot face la toate sucursalele

RODIPET și la oficiile poștale din țară.

Revista noastră este înscrisă în Catalogul

publicațiilor la poziția 2048.

Cititorii din străinătate se pot abona prin S.C.

Rodipet S.A. cu sediul în Piața Presei Libere nr. 1,

Corp B, Sector 1, București, România la P.O. Box

33-57, la fax 0040-21-2226407, 2226439 sau e-

mail: export@rodipet.ro

la limită

Credința a creat comunitățile monahale și, la limită, izolarea individuală. Sihăstria Iisus însuși, după botezul lui Ioan, s-a retras în pustiu pentru o vreme. Comunicarea cu Dumnezeu trece, în creștinism, prin gestul de propiere al credinciosului față de semenul său - nu o unire întru ritual și drept formulă clesastică de existență, ci sacrificiu al mullui pentru om. Enorma valoare morală a religiei creștine constă în faptul că, așa cum rumul către semeni trece prin credința în Dumnezeu, calea către Dumnezeu se află în existența, sufletul și suferința împărtășită, a elui care își este seamăn. Cu toate acestea, izolarea este un mod al exprimării condiției și participare la sfințenie, la spiritualitate. Dacă sihăstria este o încercare definitorie pentru sacralitatea actului uman, atunci, într-adevăr, afirmația lui Sartre conform ariei „ceilalți sunt iadul” se află validată. Desigur, ceva nu este în ordine cu faptul că mulți își stabilește, adesea, exclusiv în sine însuși comunicarea cu absolutul, scăparea de omnia, locul aflat la adăpost de primejdii. S-ar putea spune că, dacă izolarea credin-

Gaius Traian Dragomir

iosului este obligatorie pentru purificarea și unitatea sa, atunci trebuie bănuie că forța levotamentului său nu este destul de înaltă. Puterea sa nu întru totul solidificată, structurată pentru a rezista șocului aproape-infinitelestruiv al lumii. Conform îndemnului vanghelic, omul de credință preferă să își impuțeze partea socială, organul său social, decât să se expună păcatului - atât doar că păcatul este o stare, o alienare, o contorionare interioară, or, sihastrul, ferindu-se de lume, riscă să fie în prea mare măsură unității, devenit una cu sinele său. Dacă propria noastră individualitate ne poate adăposti în fața primejdiilor vieții, complexitatea acestei vieți nu ne apără, oare, de gravele vicii la care ne expune chiar persoana ce suntem, conștiința prin care ne raportăm la fel de nesăbuit la noi, precum și la lume? În noi înșine poate că, totuși, ne ferim mai bine de necredință, de formalismul constituit din nasa enormă a erorilor tuturor; în comunicarea cu oamenii, cu toți cei asemenea nouă, leci toți, alcătuim condiția credinței. Credem pentru noi - dar noi nu putem foarte bine suporta sacrificarea noastră în fața inexistenței; dar credem mai ales pentru ceilalți, căci toți ceilalți au nevoie de credința noastră pentru a fi. Credința este primire, din mâna Divinității, a darului nemuririi - definirea antică a omului ca zeu muritor se dovedește falsă; el, omul, apare drept ființa în stare să aleagă între moarte și nemurire, între infinitul vid și omniprezența lui Dumnezeu. Omul nu este singura ființă care are conștiința destinului său mortal, ci, tocmai invers, este cea formă de a fi a absolutului indecis și tremurător, care dispune de conștiința perspectivei imortalității sale. Oscilația spiritului între conștiința morții și cea a imortalității poartă numele de cultură.

Modelul de participare a omului la credință nu se aplică, oare, și legăturii sale cu universul culturii? Credința este trăirea în

spiritual - cultura este trăire în universul cunoașterii perceptive: a fi continuu în aplicarea facultății noastre cognitive la percepțiile noastre ori la potențialul nostru cognitiv rezervat unei alte existențe. Când Iisus ne spune că este „calea, adevărul și viața”, el nu își afirmă natura culturală, ci esența divină. Enorma similitudine, însă, a trăirii în spațiul credinței și experienței culturii se vede însă din simultana decădere, în epoci istorice diverse, a ființării omului în Dumnezeu și a existenței dezvoltate în orizontul culturii.

Drumul către cultură trece prin comunicare cu semenii noștri. „Turmul de fildeș”, ce altceva este decât simbolul sihăstriei culturale. Trebuie socotită aceasta o necesitate a participării personalității la cultură? Indiscutabil, poate însă fi cultura un produs strict individual? Ultima întrebare nu are cum avea un răspuns pozitiv. Individul se izolează pentru a rezista alienării culturale și comunică spre a exista prin cultură.

Spengler a scris despre Declinul Occidentului - un declin, evident, cultural; Huntington a pretins existența unui conflict al culturilor și civilizațiilor. Fapt cu totul straniu, nimeni nu a vorbit despre declinul omului occidental, despre opoziția și conflictul oamenilor de cultură provenind

Cultură și autism

din civilizații distincte. Decăderea culturii privește societățile și nu indivizii - dispar culturi, dar oamenii cultivați își perpetuează, prin generații nenumărate, capacitatea de a-și însuși, a-și face proprie ceea ce numim, cu o metaforă desuetă, flacăra spiritului; aceasta reaprinde, apoi, după secole sau milenii, marile mișcări istorice, redefinirile identitare și poate, mai ales, revoluțiile.

Lumea culturală este tocmai scena unei astfel de evoluții divergente în funcție de care o societate planetară se lasă prinsă în banalitatea celei mai fruste deteriorări spirituale, în timp ce spiritul individual se regăsește afirmat, exprimat, structurat puternic, arătându-se lumii sub chipurile unor glorioase exemple de personalități izolate. Din nefericire, însă, individul tinde să imite formula socială de existență culturală. Societatea creează cultura sau își epuizează forța creatoare - aceasta face individul sensibil la modelul cultural dominant în grupul său. Dar dacă în credință exprimăm spiritul nostru, ca mijloc al trăirii dincolo de orizontul cunoașterii, iar în cultură conștiința, ca act al spiritului ce se inseră în perceptibil, de ce ar exista o separare a invizibilului și vizibilului în noi.

Să considerăm cultura drept terenul pe care au loc încercările dedicate să verifice spiritul. De la publicul de pe Colina Areopagului, care nu suporta cuvintele Sfântului Pavel privitoare la Înviere, și până la aforismele de o puternică nuanță clovnească ale lui Cioran, cultura ar putea fi socotită doar ca o îndelungă înfrângere. Aceasta nu este însă decât o latură a fenomenului cultural - aceea în care autizarea iriază, creând o paradoxală comunitate întru autism, în care comunicarea nu se petrece pentru că nimic nu are a fi schimbat între personalități, ce nu fac decât să își releve, să își facă sesizabile însigurările. Cultura apare, pe de altă parte, drept comunicare autentică, drum, prin sufletele celor de o seamă, înspre omul universal, așa cum credința este calea, prin aceleași suflete, către Dumnezeu.

acolade

Paradoxalul Flora

marius tupan

Puțini scriitori au fost atât de regretați după dispariție de contemporani așa cum s-a întâmplat cu Ioan Flora, poet în cel mai nobil sens al cuvântului. La Târgu-Jiu, cu prilejul desfășurării Festivalului Național Tudor Arghezi, i s-a dedicat o întreagă după-amiază, prilej cu care l-au evocat prietenii și a avut loc un recital de poezie, pe care comentatorii nu au reușit să o încadreze într-un curent sau într-o filiație. Ca orice artist singular și autentic, Ioan Flora nu poate deveni prizonierul unor formule, dacă nu cumva n-a venit încă timpul realei lui receptări. De la debut și până la moarte, autorul și-a sporit mijloacele de expresie, și-a rafinat discursul, surprinzându-și mereu contrații. A fost destinul lui să treacă prin lume firese și imprevizibile, elegant și boem, amuzat și grav, paradoxal, într-un cuvânt, căci stările îl modificau de la un timp la altul, niciodată neputând să-i pui un diagnostic. În studenție, alergând pe extremă ca un sportiv de clasă - nu întâmplător îl apelam Geaici -, deținea o energie impresionantă, cu care nu mulți dintre colegii noștri erau dotați. Ca să-i domolească elanul, îi puneam câte o piedică, în postură de fundaș, dar nu se supăra pe mine, se ridica și mă ocolea, continuându-și cursa, pentru a-și atinge ținta: poarta adversă. Acel surplus de vitalitate i-a fost diminuat mult prea devreme, fiindcă inima i-a fost afectată timpuriu. Așadar, cu toate încercările, nu și-a pierdut buna dispoziție. Mulți sunt amatori de anecdote, dovedind o memorie prodigioasă. Flora avea, alături de aceasta, o selecție riguroasă, alături de o spunere artistică, lipsită de lirism, dolidora de comic. Îi sancționa imediat pe cei care expediau bancurile, căci povestitorul din el nu ignora amănuntele și nuanțele. Cred că ar fi fost un mare prozator dacă s-ar fi luat în serios și în acest domeniu. Anturajul însă l-a facinat însă mai mult decât orice. Îi plăcea să fie înconjurat de amici și autori cu propensiuni satirice. În compania lor uita de toate obligațiile. Într-o seară, știam că e invitat la o emisiune moderată de Horia Gârbea. Cu toate stăruințele mele de a-l disloca de pe scaun, nu am reușit să-l orientez către televiziune: tocmai pe el, atât de interesat de publicitate! Nu o dată mă ruga să i-o întretin prin revista la care lucrez. Răspunsul meu era cam același: nu vreau să-ți sporesc inamicii, nici să-ți irit șefii. Ei, îndeosebi, nu se împăcau cu bonomia și dezinteresul lui. Calculele erau meschine: le subminau, indirect, autoritatea. Văzându-i furioși, îi demobiliza cu un zâmbet ștrengăresc. În acest caz, se coaliza cu noi, îndreptățiti să ironizăm bătoșenia celor care aveau protecția oculte și a unor structuri de putere nedemne de rolul avut. Cum era mereu dispus să se distreze, nu putea să se afilize unor grupuri ermetice legate, holărate să decidă unele premii. Într-un juriu al U.S., cu greu am reușit să-l impun (alături de alți jurați) pentru a obține o distincție. Cine ar avea curiozitatea să afle istoria laurilor, mai ales pentru ultimii ani, ar descoperi fapte rușinoase, peste care n-ar mai trece cu atâta ușurință. Premiile sunt pregătite cu mult înainte de a fi decernate, arvinându-se destui comentatori să le susțină. Din câte știu, Flora nu avea astfel de preocupări, deși, după cum afirmam, nu era dezinteresat de onoruri. Din câte se spune, o intervenție critică nedreaptă, apărută cu puțin timp înainte de fatalul moment, l-a afectat atât de mult, încât organismul său a cedat atât de repede. Reproșurile îl sensibilizau tocmai pe unul dintre cei mai reconfortanți poeți, atât de original în literatura noastră.

Fronță vindicativă

adrian g. romila

Cristian Bădiliță nu mai are nevoie de nici o prezentare. Deși strămutat de câțiva ani de pe plaiurile valahe pe cele galice (doctorat în patristică la Sorbona), unde poartă cu succes stindardul inteligenței și al competenței serioase, autorul e o prezență notabilă și în spațiul public românesc. Îl citesc de mult timp cu plăcere și în presa culturală, și ca autor, și ca traducător și mărturisesc că rar am întâlnit un atât de fericit melanj între erudiție, bun gust, intransigență morală și savoare verbală. Ca eseist, a dat câteva cărți care vor rămâne indiscutabil într-o istorie a genului la noi, mai ales că dimensiunea religioasă e destul de puțin reprezentată într-un mod atât de strălucit. Deși a înfierat în nenumărate rânduri dezmățul eseistic (neechilibrat de specializări riguroase în spațiul românesc, spune el), volume precum *Sacru și melancolie, Călugărul și moartea, Platonopolis sau Împăcarea cu filozofia, Manual de anticristologie, Nodul gordian, Văzutele și nevăzutele* au

cronica literară

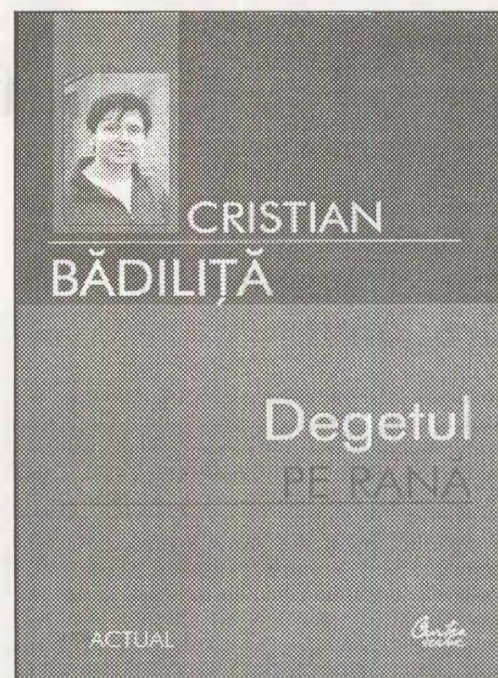
adunat, începând cu 1997, studiile și articolele sale într-un uriaș tablou textual din care n-au lipsit niciodată abordarea originală, citarea inedită, verbul corosiv și verdictul memorabil. El a readus în concertul umanioarelor autohtone referința religioasă, arătând că ea ar trebui să facă parte firesc din bagajul cultural al oricărui intelectual, indiferent de specializarea sa predilectă. Ca traducător, a dăruit limbii române opere neechivalente vreodată (*Evangheliile apocrife, Trei apocrife ale Vechiului Testament, Apocalipsa lui Pavel*) sau a reechivalat texte erodate de timp (*Patericul, Septuaginta*), comentându-le cu talent și acribie de filolog. În sfârșit, ca să nu mai lungesc acest binemeritat elogiu, aș mai menționa doar faptul că, actualmente, Cristian Bădiliță stă în vârful (în sensul occidental al termenului) a două specializări umaniste foarte rare, în ultimii zeci de ani, la noi: patrologia și filologia clasică. Sunt, cred, repere de luat în seamă în contextul general al portretelor intelectuale contemporane.

Ultima sa carte - *Degetul pe rană* (Curtea Veche, București, 2006) - reunește articole, eseuri și interviuri publicate în varii reviste („Averea”, „Adevărul literar și artistic”, „Rost”, „Ziua”), dezvoltând un mozaic tematic care se poate înscrie, deopotrivă, și în efemeritatea problematică a jurnalismului profesionist, dar și în cea oarecum stabilă a eseului. „Genul scurt”, în care afirmase, odinioară, că „sunt tari” românii, pare să fie și frecvența pe care autorul se exprimă cel mai bine. Numai că subiectele „tari” pe care le abordează textele lui Bădiliță sunt aproape întotdeauna secundate de verbul său acid și de formulistica memorabilă. Când discută rolul lui Ion Iliescu în istoria noastră post-decembristă, nu uită să amintească cu revoltă despre convertirea idealurilor liberale ale

Timișoarei în sloganuri pentru mase și nu uită să evoce pe câțiva din cei pe care mineri i-au molestat: „Noua putere, liberal-democratică, n-a inventat nimic nou. A reinventat Piața Universității într-o formulă «pentru mase». Nu suntem geloși, vrem doar să se meargă măcar acum până la capăt, adică până la tăierea nodului gordian: ori noi, ori Iliescu. Împreună nu se poate. E o incompatibilitate pur și simplu metafizică” (*Până când...*). Când e oripilat de fanatismul ortodox și de vulgata antipapală a celor mai mulți teologi ortodocși români, nu ezită să definească ortodoxia așa cum a înțeles-o de la sursă: „Ortodoxia nu este ideologie, iar cine ajunge să o echivaleze cu o ideologie se face responsabil se pervertirea sufletului semenilor săi” (*Din nou despre falsă ortodoxie*); „Pe mine, ca simplu credincios, nu mă interesează cearta politico-ideologică între un funcționar din Sinodul BOR și un alt funcționar din Colegiul cardinalilor de la Vatican (caricaturizez, desigur). Această ceartă nu are nici o acoperire teologică sau evanghelică, ci doar una istorică și ideologică. Lefegii BOR îi smintesc, plătiți din banii noștri, ai contribuabililor, pe viitorii preoți încă de pe băncile seminarului, inculcându-le falsuri pe bandă rulantă” (*Prejudecăți ortodoxiste fără leac?*). După o rezumativă și frumoasă prezentare a gândirii Marfei Zambrano în relație cu cea a altui celebru spaniol, Ortega y Gasset, autorul lansează o ipoteză tandră: „Heidegger s-a oprit la «mistica» rațională greacă; Maria Zambrano a îndrăznit să meargă până la izvoarele iubirii. Să fie darul în plus acordat de Dumnezeu naturii feminine...?” (*Ceremonial pentru Maria Zambrano*). Spațiul politic și cultural românesc, teme teologice și literare, evocarea unor personalități de care s-a simțit apropiat, relevanța unor precepte ca „valoare”, „morală”, „cuvânt” sunt tot atâtea câmpuri pe care le decupează lucid volumul lui Cristian Bădiliță, în cele două mari secțiuni ale sale (*I. Patruzeci și patru de articole; II... și șase interviuri*). Stilul rămâne același din *Nodul gordian* sau din *Văzutele și nevăzutele*: percutant, sever, sclipind, pe alocuri, de fraze tăiate perfect.

Am ales să mă refer aici la unul dintre interviuri, la cel intitulat *Pentru deliteraturizarea culturii române*, luat de Marius Vasileanu în iunie 2005 și publicat în „Adevărul literar și artistic” și, din el, doar la o singură problemă. Ea e redundantă, de altfel, în scrisul lui Bădiliță. Pe lângă intenția autobiografică, colocutorul lui M. Vasileanu susține o dominantă negativă în spațiul românesc: cultura e echivalentă cu literatura, iar știința, cu eseistica. Asta în detrimentul unor specializări mai stricte, dar mai solide. De unde și necesitatea unei deliteraturizări urgente, pentru a da culturii autohtone greutatea și rigoarea omologilor ei europene. Pașii acestui proces nu sunt deloc de negăsit: „punerea pe picioare a câtorva proiecte de anvergură, serii și colecții făcute profesionist, cu competențe adunate din țară și din străinătate, întemeierea unor institute performante și pragmatice; în fine, înființarea unor reviste de specialitate, care să contrabalanseze amatorismul cvasi-general de acum”.

Lucrurile au început să se miște, destul de greu, e-adevărat, și, pentru a nu părea că vorbește la modul general și că înfierează în bloc, Bădiliță dă câteva exemple de autori care au publicat cărți la edituri prestigioase din Anglia și Franța (Lucian Turcescu Toader Paleologu, Corin Braga, Mădălin Vârtejanu-Joubert, Cătălin Partenie), precum și numele unora dintre revistele „de nivel foarte bun” (*Studia phaenomenologica Chora*). Balanța literaturii trebuie echilibrată prin competențe tari, prin discipline „matematice”, care să confere substanță unui cadru dominat de roman, poezie, eseu și critică literară. Filologia clasică, biblică editarea de texte ar putea constitui câteva dintre aceste greutăți reparatorii. „Mi se pare că e prea mult dezmăț liric în cultura română”, afirmă autorul *Nodului gordian*. „În nevoie de un pic de competență precisă. Nu fac elogiul tehnicismului în cultură, Doamne ferește; dar puțină muncă disciplinată și puțină precizie nu strică”. Atunci când această lipsește, se întâmplă ceea ce s-a întâmplat când, într-o revistă considerată prestigioasă, în panoplia publicisticii culturale românești

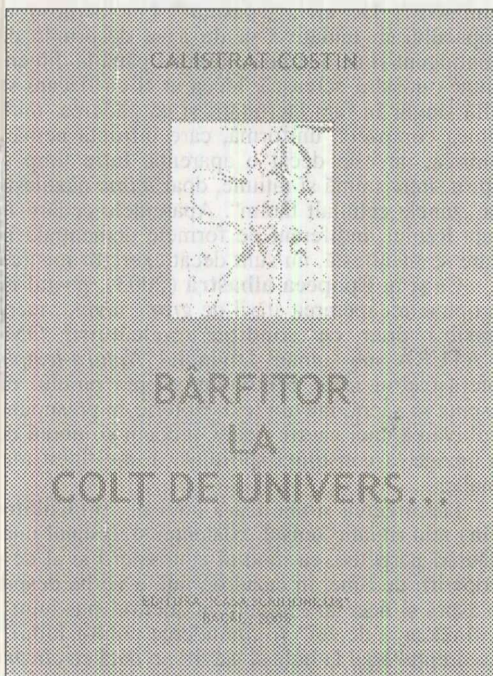

„Idei în dialog”, au apărut critici la adresa unor aspecte legate de traducerea *Septuagintei*. Iar Bădiliță nu ezită să acuze: „M-am săturat de «opere» alcătuite din critici ale muncii altora. Mai întâi, Patapievic și Moraru să-ți dovedească, prin propriile lucrări, că au competență în limbile clasice și *Septuaginta* și apoi le voi răspunde. Până atunci, consider intervențiile lor simple atacuri la persoană (Patapievic are o responsabilitate, dat fiind că dirijează revista)”. Asprimea verbului ostensiv al traducătorului lui Evagrie Ponticul e asumată, cu precizie necesară că „nu sunt mai aspru cu alții decât sunt cu mine sau cu apropiații mei”.

Desigur, opiniile lui Cristian Bădiliță nu sunt foarte comode. La fel, nici atitudinile sale (vezi polemica destul de caldă, încă, cu președintele USR, Nicolae Manolescu precum și gestul de a demisiona din instituție pe care acesta o conduce). Dar ele vor trebui luate așa cum sunt, dintr-un motiv perfect democratic: pur și simplu, de la Sorbona, așa se văd lucrurile românești. „Degetul pe rană” ustură și poate fi suspectat de fronță vindicativă, dar uneori poate alina durerea și, de ce nu, poate să ducă la mult-asteptată însănătoșire.

Pătimăș la modul romantic, sfidător până la disperare și cu amară sete de vorbă în răspăr, Calistrat Costin este „bârfitor la colț de univers” (carte apărută sub acest titlu la Editura Casa Scriitorilor, Bacău, 2006), adică un înstrăinat cu metehne filosofice, ișecând firul de păr în patru și negăsind nici un eac pentru suflet, în afară de ancestrala terapie prin cărcoteală, căreia îi refuză totuși valoarea athartică, așa cum și focului - principiu vital primar - i se refuză sublimul rol de a iniția pe îneva în marea taină a trecerii spre regatul înțelept al zeilor: „Poetul din Agrigento a spus: / Fericit e numai acela care a dobândit/ comoara livinei înțelepciuni/ Zicând acestea, el, / **Bârfitorul de adevăr**/ (pe grecește *Empedocle*) / -a aruncat în flăcările vulcanului/ *Etna*(...)/ Așadar, inițierea în tainele/ «divinei înțelepciuni»/ este curată sinucidere! / În fine/ A prefera pentru «purificare» focul/ în loc de ospățul lenș al viermilor/ nu-i, la urma urmei, decât/ o chestiune de gust“ (**Purificări à Katharmoi**).

În ciuda fățișei demitizări și a atitudinii seflemitoare, risipitorul, lipsitul de smerenie, cel care, *nefiind Iov*, și-a epuizat rezervele de răbdare în relația cu divinitatea, se tânguie (e drept că uneori ipocrit, cam ca bocitoarele de proesie), își frânge mâinile, suspină, e spectaculos

și de-o savoare comică, pentru ca, exact atunci când, ca cititor, l-ai inclus în marea și nobila familie marinsoresciană, să-ți arate o altă față, complet diferită și, brusc, să ai sentimentul copleșitor că te afli în fața unei ființe proteice, aparent ordonate sub semn orfic: „pentru fiecare cuvânt mi-a crescut/ câte-un bot/ (mai bine mă nășteam mut!)/ sunt un soi de monstru orchestral/ cu o mic de fețe/ ca mama-natură/ gata oricând să învețe/ diplomația terestră, / știința imundă/ a ceea ce pare a fi și nu e./ blestem născând și murind / într-aceeași beată secundă./ din iubire și ură./ creatură celestă crescând/ din și în pământ, tănuind/ un aiurit de candriu/ slujitor de lucruri sfinte./ strigătoare în pustiu/ spre uitare de amintă“ (**Celest și candriu**).

Dacă ar fi să discutăm despre viziunea lui Calistrat Costin asupra divinității, teoria celor nouă ceruri, așa cum apare ea în **Jurnalul fericii** de Nicolae Steinhartd, ar putea fi de mare ajutor („În primele trei ceruri domnește și lucrează Dumnezeu creatorul, Atotfăcătorul și Atotfiitorul, Marele Anonim al lui Blaga, Marele Ceasornicar al lui Voltaire, Marele Arhitect al francmasonilor. De la cerul al patrulea în sus și până la al șaptelea sălășluiește dreptul Judecător, cel care înfricoșează, Legiitorul Vechiului Testament, Dumnezeu dreptății aspre. Începând din cerul al șaptelea se dezvăluie (...) Dumnezeu cel cu barbă albă, blând și bun (...) Aici stă Hristos, Mângâietorul și Odihnitul, care ne-a făgăduit că ne va tămădui de rele, scârbe, păcate și dureri (...)” - p. 156). Atoatenăscătorul din poemele lui

Gura neantului slobodă

valeria manta-tăicușu

Calistrat Costin este ursuz și uituc, nepăsător cu lumea pe care a creat-o omițând să-i dea desăvârșirea („Ce te mai leagă, Doamne Dumnezeule Mare./ de lumea asta a Ta neîntreagă?”) și nu depășește primele șapte ceruri; El este Pedepsitorul, Judecătorul, iar Fiul Său, departe de a fi salvatorul lumii prin sacrificiul cristic, rămâne expresia punitivă a voinței divine, materializată într-o entitate mitică, dar cu toate atributele telurice: „Gata, «fiule», «rabi», «învățătorule»/ ia-ți blestemul sfânt înapoi./ eu unul mi-am încheiat alergarea./ mai poruncește o dată crucificarea./ de data asta pentru noi amândoi./ să mai hoinărească și alții/ până la «venirea». Noastră, a mea / și a Ta“ (**Nefiind Iov...**).

Intrat în empatică legătură cu biblicul Ahasverus, poetul face penitență cu reținere „Aibi milă, Doamne, mi-e foarte greu./ jur: sunt credincios, nu ateu./ dar de-această înfricoșată pustiire/ nu mai cred într-o nouă «venire»!” și, riscând să intre sub *blestemul legii*, se îndepărtează de exclusivism și de rasism printr-o detașare ironică ce ascunde, evident, trauma dezrădăcinării, a lipsei congenitale de încredere și a eternei pribegii în singurătate; „Nefiind perfect precum cutare dobitoc./ iar ca bătrânul Demiurgos nici atâta./ omul om învață, deprinde unele arte/ folositoare mai ales după moarte/ în îmbulzeala de-apoi/ promisă de un romantic pe nume/ Isus Cristos!/ Rătăcitor noaptea prin târguri pustii./ prin mahalale rău famate colcăind/ de vicii ascunse./ pe drumeaguri unde nici țipenie de umbră/ mușcă din garduri./ în căutare de himere ori de/ anumite *senzații*./ primul gând care te bântuie sună așa:/ «Doamne, nu mă lăsa ca să fiu eu/ cel din urmă viețuitor/ al pământului acestuia plămădit/ în atelierele Tale./ trimite-mi o ființă - om, neom, câine./ șarpe, guzgan, vierme, ce-o fi./ cu care să împart teroarea și larma/ dospind în cotloanele imaculatei/ Creațiuni»!” (**Arta lui „singur pe lume”**).

Cărcotașul mai crede totuși „în lucruri sfinte/ și-n iubire”, dar suferă pentru reaua alcătuire a universului nostru „matern? patern?!” „”, în care de mii de ani „se oficiază cu fast și martori/ (care de care mai mincinos)/ cu bocitoare, călăi și victime./ ritualul uitării de tot./ se vede că-n mare slava Ta, ai omis./ Doamne Dumnezeule./ să ne predici că, pe pământul oamenilor, «tot ce există poate să nu existe»!!!” (**Ritualul uitării de tot**).

Când senzual și dramatic, gândind lumea și divinitatea din perspectiva desertăciunii desertăciunilor, a inutilității *noimelor morale* și a covârșitoarei lipse de logică și de sens existențial, când dezabuzat de „timpul deocheat și nestatornic” și sătul de „cimitirul acesta bălțat, legă-nul nostru, pământul”, Costin pare a suferi de melancolia fără margini a Inorogului cantemirian, *bârfele* lui la colțul universului (expresie a minimei importante pe care o reprezintă, la nivel cosmic, *paradisul* nostru terestru) reiterând tânguirile în pustiu ale prințului bolnav de greață „morilor de vânt de măcinat iluzii”: „te-au jefuit, te-au secat de lacrimi./ te-au otrăvit./ și-e greu, suflete al meu./ n-ai mai rezistat./ te-ai lepădat până și de Dumnezeu./ și doar le-ai făcut la fiecare pe plac./ pe pofta inimii lor de turbați./ le-ai fost «frate între frați»/ dar... / (aici ai greșit)/ lucrurile tale sfinte le stăteau în gât./ de îngenucheat nu te-au îngenucheat./ asta nu, n-au izbutit./ că te-ai înverșunat și tu/ și te-ai împietrit/ și nu mai erai de clintit./ până și până la urmă tot și-au venit/ de hac./ te-au vârat cu de-a sila-ntr-ei./ în marea lor turmă./ înveninându-ți curatele izvoare./ încă te mai doare.../ Varsă-ți dulcea ta fiere/ în restul tainic de sânge neîntinat/ și-mpacă-te cu gândul/ că toată aceasta creațiune... divină/ umplând de gúnoaie pământul./ mai devreme sau mai târziu, va pieri (...)” (**Clipă de tăcere**).

Lansat în adevărate diatribe la adresa divinității „Să fi fost «pomul cunoașterii» din

care s-au/ înfruptat cu lăcomie «blestemații» Adam și Eva/ într-atât de primejdios pentru rosturile divine/ creațiuni încât, Doamne Dumnezeule, a trebuit să-i/ azvârli de la darnicul tău sân ca pe ultimii nemernici?!/ Puteai fi, zău, mai îngăduitor (...)/ puteai să ne ierți și să/ nu dai drumul la iadul pământesc ce-avea să/ urmeze (Cain, Abel, pedepsirea lui Cain, nașterile în/ dureri fără de număr, Noe, potopul ș.a.m.d., apoi/ ah, ah, Isusul, răstignirea Lui, de parcă nefericitul/ nu era os din osul Dumitale, și nenorocirile toate./ ciumele, războaiele, lagărele morții, deznădejdea/ și... și iluzia, speranța deșartă în viața de/ dincolo, viața de apoi... - care viață, Doamne, că nu/ se știe nimic despre «după mormântul nostru»?!” („Visul regesc al lumii”), Calistrat Costin ajunge inevitabil la perspectiva escatologică, motivată de universalizarea „gândului atât de uman al sinuciderii” care pervertește întreaga lume materială, regnurile, speciile, elementele minerale, stihiiile: „larvele au declanșat pe planeta pământ o grevă profundă./ le paște gândul atât de uman al sinuciderii, criza de fluturi/ pare iminentă, florile mijite-n muguri nu mai au nici/ un chef să înflorească, precum șerpii se încolăcesc/ șiroaie prin șanturi, arșiță, jar, vâlvoare, pustiire cum nu s-a mai/ pomenit de dinainte de pătrunderea Bunului Dumnezeu în istoria/ naturală a cărților vieții și morții!” (**Am ajuns atât de departe în templul ucigaș**).

cronica literară

Viziunea apocaliptică este grandioasă, „apele nu mai sunt”, „țărâna fumegă mocnit”, „pleava nisipurilor veșnice” iese „balauri pe cer”, lumea devine o „sufocantă ciomăgeală pentru o gură de aer și de lumină”, ultimele clipe ale ei fiind „o cursă dementă spre nicidec și niciunde”, fără strop de alinare spirituală și de speranță, căci: „noaptea (...) ne pândeste din toate... cărțile./ răsfoim răni deschise în răni închise, căutăm cuvinte și dăm de/ morminte, calea de întoarcere în mult regretatul leagăn dintâi s-a/ șters ca o pată incoloră de eter (sau de sânge!)” (p. 29).

Prima parte a volumului, intitulată **Celest și candriu** apare ca un fel de prolog la izbucnirea de mizantropie din partea a doua **Impresii cu oameni, câini și alte animale**, poetul preferând categoric lumea animalelor în locul anotimpurilor noastre anapoda și al mlaștinii imunde care este așa-zisa noastră civilizație: „mlaștină puturoasă de bale/ prelingându-se din găteliu civilizației/ post-industriale./ de drag să te sinucizi!” (**Pastel cu nestemate**). În preajma aparent necuvântătoarelor, Calistrat Costin devine liric: „Alături stăm și stăm și stăm, eu om, el câine./ el om, eu câine./ unul gemând câinește lingându-și rănile/ dospite-n sânge./ altul lătrând omeneste, piatră care plânge” („Iarnă cu om și câine”), simbioza dintre trăirile psihice ale speciilor avându-și obârșia în protoistorie, singura etapă fără obstrucționări gândite și declarate la nivelul comunicării: „vrea să mă soarbă din ochi cu toată bunătatea lui de/ câine trist./ zadarnică-ncearcare: orbise deplin./ era orb, în sfârșit orb.../ începuse a semăna cu Dumnezeu!/ Am căzut secerat în genunchi, lângă genunchii lui, și din/ ochii noștri, aproape toți orbi, șiroiau în voce/ lacrimi adevărate“ (**Impresie cu apus de câine**). Ceva asemănător, probabil, trebuie să se fi petrecut și la nașterea primului mit al umanității, dar e mult de atunci și... am uitat.

Vocea barbarului

mircea dinutz

Adrian Botez stăpânește aproape toate registrele lirice ce-l ajută să surprindă complexitatea unei lumi deloc dispuse să se lase stăpânită: sentimental, pasional, patetic, încrâncenat, dur, sarcastic, dar și ironic, nostalgic, amar... Într-un loc, spre exemplu, cel care a strigat „înalt după lumină” trăiește revolta unui nou Iov care-și judecă cu severitate Creatorul: „ai încercat pe mine tot arsenalul revoltătoarelor/ divine - nedreptăți - pe care - ipocrit - încercări le/ numești”. Textul e construit ca o acoladă concesivă: „tot lumină voi cere/ tot Părinte-ți voi spune”, probă definitorie a credinței.

Întâlnim, nu de puține ori în acest volum, o mitologie întoarsă în negativ, pe teme religioase - într-o manieră simbolică, ca în pânzele lui Hieronimus Bosch, ceea ce-l apropie - încă o dată - de sensibilitatea monstruoasă a lui Arghezi, de regăsit în aceeași familie de spirite: o colcăiere oribilă de fapte infernale, o demonizare expresionistă a imagisticii într-un univers în care aproape totul este corupt, degradat (asta nu exclude momentele de suavitate, desen limpezit

mare diversitate, cu o imprezvizibilă mișcare a gândului după libertățile impudice ale unei fantezii baroce. Atunci când își propune, reușește să fie un portretist rafinat și sarcastic, remarcându-se printr-un „desen” viguros ce se impune memoriei.

Omul căzut din Paradis, alungat din grădina Desăvârșirii, are - neîndoios - misiunea de recucerire a sacralului. Pentru a sublinia dificultatea misiunii, poetul îngroașă mult elementele de contrast, cu efecte persuasive. Pe de o parte, îndemnul către cavaleri („rug purtați pe-armuri și-n inimă”), iar, pe de altă parte, tabloul cu adevărat sumbru al lumii în care viețuim: „doar în ceruri nu miroase a bordel/ doar în ceruri rugăciunea nu e luată drept hotel”. E adevărat, viziunea, oricât de întunecată, din unele poeme mai lasă loc speranței: „desenul mântuirii - se suprapune peste/ princiară - harta viscerelor”. Mânia noului profet, atât de încrezător în puterea cuvântului/cântecului, se revarsă asupra „pigmeilor” ce trăiesc sub semnul democrației lui „să iubești pentru că îți spun eu”! Rezultatul este un pamflet nimicitor, demn de autorul **Blestemelor**: „omule falusocrat - socrate nu/ ți-e frate: democrație - isterie de/ lesbiene”. Pentru salvarea sufletului, poetul recomandă abandonarea rațiunii/creierului: „prefer să-l abandonez/ mocirlei - iar eu să mă descurc doar cu/ tragerea sufletului la edec”. Într-o vreme damnată, Hristos este obligat la o „răstignire perpetuă” pentru a mântui omenirea de păcatele ei repetate. La fel de energetic se dezlănțuie eul liric în **Balada sufletelor moderne** unde se simte din plin sensibilitatea hipertrofiată și acutizată a poetului intrat într-o profundă criză spirituală.

Izvorul Răului, după cum spune poetul, s-ar găsi chiar în Paradis, în „grădina/ cu vii havuze de amărăciune”. Apa, roua, geamul, oglinda ajută la revelarea identității și a deosebirii de Celălalt, un prim pas spre orgoliul luciferic, premisă a căderii sale. Orice tentativă de „autodefinire” eșuează în trufie și îndepărtarea decisă de „sursul luminii”, ceea ce înseamnă - lucrul cel mai grav - tocmai uitarea menirii. Oamenii ajung, astfel, o emanație a unui spectacol (vizual-olfactiv) derizoriu. Pe de altă parte, Diavolul, ale cărui funcții au fost deturnate (**Schimbare de atitudine**), se transformă într-un instrument de îndreptare a oamenilor pe calea lui Dumnezeu. Eternitatea însăși este integrată jocului artistic într-un text (**Madrigal nebun**) ce poate fi citit ca o veritabilă artă poetică. Aici „Nebunul vesel”, una din măștile poetului, declară cu nonșalanță: „Ș-am dar pe gât *vecia* - o cinzeacă”. Dincolo de recuperarea sacralului, într-o domnie aparentă a Răului, poetul are orgoliul de a fi născocit „cuvintele cu nazuri”, „livide vinuri din cerneluri rare”, rămânând - datorită lor - neatins de murdăria lumii. Poate de aceea, o carte săvârșită este asemenea unui ritual de exorcizare a răului.

De o parte, planul amăgitor al aparențelor, dominat de vicleanul Proteu, falusocratul, rinocerul, Măscăriciul, Craiul Mască, apoi

iazimele, sodomele, golgotele, „eonul poșetei” Mesia-de-Talcioac, iar de cealaltă parte, planul înalt al esențelor divine, reprezentat de: crinu lebdăda, salamandra, inorogul, cristalul, smaraldul, serafimul, arhanghelul, Divinitate: Între aceste două planuri, un univers dinamic, c semnele oricând reversibile, unde - din această pricină - cu greu mai poți să distingi aparențel de esență. Din atare motive, nemaiputând disting răul de bine, frumosul de urât, sacralul de profan omul își pierde respectul față de sine, hrânindu se din ură și abjecție (o posibilitate). De aceea suntem „amăgirii robiți”, întrucât „Satan schimbă morman de măști” făcându-ne căutare cu atât mai grea. Doar Rugăciunea pentru regăsirea Rostului/Menirii ne-ar mai putea salva de domnia „formelor goale”.

Că Adrian Botez se află mereu, cu sufletul deschis, spre trecutul legendar și mitic, nu poate mira în cazul unui împătimit de Eminescu cu atât mai puțin faptul că își arată chipul de gustat de prezentul imund: „azi - dintre păsări - corbul vine”, „a mai rămas o vatră stinsă”. Această tehnică a contrastului - atât de mult exersată - își dovedește eficiența, mai ales când se asociază oximoronului, folosit cu succes - da fără excese - și în celelalte volume.

Copacii, trupul nostru vegetal, fac legătură între cer și pământ, aspiră spre o ascensiune luminoasă. De aici, „spasmul” (monstruos) a copacului în tentativa sa de a se desprinde de contingent și de a străbate lumina până la dimensiunea noastră cerească. Ideea ar fi că fiecare se află singur în fața eternității și că pădurea, mulțimea compactă, uniformă, care înfruntă nemărginirea, nu este decât o aparență. Între timp și spirit, între inimă și rațiune, doar *inima* năzuiește la „zânele celuilalt tărâm”. Aparențele cedării în fața Răului, indiferent de formele demențiale în care se manifestă, nu sunt decât exerciții mistice.

Ca și în **Epopoea albastră** (2003), poetul își propune recuperarea stării de *grație divină*, lucru posibil doar cu condiția re-alcătuirii OM NATURĂ sub semnul Divinului. *Natura-templu* oferă cadrul ideal pentru apropierea omului de esența sa sacră, într-un text ezoteric ce presupune cultivarea unei naturi ideale, precum și modul de a ajunge la conștiința spirituală a unei lumi mai înalte.

Parcursul simbolic al unui drum (**Călătoria**) reia ritualic sensul existenței și desenul unei căutări perpetue, ca mod al cunoașterii și al descoperirii de Sine. În cazul de față e vorba despre o aspră și necesară inițiere în „delirul pustiuului” „vânătoarea de zei” și „întinderea rănilor lumii” cu dreptul egal la hula și slăvire, o dată ce *cuvântul* ne-a fost dat pentru a cere și pentru a porunci.

Există în acest volum poeme strălucitoare: **Propunere, Linșați amărăciunea, Sfânt visul din iarnă, O lume, Moartea acedului, Ontologică sau Sihăstria Voronețului**, dacă ar avea prezență de sine stătătoare, dacă ar fi citite separat. Așa cum apar aici, ca părți ale unui ansamblu, aceste străluciri se estompează; în schimb, crește forța lirică a întregului edificiu. Într-un cuvânt, cartea în discuție confirmă profilul unui poet profund religios, ce-și asumă - ca altădată Nazăriteanul - toate păcatele omenirii ce-și așteaptă mântuirea cu privirea ațintită pe Golgota noului profet. În plan estetic, cel puțin, volumul este o nouă izbândă a creatorului. Și de această dată, *vocea barbarului* se aude distinct și apăsător.

galaxia cărților

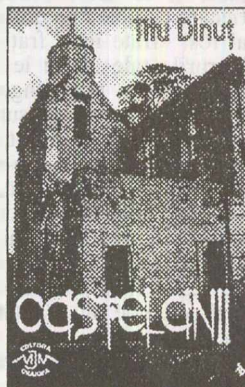
al dorului de transcendent). Așa se explică - în unele poeme - aglomerația de hoițuri, sudori sordide, mazăgă, spută, bale, puroi, scârână, atingând - uneori - și sacralitatea. Cele mai multe dintre poemele de acest gen sunt „cântece” de exorcizare a răului, motiv pentru care *eul liric* își asumă, alternativ, toate ipostazele: de la cea contemplativă la cea revoltată, de esență luciferică, culminând - totuși - cu cea a psalmistului reverent și responsabil. Poemele vădesc o imaginație de tip difluent (auditiv și simbolic), alimentată nu numai de o sensibilitate involburată, cât și de o erudiție atent controlată în numele unei foarte severe conștiințe estetice.

Nevoia de certitudine naște un spațiu interogativ care, evident, este și unul al neliniștilor metafizice: „ce căutai?”, „ce voiai?”, „ce nu-ndrăzneai?”, „ce rol ți-ai uitat pe scenă (...) să-l joci?”. Intrat în hora amețitoare a incertitudinilor: „nici iadul - nici iadul nu-i o/ certitudine - nici moartea nici viața/ nici să te sinucizi nu înseamnă că/ afli ceva precis...” Meditația poetului, ce-și asumă înalte tonuri de odă și tulburătoare note elegiace, se îndreaptă cu egală părtinire asupra cerului și pământului, trădării și măsluirii adevărului din noi și din lucruri, într-o viziune halucinantă (uneori), mai adesea lucidă și dureroasă, ce amalgamează elemente din mitologii și straturi cărturărești de o

1) **Miezul lucrurilor**
(Alexandru Deșliu)
Editura Pallas

2) **Castelanii**
(Titu Dinuț)
Editura MJM

3) **Memoriile unui măgar**
(Contesa de Ségur),
Editura Ardealul

Unul dintre cele mai caracteristice semne ale momentului istoric pe care-l trăim este abundența discuțiilor. Tonul înalt, chiar și insulta în probleme are, deși la ordinea zilei, nu pot fi rezolvate de ei care le „pun“ cu toată legitimitatea și cu oate bunele intenții. Un anumit tip de literatură nu devine caducă și nici cursul ei nu se primește, dacă nu apare o alta care să schimbe în consecință mentalitățile. (Să ne gândim: pororanismul „Vieții Românești“ și cel sămăătorist n-au dispărut - și, încă! - decât prin nlocuirea cu simbolismul, apoi cu ceea ce s-a umit modernism. Sau literaturii din primii ani i comunismului - proletcultistă, cum au umit-o unii istoriografi - n-a fost îngropată, în iuda faptului că era simțită dintru început alsă și neviabilă, decât după erupția literară, nai ales lirică, din anii liberalizării, la mijlocul eceniului VII.) Atunci s-a produs o „deschilere“ îngăduită de Partid (consecință a acțiunii ui de „independență inițiate“ de Gh. Gheorghiu-Dej) care a echivalat cu o revoluție întru otul comparabilă cu ce se va întâmpla după ecembrie '90: o întreagă literatură s-a prăbușit i nume celebrate au dispărut, arareori câte inul salvându-se printr-o adâncă prefacere. Și tunci s-au ridicat glasurile unor inși cuprinși le panică față de „dezastrul“ care se prevedea.

Și cel mai caracteristic scriitor care făcuse arieră în „proletcultism“ și părea a fi o forță ctivă în continuare a fost Marin Preda, care a imțit imediat că „noutatea“ i-ar putea afecta ituația sa de ultra profitor și a dat semnalul de larmă prin așa-zisul **Obsedant deceniu** (1964) împotriva lui Geo Bogza care, mai

opinii

ucid și mai imprudent, vorbise de un „hiat“ ntre perioada mai veche a literaturii pe care o pucase și noul val de tineri și vârstnici, de ume noi și de venerabili uitate sau uciși, păruți atunci într-un adevărat iureș nestăvilit.

Ceva de același gen s-a petrecut după Elierere de sub comunism: liberalizarea, puțină firmării, dezgropările din uitare sau chiar din normânt au covârșit o opoziție (care în mod pocrit nici nu s-a dat ca atare), dar în care s-u angajat numele cele mai sonore ale criitorilor reputați, unii dintre ei clasici în iată. Tinerii furioși, mai ales din ultima ănerație, au forțat nota agresivă, ajungându-se a situații penibile, la o adevărată cacofonie. Dar chiar și așa, procesul a fost necesar și e în ursor.

Noul regim (cripto-comunist, securisto-comunist) a luat rapid toate măsurile: a pus năna pe toate instituțiile dependente de buget, n frunte cu Academia, a finanțat un sistem aralel de reviste contracarând pe cele ce-i căpaseră de sub control: alături de „România iterară“ au scos „Literatorul“, „Contemporarul“ a ajuns pe mâna echivocului N. Breban, „Dilema“ trebuia să concureze revista „22“, „Lettre internationale“, „Secolul 20“ Academia până la venirea lui Eugen Simion) încă impreizibilă, a fost dublată de Fundația Culturală Română, pusă sub conducerea unui om al egimului - Aug. Buzura. Toate publicațiile optice de opoziție au fost sabotate până la lesființare, noile edituri primate foarte chiorăș n perspectiva edificării unei noi mari Edituri le Stat care să preia controlul.

(Oricâte merite ar avea Z. Ornea - și eu i e-am recunoscut în vechiul și în noul regim, rebuie să spun că ideea „recentralizării“ i-a pparținut tenace, la care n-a renunțat niciodată; n discuțiile cu el, Ornea mi-a spus că e singura nodalitate de a scoate sistemul editorial de sub

Apărătorii patriei

alexandru george

imperiul comercialului, al imposturii și improvizatei, altminteri nemaiputându-se edita clasici și forme „ca mai înainte“ redactori și tehnicieni în acest domeniu. Lui și credinței în I. Iliescu salvatorul li se datorează falimentul editurii Minerva, prin refuzul de a căuta oportunități în regimul privatizării.)

Cu toată opoziția „autorităților“, treptat totul a fost dat peste cap și sistemul editorial s-a transformat într-o industrie a cărții în care destule reușite îi dovedesc viabilitatea. (Nimeni nu neagă posibilitatea unui ajutor al statului pe baza unei juste legi a sponsorizării, nici dreptul acestuia de a-și folosi o tipografie proprie de tip Monitorul Oficial, dat vremurile etatismului comunist s-au dus.)

Ca totdeauna, noul regim al libertății a trezit nu doar spaima de „haos“ a spiritelor simpliste, ci și cea a unor interesați foarte grijulii că își pierd „pozițiile“. Un cor de indignare al celor aflați în această situație a intonat cele mai triste alarme și mai indignate avertismente: bineînțeles că procesul acesta (cu unele aspecte regretabile și dus de multe ori cu mijloace improprii) nu era echivalat niciodată cu deranjarea lor, ci cu sfârșitul lumii. Eu m-am sesizat chiar de la început pentru că însumi am inițiat câteva revizurii (ceea ce uneori a dus la revelarea unor scriitori necunoscuți, uitați sau în mod culpabil interziși în comunism), anume văzând că mai ales nemuritorii de la Academie au fost apucați de un nervozism pe cât de ridicol, pe atât de compromițător, i-am avertizat pe câțiva, în frunte cu D.R. Popescu, ba chiar și Fănuș Neagu că au măcar în parte o operă viabilă, care să le asigure stima și supraviețuirea în alte condiții decât acelea ale controlului dominant de stat.

Spectacolul cel mai lamentabil l-a oferit Marin Sorescu în subordonarea lui față de noul stăpân, de la care a și obținut încă mai mult decât de la celălalt, răposat. Spectacolul oferit de el a avut și o notă de originalitate care mie mi-a spus ceva: într-o adunare neoficială de scriitori, el s-a dezlănțuit împotriva „marginalilor“, adică a out-sider-ilor, a celor caer vin, exact așa cum M. Preda se alarmase acum patru decenii. În felul acesta, și unul și altul și-au dezvăluit măcar o parte din ce nu se confunda cu purul merit, deși la nici unul succesul n-a fost doar de conjunctură.

(Toți scriitorii de prim plan din comunism trec printr-o criză, situația lor e explicabilă, dar ea nu poate fi depășită prin mijloace extra-artistice. În cazul lui Marin Sorescu, mie, de pildă, mi se pare mai valoroasă decât poezia, dramaturgia lui, dar aceasta, foarte diversă și nelămurită, ca și a lui D.R. Popescu, nu poate fi valorificată decât prin spectacol, cea ce nu mai depinde de autor și nici chiar de spectatorul care cred că n-ar trebui să le ocolească piesele.)

În locul unei foarte justificate și salubre operații de revizuire, cât mai generală, dar mai ales privind pe scriitori reputați (Căci analiza critică asupra operei lui Nichita Stănescu, de pildă, pentru a-l confirma în situația pe care și-a câștigat-o în comunism, adică una foarte înaltă, tot REVIZUIRE se cheamă, dacă e făcută cinstit, cu toată acuitatea și răspunderea, nu ca un avocatlăc în spirit de gașcă) au apărut o serie de „apărători ai valorilor“, de contesta-tari ai oricărei contestări, de critici (uneori profesioniști) care neagă dreptul la critică, la opinie, adică la admirație și negație. Și, pentru

că acțiunea aceasta are și un substrat politic (mai ales când vind de la... apolitici) și e una dintre cele mai bune afaceri publicitare, apărătorii aceștia apăruiți peste noapte se proclamă unii ai... neamului.

Astfel, senatorul G. Pruteanu apără limba română, prof. Șt. Cazimir se dedică lui Caragiale, dar mai ales statuii acestuia, Eugen Simion are altă anvergură, el apără pe mai mulți, dar mai ales pe Marin Preda (dacă nu cumva e depășit aici de D. Cristea-Enache), Buzura apără cultura (că tot rimează cu ea), un altul, cam întârziat, se luptă cu criticii lui Labiș și trage cu pușca în lună. Lui Călinescu, după dispariția lui Eugen Barbu, nu-i lipsesc apărătorii, dar unul de calibrul aceluia nu se va afla așa de ușor. Pe Paul Goma îl păzește Laszlo Alexandru. În fine, urcând pe scara ridicolului (care de fapt e una coborâtoare, dacă mi se îngăduie expresia), Alex. Ștefănescu a adunat o ceată numerotată pentru a-l apăra pe Emil Constantinescu, pe când acesta era președintele țării și avea în subordine armata, poliția, pompierii, trupele terestre, navale și aeriene.

Se prea vede de aici în ce hal a ajuns spiritul critic la ceasul de față în cultura română: comunismul a lucrat asupra mentalităților și nu prin „doctrina“ sa de care nu făcea caz sincer nimeni, ci prin alterarea funcțiilor firești ale intelectului. Spiritul nomenclaturist stăpânește pe mulți intelectuali (desigur, nu dintre-cei mai subtili, spiritele disociative și analitice), dar totuși oameni de bună credință cărora cei mai „de sus“ le dau o lecție de conformism și lașitate, atitudinea intelectuală cea mai comodă. Ba îi și premiază trăgându-i în tagma „apărătorilor“.

Desigur, conservatorismul nu e străin de cultură, ba e un corolar firesc al ei, intră chiar în definiția ei, dar e voba ce „conservăm“? valorile proclamate de comunism, pe cele autentice care s-au putut strecura și pălpâi în lunga lui noapte? pe cele abia acum revelate, deși aparțin altor vremuri? Distanța este inamicul numărul unu al spiritului de gloată și egalizării la grămadă. Situația e incomparabilă cu ceea ce a fost trecutul cultural românesc; și atunci s-au comis erori și atunci s-au propus modele care n-au corespuns, s-au edificat glorii care s-au prăbușit. Mutația valorilor estetice (un concept lovinescian care ar trebui și el revizuit) a acționat însă liber în cursul normal al unei literaturi asupra căreia nu s-a exercitat nici o presiune a autorității politice sau a străinătății „imperialiste“.

Modernismul românesc, vestit prin parnasianism și simbolism, s-a luat de opoziția spiritelor conservatoare care l-au considerat o maladie; izbânda lui, destul de întârziată, a fost un fenomen dinlăuntru literaturii, nu adus odată cu tancarurile unei armate de ocupație. Or, marele eșec al programului artistic sovietic s-a datorat lipsei de originalitate și întoarcerii la modele depășite. Singura lui noutate (dacă e să-i spunem așa) a fost impunerea unei formule răsuflete cu care s-a întreținut iluzia forțată a unei literaturi „noi“.

Regim al minciunii, confuziei și ambiguității, comunismul a murit și în această privință din propria-i insuficiență.

Fire

măinile mele s-au subțiat
mărul de pe creanga de sus a luminii
de-l voi atinge vreodată
măinile mele de aer și de abur vor fi.

măinile mele sunt două cuvinte două proteze
dacă te mângâi cu ele vei fi fericită.
sunt fire de păianjen, fire de iarbă
eu te țin pe măinile mele și tu visezi

cum e să fii măr râvnit să stai pe o rază
să fii atins să fii fericit să visezi
și nu știi niciodată cât de dureros
s-au subțiat măinile mele
ca să-nconjoare pământul,
să te atingă.

Picătura roșie

o mână albă adormită la capătul patului
dar și mâna albă de pe spătarul scaunului.
mâna albă care spală vase,
toarnă cafeaua în ceașcă
se-nfășoară ca o eșartă
în jurul gâtului tău.

mână lângă mână acoperind patul.
aștept să le crească ghiare
să simt că exist.
și se aduc lamele
se aduce un lighean s-a adus și briciul
nu curge nicio picătură de sânge
din porcăria noastră intimă, numită viață.

Dansul odăilor

odaia mea rătăcește pe străzi
se lipește de prima centrală termică
în nopțile geroase. odaia mea se lipește
de supermarket, privește în vitrine.

odaia mea oprește la madona dudu
pentru rugăciune, stau în genunchi pe podea
și mă rog, zece secunde
din viața mea.

odaia mea se așază lângă odaia ta
nimeni și nimic n-o poate opri.
odaia mea se așază lângă odaia ta
nimeni și nimic n-o poate opri.

Prozac

e prea crud să scriu despre
lama din mâna ei.
când sângele curge liber
pe nas și pe gură
din pură convingere.

aș putea să-i vorbesc și
despre pădurile sângerii ale lunii
dacă n-ar face imediat
urme roșii cu palmele
pe pereții din baie

o aud șoptindu-mi:
nu vreau să am nostalgii
mă feresc să fiu melancolică
mă înarmez

dar atunci pentru ce
strâng mari rezerve de prozac?

anton jurebie

Legea talionului

lumina asta capătă culoare în obrajii tăi
curge în venele și în arterele mele.
dintele meu și-ar da viața
pentru dintele tău
și ochiul meu se sacrifică oricând
pentru ochiul tău.

doar dacă dragostea asta
nu este numai piele,
nu doar oje pe clante
și rimel la ferestre, irisul oglinzilor
albastru sau verde, ghilotine date cu ruj.
inimi gonflabile și cutii poștale
pline de disperare.

Țata fără mâini

fata asta mă privește
ține o lamă între dinți, mă urăște.
în închipuirea mea n-a avut
niciodată mâini
pentru că măinile noastre
nu s-au atins vreodată.
pot să putrezesc în fața ei
iar ea poate să aibă o răbdare de oțel.
nu-i pasă.
nici că la ora asta
ating claviatura și-mi zbor creierii pe monitor.
telefonul sună scurt. nopțile
fac infarct, nu dai niciodată de capătul lor
li se spune zile neluminate.

Florile urii

n-aș vrea să spun niciodată
atunci când privirile noastre se-ntâlnesc
turnurile gemene devin două torțe.

și nici să se spună despre noi:
în capetele lor e ca-ntr-un apartament,
spargi pereți, faci ziduri noi,
nimic nu mai e cum a fost.

suntem mici.
vine toamna, pădurile sunt trimise la coafor.
el mânuie telecomanda în ceruri,
inima noastră sau ficatul nostru
va suferi.

nimic nu mai e cum a fost.

Nu poți adânci decât lucrurile în care crezi.

O iubire autentică e dumnezeiască prin neîmplinirea ce-o conservă ca virtualitate. Ce iubire mare ar putea fi considerată ca fiind cu adevărat împlinită?

Clujul în decembrie 2002. Oraș închis (de astădată sufletește) pentru subsemnatul, epuizat, acum doar o simplă defilare de simboluri precum filele unei cărți sau secvențele unui film, fantomă nu doar a ființelor, ci și a lucrurilor ce-l compun și cu toate acestea nu știu cum odihnitor, straniu liniștitor precum impersonalitatea gingașă a unui vechi colind.

Urare auzită pe stradă: „să fie într-un ceas cu cuc!“.

Din ce trăiește prietenia? Din raporturile pe care le stabilești cu tine însuși, prin intermediul Celuilalt. Când aceste raporturi funcționează, sentimentul prieteniei înflorește. Când se blochează, prietenia pierd. Interesant este faptul că stingerea unei prietenii îți poate produce o satisfacție reă, precum constatarea că un blestem s-a împlinit. Din ce străfunduri pornește oare această „eliberare“ strâmbă, târzie, ce nu se poate ușor scuza pe sine, nici măcar atunci când îți dai seama că nu ești tu cel ce a rupt prietenia? O scânteie din Infern se abate

memorii

peste sufletul tău care nu se poate împăca nici măcar cu postura de vinovat fără vină. Drept ilustrație supremă a fost și va rămâne pentru mine Vasile L.

Decembrie 2002. Amarul Târg e scaldat în festive ghirlande de lumini multicolore, prin grațioasa strădanie a Primăriei, dar în casă tremurăm de frig: 11 grade Celsius! Încă o „formă“ fără „fond“?

Ion Simuț mă atacă dur de tot în „Convorbiri literare“ (nr. 11/2002). Și când te gândești ce „băiat bun“ părea cu vreo 10-15 ani în urmă, deși la o privire atentă cuviința lui ardelenescă dădea încă de pe-atunci semne de alunecare în obsecviozitate! Îmi amintesc cum, cu ocazia unor zile culturale la Oradea, nu-l slăbea din ochi pe Alex. Ștefănescu, străduindu-se a-i intra sub piele cu orice preț. Spectacolul nu era tocmai agreabil, însă în acel moment nu i-am dat semnificația cuvenită. Acum i-a ieșit la iveală pe deplin chemarea ancilară. Îi slujește, în continuare, pe alți „oameni influenți“. De câtă turpitudine dă dovadă condeiul său pentru a le face pe plac! Cum se înjosește! Să răzbată oare din „ardelenismul“ criticului de la „Familia“ latura servilă, acea adaptabilitate la poftele puternicilor zilei care fără îndoială nu va fi lipsit, într-un anumit procent, în masa populației oprimate, de iobagi valahi, ca și de cărturari ce se ridicau împotriva discriminării etnice? Foarte posibil. Oricum e un „caz“ întristător. O probă palpabilă a împrejurării că oportunistul, inclusiv în variantele lui cele mai bătătoare la ochi, n-a apus după 1989! Dar va apune vreodată pe aceste meleaguri peninsulare?

Râde ciob de oală spartă! Provincialul Gheorghe Grigurcu e muștruluit de provincialul Ion Simuț că scrie așa cum scrie, dintr-un complex de provincial ignorat ce s-ar dori luat în seamă: „Vrea victorii spectaculoase în

Fișele unui memorialist

gheorghe grigurcu

polemici eroice, care să-i vindece complexul de inferioritate al provincialului ignorat“. E tare de tot!

Nespus regret că nu l-am cunoscut pe Bacovia, cu toate că aveam prilejul. Student fiind la Școala de literatură, îl întâlneam, la Casa Scriitorilor, pe fiul său, care insistă să vin la ei, pe strada Frâsinet. Amânam mereu, cu nepăsare, nebănuind că sejurul meu bucureștean va fi foarte scurt. Imprudență sau un semn al destinului menit a mă învăța minte? De câte ori lucrurile amânate se pierd pentru totdeauna, se prefac în cenușa propriei noastre vicți?

„Acum mucenicia înseamnă marginalizare. Nu-i mai aruncă nimeni pe credincioși în groapa cu lei, nimeni nu mai vrea un martiraj vizibil, fiindcă tocmai cei care-l provoacă sau ar putea să-l provoace nici nu mai pot crede în el și, necrezând, nu au cum să-l pună în scenă. Raportul dintre călău și victimă este subtil. Vremurile s-au schimbat, s-au rafinat, s-au cizelat și astfel, în locul suprimării directe și brutale, soluția cea mai eficientă pentru a atinge același scop este aceea a marginalizării. Judecata, de altminteri, merită luată în seamă. Închide-l pe om în singurătatea sa! Dacă are în el credință adevărată, sihăstria îi va fi de ajuns și nu va avea nevoie de altceva. Dacă nu, atunci va ajunge otrăvit tocmai de toxinele unui orgoliu nesatisfăcut. Așadar, mucenicia înseamnă chiar înfruntarea cu propriile noastre slăbiciuni. Credincioșii sunt puși la încercare tocmai când sunt puțini, ignorați, disprețuiți și, paradoxal, nu atunci când trec la luptă vizibilă“ (Sorin Dumitrescu).

Poezia: un joc care nu poate fi niciodată definitiv câștigat, ci doar jucat.

Rănilor mari ale sufletului se acoperă treptat cu o crustă. Rănilor mici, nefiind angajate vital, sângerează întruna.

„Savanții englezi au descoperit formula fericirii, demonstrând că starea de mulțumire, cum este definită noțiunea de fericire în mai toate dicționarele lumii, poate fi exprimată matematic, transmite BBC. Până a ajunge la formula Fericirea: $P+(5*H)+C3*E$, oamenii de știință au intervievat peste o mie de persoane. În formula respectivă, P reprezintă «caracteristica personală», care presupune concepția de viață a persoanei, capacitatea ei de adaptare la noile condiții de viață și capacitatea de suportabilitate la greutăți. Prin E, cercetătorii britanici au desemnat «existența», incluzând aici starea de sănătate, stabilitatea financiară, prietenia etc., iar prin H - indicele «standardelor înalte», care implică respectul de sine, ambițiile, simțul umorului. Unul dintre participanții la acest proiect, Pete Cohen, a declarat că formula este mai complicată decât pare, persoana care ar dori să stabilească nivelul fericirii sale trebuind să răspundă la mai multe întrebări. Doar după aceea se deduce, cu ajutorul formulei, indicele fericirii, situat pe o scară de la 0 la 100 de puncte“ („Adevărul“, 2002).

Greșeli, după toate aparențele, în evaluarea poeziei, sub pana lui I. Negoiteșcu: N. Labiș și Cezar Ivănescu subestimați, Nichita Stănescu supraestimat. Dar subtilul, strălucitorul critic

de poezie a găsit de cuviință a-mi spune, la scurt timp după ce a publicat comentariul intitulat **Descrierea unui poet**: „m-am gândit la tine, pe când scriam despre Nichita. Aveam tot atâtea motive de a-l aprecia favorabil și de a-l respinge“. Mă întreb de ce a ales ultima soluție. Am impresia că vor fi jucat un rol o serie de factori moral-biografici precum dorința de-a fi în actualitate, „la modă“, de-a nu distona în raport cu tinerii, de-a se împărtăși din succesul lor și, poate, complexul celui marginalizat sub câteva raporturi, stare ce tindea a se dizolva în preajma presupusului complex de superioritate al celui glorios...

Să fie fericirea anistorică? Să fie materia istoriei exclusiv nefericirea? Oricum, iubirea împlinită pare a i se refuza: „Iubirea fericită nu a intrat în istorie. Nu s-au scris romane decât despre iubirea fatală, adică despre iubirea amenințată și condamnată de viață“ (Denis de Rougemont).

Eroare de tipar caraghioasă, într-un interviu al meu: „frate“ în loc de „confrate“, referitor la Ion Simuț! Ce fraternități suspecte îmi creează hazardul tipografilor!

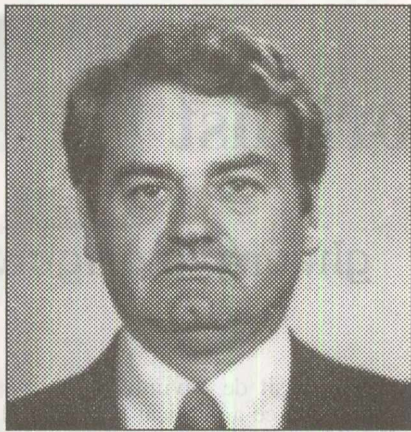
Blaga îmi spunea că își imaginează abstracțiunile în chip vizual, sub înfățișarea unor configurații plastice. „Asta e, sunt un tip vizual!“

De ce n-a devenit Blaga medic? „Părinții mei voiau să studiez medicina. Dar nu-mi convenea să intru într-o categorie ce număra, în țară, vreo zece mii de persoane!“

Blaga îmi mărturisea, în anii '50: „Creația mea din ultima perioadă a cam schimbat fața poeziei românești“. Avea într-un fel dreptate, fără a bănuși că filioanele lirismului său se vor întretese generos cu producția celor ce urmau a inaugura o nouă vârstă a poeziei noastre, șaizecești și, concomitent, Ștefan Aug. Doinaș, Ion Caraion, Leonid Dimov, M. Ivănescu. Numele lui Doinaș l-am auzit prima dată din gura lui Blaga.

Amestecul numelui în jocul cu reziduuri magice al realității: „Arabii boicotează detergentul Ariel, fiind convinși că el a fost botezat după numele premierului israelian Ariel Sharon. Liderii spirituali ai Egiptului au făcut apel la cetățeni să boicoteze Ariel-ul, fabricat de firma americană Procter&Gamble. Egiptenii cred că numele este asociat cu cel al premierului israelian și afirmă chiar că pe eticheta produsului este imprimată Steaua lui David. Mai multe companii americane, printre care Coca-Cola și McDonalds, au avut probleme în ce privește vânzările din cauza boicoturilor arabilor“ („Adevărul“, 2002).

Istoria a învins poezia! Un amplu sondaj de opinie efectuat în Anglia în toamna anului 2002 a desemnat pe cel mai reprezentativ om al țării din toate timpurile nu în persoana lui Shakespeare, ci în cea a lui Churchill!

corneliu barborică

Prietenul meu Mauriciu Botgros a fost inițial director de protocol la primărie. Nici că se putea găsi persoană mai indicată pentru această funcție. Umblă întotdeauna îmbrăcat sobru, în ținută de culoare închisă, pălărie, mănuși, ghetre, cămașă neapărat albă, cravată invariabil uni. În era blugilor, a ginșilor, a fustelor mini pare căzută de pe o altă planetă. Este puțin ridicol, dar altfel n-ar fi ajuns director. Și fizicul lui impune. E înalt, bine legat, o față galben măsline, bărbie puternică, nas cărnos, sprâncene stufoase. Ai zice că-i armean, dar nu e. E rece, distant, dar politic și serviabil. În ciuda aparențelor, dă dovadă de o imaginație remarcabilă. Toate ceremoniile organizate de el sunt nu numai matematic puse la punct, ci și frumoase. Știe, cu o artă inegalabilă în profe-

cerneală proaspătă

siunea sa, să dea grandorii discreție și discreției grandoare. Ceremoniile lui sunt veritabile spectacole în alb-negru. Ca acustică iubește vocea scăzută și semitonurile. Refuză categoric ca în scenariile sale de ceremonii să fie incluse demonstrațiile pirotehnice și călușarii. Membrii echipelor de dansuri populare pot să apară numai în cămăși albe și presteleci sau pantaloni negri.

Acesta este prietenul meu, fost coleg de școală și de clasă, căruia i s-a dus faima până în cele mai îndepărtate colțuri ale urbei noastre. Când scriu aceste rânduri mă simt tare vinovat față de el și veți vedea de ce.

Într-o zi m-am pomenit cu un telefon.

- Helău! La telefon e Mauriciu Botgros, zice cu o voce incoloră pe care i-aș recunoaște-o chiar de-ar veni din fundul Tăului Mare, din creasta munților Retezat.

- Să trăiești, omule, ce faci, că nu ți-am zărit făptura de o grămadă de vreme? strig eu surprins.

- Stimată coleg, zice el și tușește discret, stânjenit de vorba mea golănească, de fapt o reminiscență din vocabularul școlăresc, curând voi avea o mare sărbătoare în familie...

- Ce sărbătoare, nene? îl întrerup eu grăbit să aflu despre ce e vorba.

- Acum sunt în măsură să-ți spun: se căsătorește fiica mea cea mare... Leopoldina...

- Să fie într-un ceas bun, strig eu, întrerupându-l cu aceeași lipsă de tact ca mai înainte.

El tușește iar cu aceeași discreție.

- Ai să-mi faci plăcerea, dragă colega, să ieși parte la fericitul eveniment al familiei noastre?

- Adică la bairamul de nuntă, zic eu și râd ca un măgar.

- La cununia civilă și la masa care va urma, vei primi și o invitație tipărită. Sper să nu mă refuzi...

Ceremonii în alb-negru și semitonuri

- Eu să te refuz? Tocmai eu să nu vin, eu, care ți-am fost coleg de bancă și-ți mânjeam turul pantalonilor cu cretă? Cu dar sau fără dar? întreb și eu ca prostul, de parcă n-aș ști.

De partea cealaltă s-a auzit un „Bine, ne-am înțeles, îți mulțumesc“ și un telefon așezat tactic în furcă.

M-am dus la nuntă și m-am întors de acolo ca trăznit. A fost o ordine cum n-am mai văzut. Invitații s-au adunat la oră fixă în holul hotelului și s-au încolonat câte doi, în frunte cu mirele, mireasa, nașul, nașa, socrii mari și socrii mici, urmați, la o oarecare distanță, de neamuri așezate după grade de rudenie, mai întâi cele mai apropiate, de sânge, apoi cele îndepărtate, prin alianță, în coadă, noi prietenii și colegii, iar în coada cozii vecinii. Vecinii nu pot lipsi. Ei sunt necesari pentru a asigura și pe mai departe conviețuirea pașnică în blocul sau pe strada unde locuim. O orchestră nevăzută a intonat un marș lent și convoiul s-a pus în mișcare, urcând pe scări la etajul întâi, unde se afla salonul. S-a mâncat și s-a băut cu măsură, s-a vorbit în șoaptă, s-au ținut câteva discursuri, toate scrise; improvizațiile au fost refuzate. Nu s-a aplaudat, nu s-a scandat. S-au dansat tangouri lente și valsuri tot atât de lente. Nimeni nu s-a săturat, nimeni nu s-a îmbătat, nimeni n-a hăuit. Doar mireasa a plâns fără smiorcăială și fără sughițuri și a șoptit ceva la urechea mirelui. Plicurile au fost discret strecurate în buzunarul socrului mic, adică al prietenului meu. A fost o distinsă nuntă în alb-negru și semitonuri.

Au trecut de atunci vreo doi ani și eu tot nu puteam uita cutremurătoarea ceremonie la care luasem parte. Îmi ziceam că, decât așa, mai bine nu-mi însor băiatul, fie ce-o fi, să rămână holtei, să mi se piardă neamul și să mi se uite numele. Numai că nevastă-măi i-a plăcut ce a văzut la prietenul și colegul meu Mauriciu Botgros. I-a plăcut atât de tare, încât atunci când i-a venit rândul lui fi-miu să se însoare, mi-a spus așa: „Du-te la colegul tău de clasă și roagă-l să ne organizeze cl. ceremonia nunții. Tu tot nu te pricepi.“ Eu sunt un soț care evită discuțiile inutile. Am cedat și am dat urmare dorinței ei, nu fără gândul ascuns că poate-poate marele maestru de ceremonii nu va accepta. Prietenul și colegul meu a fost încântat și foarte măgulit, declarând că, deși până acum n-a făcut nimănui servicii particulare, în afara obligațiilor de protocol de la primărie, mie mi-l va face, pentru că-i sunt prieten și i-am fost coleg.

Să vă povestesc cum am petrecut? Totul a fost leit ca la nunta fiicei mai mari a lui Mauriciu Botgros. M-am distrat exact cum vă distrați și dumneavoastră, cei care citiți aceste rânduri: râzând cu un ochi și plângându-mi de milă cu celălalt.

S-a întâmplat un lucru la care nu m-am așteptat. Rudele, prietenii, colegii, vecinii care au luat parte la evenimentul din familia mea, au fost peste măsură de entuziasmați și ne-au urmat exemplul. Moda nunților în alb-negru și semitonuri s-a răspândit fulgerător. Organizatorul lor era, nici n-ar trebui să vă mai spun, nimeni altul decât prietenul și colegul meu Mauriciu Botgros care, abătându-se de la principiile sale funcționărești, întemeiate pe o firmă proprie ce purta numele *Nunți, Botezuri, Înmormântări s.r.l.*

După ce cei din generația sa și-au căsătorit toți copiii, multă vreme n-am mai auzit nimic

de Mauriciu Botgros. Faima firmei lui însă creștea, deși pe mine asta prea puțin mă interesa și deși eu eram acela care mă aflam la începutul începuturilor gloriei prietenului și colegului meu.

Abia foarte târziu am aflat că solemnitatea severă ce o dădea nunților, botezurilor, înmormântărilor nu i-a servit la nimic, dimpotrivă. S-a spus că firma lui apăruse prin delapidare și gestiune frauduloasă a fondurilor de protocol ale primăriei. A fost degradat, dezonorat și ținut la arest un an și jumătate, adică pe toată durata cercetărilor. A fost arătat și la televizor cu cătușe la mâini, după care a fost declarat nevinovat și i s-a dat drumul să-și vadă mai departe de treburile firmei. Presa și-a pierdut interesul pentru cazul lui, nimeni nu a dat o dezmințire oficială, așa încât prietenul și colegul meu a rămas în ochii și în mintea opiniei publice ca un delapidator, dus la arest cu cătușe la mâini. Mă simțeam cumplit de vinovat, deoarece gloria lui și înființarea firmei își aveau începuturile la nunta băiatului meu, dar nu puteam face nimic pentru el.

Anii au trecut și a sosit ziua nefastă când mi-am pierdut soacra. Plângând - vă închipuiți oare cum mai plângeam? - alerg la direcția cimitirelor să caut un loc de veci. Dau buzna pe ușă, dar portarul îmi pune mâna în piept.

- Stai așa! Încotro?

- La mai marele peste cimitire.

- La domnul director Botgros?

- Cum ai zis? întreb eu surprins.

Portarul interpretează întrebarea mea în felul său. Ca pe o intenție de a-i aduce jignire superiorului său.

- Domnule! Te rog să nu-ți bați joc de directorul meu! zice și-mi dă un brânci de era cât pe ce să mă rostogolesc peste niște jerbe.

- Nici prin gând nu-mi trece, zic. Mi s-a prăpădit soacra. Și mai cum?

- Ce și mai cum?

- Botgros și mai cum?

- Mauriciu Botgros, domnule.

Îmi pun mâinile în cap și mă întorc grabnic acasă.

- Nevastă! strig eu de la ușă, cuprins de disperare. O să rămână mamă-ta neîngropată!

- Cum așa?! se miră ea.

- Știi tu cine-i director peste cimitire?

- Cine?

- Mauriciu Botgros! Omul pe care la strămoare nu l-am ajutat cu nimic, nici măcar un pachet cu mâncare nu i-am dus cât a stat la pușcărie. Și doar amândoi știam că e nevinovat. Sunt convins că ne poartă pică și n-o să căpătăm de la el nici atâta loc cât să îngropăm un cățel.

- Aoleu! strigă nevastă-mea și plânge, și geme de ți se rupe inima. Nenorocitul! Să scoți locul de veci de unde-oi ști.

- Să încercăm la crematoriu...

- Acolo o se te duc pe tine, păcătoșule!

Și alte ropote de plâns.

- Rămâi acasă, că nu ești bun de nimic.

Și s-a dus ea la Direcția Cimitirelor.

Totul s-a încheiat cu bine, în cele din urmă, cu o înmormântare pe cinste, în alb-negru și semitonuri ca o nuntă sau ca un botez. Pentru că toate ceremoniile lui, fie nuntă, fie botez sau îngropăciune semănau una cu alta. De data asta, însă, mi-a plăcut și mie. Directorul cimitirelor în persoană s-a ocupat de ceremonie la rugămintea nevastei mele. L-am lăudat în sinca mea. Are caracter, mi-am zis, nu e ranchiunos.

O înmormântare ca aceea a soacrei mele nu te rămâne fără ecou. A plăcut rudelor, legilor, vecinilor. Faima organizatorului a abătut orașul de la un cap la altul. Se pare că mare a acestui succes, lui Mauriciu Botgros venit ideea să înființeze o companie de mpe funebre pe care a înscris-o pe numele terelui său, crezând că scapă în acest fel de vinuirii nefondate ca acelea de care mai usese parte. Nu i-a fost dat să scape. S-a găsit gazetar cusurgiu căruia cândva iubitul meu leten nu i-a găsit un loc de veci pe placul lui

Intruchipare vie a irepresabilului respect pentru cultură... prietena mea, Cerasela, pe care nu mă mai satur să o admir, deoarece cunoaște enorm de multă lume și numai de cea mai bună calitate, mai... De câte ori o întâlnesc, pur și simplu mă năucește.

- L-ai mai văzut pe cutare? mă întreabă ea și o indicibilă grație.

„Cutare“ e un pictor celebru, atâta știu. Colo nu l-am văzut în viața mea.

- Nu, zic, și nu îndrăznesc să-i mărturisesc că sunt de puțin umblat prin lumea asta bună.

- Vai, Victore, e tare nenorocit, săracul... oțtia e la în spital... Livia, doar o știi...

- Nu mai spune?! Vai de mine! Ce are, agă?

- Cancer, închipuiește-ți...

- Poate că scapă... S-au mai văzut cazuri...

- Să dea Dumnezeu, zice ea, cu o prefăcută compasiune.

- Și altceva? întreb, știind că inima ei imbecade a reperat toate necazurile aceluiaștr cutare.

- Chiar nu știi? Înseamnă că nu l-ai mai văzut de mult...

- Nu... mă bălbâi eu, așteptând cu sufletul la răă tristește vesti.

- Și tocmai acum băiatul lor... Îl știi, nu? u...? Imposibil...! Trebuie să-l știi, doar a fost în noi acum un an la Borsec... ei, cum n-ai ști... atunci Angelica... (Angelica e nevastă-ea). Și zici că nu acum un an...? Unde...? La uziaș? Bine, atunci acum doi ani... Cutare n-fost atunci cu noi? Serios? Ei, nu-i nimic, pe iat doar îl cunoști, înălțuț, blonduț, fercheș... -a luat treapta!!! Auzi și tu pomină! Profesorii de liceul ăla sunt niște măgari... Cum posibil, spune și tu...

- Sunt... sunt... Îmi caut cuvântul potrivit ca să ies cumva în întâmpinarea indignării ei culturale. Sunt niște... maimuțoi...

- Auzi tu... băiatul unui pictor de talie... discutabil mare... mare, Victore, da' fără broc... necazurile se țin scari de el...

- A mai pățit și altele? tresar eu, fiindcă esimt că inventarul marilor suferințe ale arelui nostru concetățean încă nu s-a sfârșit.

- Pe ce lume trăiești, Victore? Sau iar te-ai cuiat în casă și creezi... și nu mai vrei să știi nimic și de nimeni... I-a luat foc atelierul, țiețaș, să nu-mi spui că nu știai, vinuește rășul!

Mă minunez, îmi fac cruce, dar nu duc această avalanșă de nenorociri pe la ușile mâinii și nici nu le verific autenticitatea. De tful, despre pictorul „cutare“ nu am prilejul să vorbesc cu nimeni, pentru că, așa cum am put curajul să vă mărturisesc mai înainte, nu-cunosc. Așa că o cred pe cuvânt pe buna și spectuoasa mea Cerasela. Ea le știe pe toate suferă pentru toți... *mater dolorosa*... pentru ctori, sculptori, artiști de film sau de teatru, jlici literari, scriitori etc., etc. Nu, fotbalul... față de vedetele fotbalului manifestă un spreț suveran... Lumea ei este cea a artei, a înței, a spiritului...

- De când nu l-ai mai văzut pe Marin?

Marin este prietenul meu, un băiat bondoc, lrm, ochi spălăciți și timid nu mai spun, un ipăciit... Vânzătoarea de la prăvălia din colț nu rede în ruptul capului că e poet, degeaba îi un, și îl ciupește la rest de fiecare dată când împără câte ceva.

- De mult, zic.

- Sigur, iar te-ai închis în casă... crezi, și-ți pasă de lume...

pentru tata socru. Acesta a dibuit legătura dintre firma de pompe funebre și directorul Direcției Cimitirelor. Gazetarul a scris despre prietenul meu un articol defăimător cum că ar fi vândut locuri de veci preferențial luând șpagă și că în această afacere ar fi băgați până peste cap câțiva senatori și chiar membri ai guvernului și că numitul Mauriciu Botgros ar fi acum unul dintre cei mai bogați oameni din România, având un cont de trei sute de mii de dolari într-o bancă elvețiană... Procuratura, poliția au fost puse în alertă maximă și... istoria

s-a repetat. Mauriciu al meu a fost ținut în arest vreo doi ani și ceva până ce s-a dovedit că n-a luat șpagă de la nimeni, că nu avea dolari în nici o bancă din Elveția, doar un moșneag de la un azil s-a prezentat la poliție și a declarat că i-a dat domnului director o găină porumbacă pentru un loc de veci unde să se hodinească și baba lui... Pentru asta, Mauriciu Botgros a fost condamnat la o lună de închisoare cu suspendarea pedepsei. Nimeni nu s-a mai gândit cum să-i dea înapoi cei doi ani petrecuți în pușcărie pe durata anchetei.

Cerasela, o comoară

- Nu... protestez fără pic de modestie, altele... necazuri...

- Doamne, exclamă ea, și tu?!

Moare de curiozitate și e atât de copleșită de compasiune că nu pot să nu-i spun.

- Am făcut o gripă... nu-i mare lucru...

- Vai, Victore, să nu spui niciodată așa!

Știi ce-a pățit Chiriță...

Nu știu cine e Chiriță și nici ce-a pățit. Îmi închipui însă că trebuie să fie o persoană bine situată pe scara valorilor culturale românești, de vreme ce se bucură de atenția și mila Ceraseliei.

...dintr-o gripă de nimic, cum spui tu, ușuraticule... a tușit o dată tare, s-a împiedecat de covorul pe care nevastă-sa îl făcuse sul ca să-l scoată la bățut, a căzut, și-a rupt clavicula...

- Săracul, zic.

- Da' cu asta nu s-a terminat... la spital au constatat că are ulcer...

- Vai, săracul...!

... și când l-au deschis peste ce crezi că au dat?

- Cancer!

- Nu, nu, asta ar mai fi lipsit tocmai acum, când fata lui cea mare e pe cale să nască... pe Betty o știi, nu? Cum se poate să n-o știi? Ești distrat... Fata aia drăguță care a înnebunit publicul bucureștean... voce de aur... s-o vezi în Traviata, e o nebulie...

- Da' cu ta-su, cu el ce este? Cu Chiriță...

- Cu academicianul...? A scăpat, slavă Domnului... i-au găsit un șurub în stomac...

Prietenul meu Marin are astăzi întâlnire cu cititorii. Stăm amândoi în foyer, tranca-fleanca, să treacă timpul. Printre valurile de cititori plutește Cerasela, suplă ca o velieră... E blondă, înaltă, plete lungi revărsate peste ochiul stâng, ținută de gală... Se repede la mine, sigur că da... mă bucur... Cerasela este sursa mea îmbelșugată de informații despre viața personală a oamenilor noștri iluștri. Și, fiindcă viața lor este o veritabilă avuție națională, interesul ei mi se pare cât se poate de nobil. De-aia, câteodată, când mă gândesc la ea, aud cum tună în mine glasul conștiinței: Tembelule, trezește-te! Să-ți fie pildă Cerasela!

- Îmi pare bine că te văd, Victore...

Îmi întinde mâna, i-o întinde și lui Marin care, apucat subit de galanterie, i-o smucește, o duce la gură și i-o sărută zgomotos.

- Vezi, zice, ce galant e prietenul tău... Tu nu mi-ai săruta-o...

- Cerasela... eu...

- Ei lasă, uriciosule... știu, ai avut gripă...

și-a trecut? Cum te simți... nici o complicație... nimic...

- Nimic, zic.

- Îmi pare bine... arăți minunat, mă asigură și ciocănește cu superbul ei deget în lambriul din spatele meu. Dacă va fi nevoie... Doamne ferește, nu zic... am un prieten doctor, cel mai mare specialist în viroze...

- Nu, nu, sper să nu...

- Poți să știi, iubitele?!

- Dar tu, Cerasela, tu cum te simți?

Constat că m-am molipsit, mă preocupă starea cunoscătorilor mei... De altfel e nobil, nu? Cerasela nu e chiar ilustră, dar poate deveni oricând avuție națională... de ce nu...

- Am venit să-l văd pe Marin, zice și ne zâmbeste galeș amândorura.

- Atunci ai picat la țanc!

- Bineînțeles, că doar el e vedeta seriei... nu tu.

Mă strâmb doar așa ca să-i fac pe plac și să-i zgândăr gustul pentru vorbele de duh.

- Nu fii invidios... Marin e un dulce...

cerneală proaspătă

prieteni vechi, ce să-ți mai spun... Am fost cu el, cu familia lui vreau să spun, și cu Gică al meu de câteva ori la Eforie, Mamaia, Felix, Herculane... aș putea spune că ne știm din copilărie...

Prietenul meu nu știu la ce se gândește, dar dă, parcă aprobator, din cap.

- ... nu, nu suntem din același oraș... unde-i Strehaia și unde-i Gătaia? Nici geografie nu mai știi...

Mărturisesc că nu știam că e născută în Gătaia și că Marin este din Strehaia sau invers.

- Eu la Gătaia am făcut armata, bolborosește timidul meu amic, ca zică și el ceva.

- Zău? N-am fost niciodată acolo, dar cred că trebuie să fie grozav... În fine... hai să ne mișcăm, că începe spectacolul...

Prietenul meu, bondocul, timidul, zăpăciutul, mă privește cu niște ochi bulbuceți, deloc frumoși... de-a dreptul odioși pentru orice femeie.

- Cine e doamna, mă întreabă jenat, știi că-mi place...? De care Marin vorbea...?

Nu știu nici până astăzi cum s-au cunoscut și cum s-au împrietenit. De multă vreme, Cerasela a devenit depozitară - acum chiar în cunoștință de cauză - a acestei avuții naționale care este amicul meu, cel persecutat de băcăneasa din colț.

- Știi, mi-a zis ea mult după acea poveste, când ne-am întâlnit întâmplător la o recepție simandicoasă, Marin e un dulce, un băiat minunat, dar în ultimul timp nu știu, zău, ce se întâmplă cu el... necazuri... mari... nevasta, socrul, pe deasupra o nepoată de vară...

Și uite-așa am aflat o mulțime de întâmplări care mai de care mai dramatice pe care nu vi le mai povestesc. Nimic hazliu nu se întâmplă în viața oamenilor noștri iluștri... Și e mare păcat.

Cu tot respectul pe care i-l port Ceraseliei pentru nobila ei pasiune, trebuie să mărturisesc că în această privință părerile noastre diferă total.

octavian soviany:

Textualism și cvasiliteratură

C a ansamblu de "funcții psihice" care exprimă trăirea gestului de a scrie, sentimentul pe care îl generează scrierea ca atare, ego-ul textual e plasat sub semnul totalei nedeterminări, căci reprezintă un produs "osmotic", este vocea operatorului de scriitură și a textului, care se rostesc simultan. În timp ce eul textualizant e dat permanent doar ca virtualitate, identificându-se cu instanța ce guvernează jocul permutațiilor și combinațiilor, ca și cu operația de scriere-citire pe care se întemeiază actul textualizării, ego-ul textual se manifestă la nivelul semnificantului prin imagini verbalizate, prin "scheme" ce se constituie într-un „complex al lui Thot“ (inventatorul mitic al scrierii) în care se reflectă ambiguitatea esențială a grafiei. Căci, așa cum ne încredințează Derrida, scrierea este un pharmakon, leac și otrăvă, care determină ieșirea din sine, îndreptându-l pe agentul/pacientul său spre o cale care este a exodului. Deoarece, din cauza artificiozității sale, scrisul este „dușmanul vieții în general“ și nu face decât să deplaseze sau „să uite răul“ și sub pretextul de a suplini memoria ne face încă și mai amnezici. Este vorba aici de o uitare care este (și) uitare de sine, de un exod care presupune ieșirea vieții din făgașurile sale firești, transformarea acesteia în propria-i „urmă“, în propria ei absență, totuși prezentă, astfel încât vocea ei, a scrierii, devenind alta, conservă în același timp modulațiile vocii umane care se suprapun peste vocea „inumană“ a textului, ceea ce face ca ego-ul textual să fie o entitate hibridă, adică o prezență cvasi-umană, un homo depotențat, șters, îndepărtat de el însuși, care capătă atributele ființei „slăbite“, e un paradoxal simulacru adevărat al omului. Iar, dacă postmodernismul se dorește un nou antropocentrism, textualismul va fi, dimpotrivă, solidar cu o perspectivă nihilocentrică, din moment ce el se raportează la un „ca-și-om“, al cărui domeniu este cel al lui „ca-și-cum“ și ale cărui produse scripturale nu pot să reprezinte decât o cvasiliteratură. Ea se naște din depotențarea ideii de „literatură“, ignorând în mod voit granițele dintre ficțional și non-ficțional, poezie și proză, manifestându-se polemic nu doar în raport cu paradigma „tare“ a modernismului, ci (într-un fel) și în raport cu postmodernismul, detașându-se de jocurile meta-ficționale și de „comedia literaturii“ pe care le practică scriitorul postmodernist, ce reduce lumea la papirosoferă. Căci, încercând să slăbească/discrediteze ideea de „literatură“, postmodernismul (pentru care totul e semn) a sfârșit prin a o reacredita, insuflându-i o „etică forte“, încă și mai constrângătoare decât aceea a modernismului, iar ceea ce iese discreditat cu adevărat din aventura postmodernismului este realul (întrucât - dacă e să adoptăm punctul de vedere al Lindei Hutcheon, potrivit căreia postmodernismul a însemnat în primul rând problematizarea ideii de reprezentare - el va fi, în mod evident, o reprezentare despre reprezentare, adică meta-literatură). Paradoxul optzeciștilor care și-au spus postmoderniști este acela că în fapt, scrierile lor oscilează între modernism și postmodernism; în măsura în care urmează linia teoretică a lui Mircea Cărtărescu sau

Alexandru Mușina despre „poezia cotidianului“, „noul antropocentrism“ etc., ele se înscriu în paradigma antropocentrică a modernității care durează de la Renaștere pînă în primele decenii ale secolului XX, iar în măsura în care practică jocurile meta-ficționale, ludicul și parodicul (adică problematizează posibilitatea reprezentării și, implicit, ideea de literatură mimetică) este efectiv postmodernistă, dar își pierde, în schimb, priza asupra realului, căzând în păcatul „literaturii“ pe care cel puțin programatic o respingea cu atâta vehemență. Textualiștii practică, în schimb, cvasiliteratură (chiar dacă aceasta nu e reductibilă doar la textualism), care respinge diferențele dintre ficțiune și non-ficțiune, granițele dintre genuri și specii, căci - afirma Gheorghe Crăciun - „dacă se aduce în discuție voința autorului de a capta în opera sa cât mai mult din existența lumii și a subiectului uman, atunci devine limpede că o asumare radicală a acestei voințe ar duce cu precizie la încălcarea oricăror reguli de specie și gen și ar face pertinent un concept mult mai deschis, mult mai cuprinzător, mult mai în acord cu semnele întrevăzute ale acestui nou tip de autenticitate: textul“. Prin urmare, autorii textualiști vor cultiva cvasiliteratură sub forma textului, care nu e nici poem, nici roman, nici pagină de jurnal, nici eseu, fiind în același timp câte ceva din toate acestea. Textualismul definindu-se așadar drept o formă de cvasiliteratură, opera unui nou tip de producător, scriitorul care se pierde pe sine în actul inscripționării, devenind una cu propriul său text, cu propria-i urmă, transformându-se el însuși într-un „cvasi“ a cărui existență se plasează în regimul lui „ca-și-cum“.

Cvasiliteratură trebuie pusă totodată în legătură cu criza de identitate a scriitorului, cu autoritatea tot mai redusă de care beneficiază acesta în lumea contemporană, puse în discuție de Gheorghe Iova în eseurile din *Acțiunea textuală*. Astăzi - constata acesta - „în sistemul de autorități, scriitorului i se repartizează o autoritate din ce în ce mai mică în suma totală reală, autoritatea pe care el o exercită fiind din ce în ce mai mult supusă corecturilor care (în de fapt) că, la orice punere de acord (comensurare) de autorități, din care una este a scriitorului, aceasta să cedeze către oricare alta. Așa cum preotul a cedat în fața medicului și a filosofului, filosoful în fața savantului“. Această criză de autoritate va fi dublată de o criză de identitate, de întrebarea pe care scriitorul și-o adresează, tot mai dramatic, în legătură cu rostul scrisului său, pe fondul depotențării tuturor ideilor forte și a tuturor modelelor autoritare care caracterizează lumea contemporană. Astfel încât „scriitorul de azi nu mai are o motivație superioară (în ordine definibilă) pentru faptul că scrie. El e uneori surprins cu ideea că nu-l invită nimeni să scrie. Că, dacă totuși scrie, lucrul tine de ceva inteligibil în comun cu eroarea, neînțelegerea, în general slăbiciunea“. Scriitorul cu veleități demiurgice, faustiene sau prometeice, cu care vehiculează mitologia modernității (de la titanul renescentist la poetul-mag care își propunea să ridice poezia la coeficienții unei noi

religii sau ai unei noi metafizici) s-a transformat așadar într-o ființă problematică și problematizantă, pătrunsă de sentimentul propriu precarității, în timp ce scrisul său a devenit dintr-un act esențial, aproape ritualic, „eroare“ sau „slăbiciune“. Îndoiindu-se de el însuși ca și de posibilitatea literaturii, el se ațoptește drept un personaj cu identitate incertă, drept un „cvasi“, supus marginalizării progresive. Căci, pe fundalul unei uriașe producții de „înlocuitori“, așa cum este producția lumii actuale, scriitorul și opera lui sunt perfect înlocuibile. „A avea scriitori - scrie în aceeași ordine de idei Gheorghe Iova - nu m echivalează de mult cu a avea de citit. Se poate deci asigura lectura fără a te asigura existența scriitorilor(...) Un exemplu, la noi într-o perioadă, scriitorii sunt (întru) deoparte dar editurile umplu bibliotecile cu capodopere ale literaturii universale. Lectura este asigurată scriitorul nu este imediat necesar“. E mecanismele aceleiași producții de „surrogate“ pe care o practică societățile, ține și proliferarea unei „textualități de scop literar“ care este text literar, ci „înlocuitor“ al acestuia. „Este vorba de două literaturi - se precizează în *Acțiunea textuală* - literatura de scriitor și literatura de producător. Cea de a doua amenință să înlocuiască/să desființeze pe prima“, astfel încât, ca urmare a acestei producții de înlocuitori „cu eficiență sporită“ (almanahuri, calendare, literatură populară, jurnalistică, poezie), literatura dobândește conștiința propriei sale fragilități, își problematizează până la suferință condiția și sfârșeste prin a ieși din ea însăși, prin a se transforma în propriul ei „înlocuitor“, lansându-se în aventura unui experimentalism *sans rivage*, care se confundă cu cvasiliteratură în momentul în care proclamă depotențarea tuturor paradigmatelor retorice „tari“ (genuri, specii, tehnici, procedee etc. preocupându-se nu de operă, ci de atingere autenticității în scriitură, prin actul producerii ei. Căci teoreticienii de prima însemnătate a textualismului românesc, Marin Mincu și Gheorghe Iova au pus accentul pe dimensiune acțională a textualizării, când nu mai contează dacă ceea ce produci intră sau nu sub incidentul noțiunii canonice de literatură, ci important este actul ca atare, în care se traduce viața fibrei vitale.

Dacă la autori ca Marin Mincu sau Gheorghe Crăciun cvasiliteratură apare drept consecință a unei conștiințe teoretice exacte, care își ilustrează conceptele cu ajutorul narațiunii sau al (pseudo)jurnalului, Nora Iuga juxtapune, în schimb, în volumul *Plaf-soarelui*, poemul și pagina de jurnal, pune față în față, pe parcursul unui incitant „jurnal de bucătărie“, eul empiric și dublul său scriptural. Semnificativ pentru modul în care evidențiază legătura aproape organică dintre textualism și formula cvasiliteraturii este aici mai ales perspectiva textualizantă a unei autoare care la prima vedere are prea puțin de a face cu textualismul. Căci în cartea Norei Iuga bucătăria dobândește aspectul „atelierului de scriitură“, spațiul unei agresivități „domestice“ ce traduce în registrul casnicului umil, încărcătura de violență a actului textual. Instrumentul de inscripționat va fi așadar unghia, exprimând dimensiunea agresivă, dar și autoagresivă a producției de semnificant, care nu se reduce doar la de-realizarea realului, ci va fi, în același timp, suid textual în virtutea „legii necruțătoare“ „parcă te văd în crângul întunecat/ printrufele de iasomie înaintând/ cum ai trasa o cărare pe creștetul unei școlărițe/ și veneau rug dintr-acolo prin dinții galbeni/ se încolăceau șerpi mărturisiri speriate// ai greșit tu au forța prea mult??? în treizeci de ani te depărtezi cu câteva mile/ de aceeași instanță care te uită atât

le tânără și îngândurată pareai/ în palatul poștelor printre văcsuitorii de ghetel/ așteptând să-i aducă cineva în palmă/ o castană aburindă/ și erșei nu aveai tu știința/ de orgoliu teribil al creierului/ începuse de pe atunci să-ți crească înghia/ care avea să te piardă. La antipodul acestei vocații thanatice, experimentate în actul scrierii, se situează vocea feminității și a maternității, „natura” înscrisă în profunzimea esutului viu. Ceea ce face ca masa din bucătărie să apară ca un obiect prin excelență ambiguu, legat pe de o parte de producția „antinaturii” (textului), dar pe de altă parte și de misterul unei „antropogeneze” pe al cărei parcurs ea se convertește în „uter” și exprimă, în concordanță cu principiul metonimic al configurațiilor, natura plasmelor feminine antrenate în dialectica viului: „Ce caută acești oameni așteptând pâinea și vinul/ aici este orașul/ aici este casa ceremonială/aici este uterul/ oasele se lungesc/ reintră în articulații/ se acoperă cu carne/ mâncăm”.

Această natură neliniștește însă prin spontaneitatea ei absolută, prin acea tulburătoare incoerență a viului care se sustrage oricărui principiu de organizare și produce adevărate umeteli ontologice, groaza de sex, de propriul sex (despre care vorbea Weininger) insinuându-se în paginile „jurnalului de bucătărie”, ceea ce duce la ambiguitatea reprezentărilor feminității, care vor sugera, simultan, pânțelele matern și mormântul. Iar viziunile Norei Iuga se cristalizează acum în jurul „corăbiilor funere”, populate de prezențe feminine pline de stranietate, ce execută o pantomimă a „împletirii” și „despletirii”, evocând mecanica acului textual, concretizată în scrieri și ștergeri succesive de semne, din moment ce produsul scriptural nu este decât o evanescentă pânză a Penelopei: „Pe pontul eulin venea goeleta/ cu emeile altor generații/ una împletea/ alta leșira/ alta uita”.

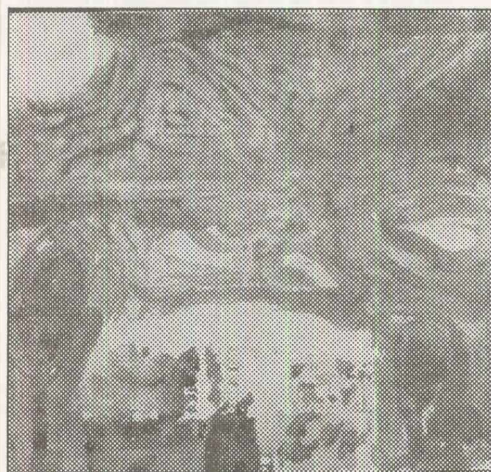
Prins între „glasul sângelui” și „glasul cernelii”, actantul liric se cantonează în reverii ale odihnei și ale intimității, proiectează paradisurile retrospective ale copilăriei, făcând pertinente foamea de contactul frust cu concretul, le senzație în puritatea ei elementară, dar și eroarea de text, în ipostaza lui de „antinatură”. Maternitatea, invocată în acest context, se eacă de nostalgia unei feminități „naturale”, ar întorcerea în trecut este echivalentul regresivității în stările prenatale, astfel încât memoria devine instrumentul prin care „golul de timp” capătă conotații matriciale și se convertește, la rândul-i, în „uter”: „cum știu picioarele drumul emnului/ dincolo de așternuturile verzi/ dincolo de lacrimile martirilor carbonizați/ în acel început de aprilie 1944/ când ne-am ascuns în șifonier/ ca să nu ne găsească poștașul/ cu somația de chirie// lili-liliana/ pe o placă de patefon/ și păsările care cereau prea multă pâine/ pe balcoane/ și noi care facem copii/ ca să uităm sau doar să amânăm acele ansule/ cu viața prinsă-n scobitoare/ ca o năslină uleioasă”. Tinta finală a „drumului napoi” vizează însă timpul mitic al începutu-

rilor, iar poeta invocă, de data aceasta, maternitatea cosmică, osmoza cu teluric devenit Mutter Erde, această conchistă a paradisului amniotic transformându-se astfel într-un ritual de regenerare, căci e urmată de „a doua naștere”, într-o lume concretă și frustă (adică „reală”) care și-a regăsit în totalitate candoarea și frăgezimea: „întâi apare o pată alburie, apoi forma indecisă a unei case și plopul cu mișcarea lui speriată; parcă ar umbla cineva prin ceață cu o lanternă veche. Chipurile băjbăie căutând drumul înapoi spre sufletul meu, îmi trebuie încredere și curaj să șterg această oglinda aburită, și iată copilul adormit într-o colivie de sticlă, gura lui ca un burete mic îmbibându-se cu apă, colorându-se, rotunjindu-se și tiptil, tiptil, lumea își reia locul în spațiu”. Poemele Norei Iuga aduc acum revelația unei memorii impersonale a universului, căci capacitatea de a memora - înscrisă în chimismul celulei umane - ține de esența vitalului, în timp ce materia „moartă” este materia care „și-a pierdut memoria”, degradându-se într-un simulacru, într-o aparență a viului: „Mi-a dat supă în foc. Broboane de apă sfârâie pe plita încinsă, se rotesc o clipită, făcându-se tot mai mici până dispar. miroase a grăsime și a păstărnac. În zeama clocotită se agită zdrențe maronii - și așa poate să arate sângele, ca orice materie din care a dispărut memoria, ca un țesut anarhic. Dacă universul ar fi uituc, mâine lumina nu și-ar mai face apariția exact la ora fixată și copacul nu ar chema soarele, pasărea nu ar chema cerul”. Iar coșmarul suprem care traversează textele din *Piața cerului* este răcirea lichidului amniotic, uterul glacificat - constituind o figurare a matricei scripturale care generează latențele infinite ale semnificativului textual: „câteodată în somn simt/ cum s-a răcit apa în pântecul mamei/ dincolo de aceste amintiri/ totul e interzis”. Ludicul, actul gratuit, miracolul, feeria onirică prezintă în schimb, prin contrast, forme de exorcism cărora le revine rolul de a neutraliza energiile „dezasimilației” și materia „rece” a morții avatice: „în jungla africană/ leii lângă kilimanjaro/ salvează antilopa/ de la înec/ ha ha”. Dar eroziunile materiei vii, resimțite cu acuitate, nu întârzie să producă un sentiment al precarității, o conștiință a declinului organic, care declanșează mecanismele impulsiei scripturale. Iar textualizarea este definită acum ca o artă a fugii sau a consumului, asociată cu ideea de viteză, care produce apăsarea, trecerea lumii reale în spațiul securizant, dar bidimensional și evanescent, al scripturalității.

Convertirea frisonului visceral în dispoziție de a elabora text nu relaxează, ci, dimpotrivă, împinge până la ultimele ei consecințe tensiunea dintre „glasul sângelui” și „glasul cernelii”, căci faptul inscripționării dă naștere personajului textual, provocând o angoasă a dedublării, iar - pe de altă parte - universul diafan al semnelor e amenințat permanent de explozia umorii vitale: „poate m-aș fi oprit în vârful unui turn foarte înalt/ căruia i se spune eiffel/ și păsări lungi/ ar fi venit atunci cu pliscuri de platină/ să-mi taie privirea în două/ un ecuator al tăcerii/ și acolo jos o umbră tremurând îmbrățișând felinarul/ agățându-se de lumină/ dar soarele se năruie în ring în ziua strălucitoare/ și un șuvoi de sânge împoșca poezia/ cerul continuând să trăiască/ ros pe dinăuntru ca o descoperire nouă”. Asemenea descărcări autarhice de energie vitală neliniștite prin mobilitatea lor paroxistică, astfel încât poeta încearcă să le infuzeze ritmul mai lent și mai misterios al unei vieți vegetale. Dinamica viului este percepută aici ca o succesiune de mișcări și repausuri, de tensiuni și de relaxări, de momente de paroxism și căderi energetice, care constituie, toate, istmul dintre

viață și text, deoarece relansează dispoziția textualizării: „Era chiar dragostea/ cărunta și despletită/ după trasul zăvoarelor/ dragostea plescând ca palma marinarii pe coapsa boltită/ toate acestea îți dădeau tulburare/ și puteai să juri că-n nara porcului/ ai văzut un nufăr// cât de nerușinat (nevinovat) spunea tu/ dragul meu toată noaptea/am pălpâit sus, jos, sus, jos.../ și acum deodată în această transparență a trupului/ apare agentul de circulație/ scrobitul pedantul impecabilul/ lapsus al extazului/ într-o casă de noapte/ în mâini tremurătoare rujul de buze/ desenează soldați pe oglindă”. În felul acesta, trupul se convertește în „materie scripturală”, dobândind consistența hârtiei, e un suport al literei și al „dărelor” care nu reprezintă decât o seismogramă a vieții cu ridicările și coborârile ei de tensiune, iar alchimia trecerii de la eul empiric la eul textual va fi tutelată de divinitățile - cu aspect teriomorf - universului scris, care sugerează alb-negrul filei inscripționate: „m-am lipit cât am putut de solul acela albicios acoperit cu o pulbere cretoasă, am închis ochii așteptând să simt greutatea obiectului care urma să mă strivească (...) pe piciorul meu urca nestânjenită o furnică(...) lângă mine e un șanț adânc cu multe cotituri mă uit în palma mea și încerc să-l identific (...) în definitiv mai trăiesc. vin trei cămile: două negre, una albă. cele negre se întorc cu spatele la mine și îmi udă picioarele. cea albă îmi paște părul cu duioșie”.

Unitatea dintre dinamica viului și dinamica scriiturii se realizează prin ritm, căci impulsul scriptural se configurează el însuși din „pliniuri” și „goluri”, din expansiuni și din replieri, iar scrierea e succedată de ștergerea care exprimă fascinația golului, a paginei vide, în calitate de matrice a tuturor semnelor, izomorfă uterului matern: „creioane albe un soare anormal zgârie periferia gândim sub posibilități viermuiesc și problematizează totul. un secol de crochiuri. îngenuchez pe aceste podele tocite. iau cârpa și șterg. cel mai neted drum este vidul”, realul fiind perceput ca o textură de ritmuri anarhice, de mișcări discordante, cărora actul textual le infuzează acronismul și statica eleată a semnelor. Alegoria acestei transfigurări o constituie fiertul racilor - care exprimă, în registrul anecdotei domestice, nu doar revărsarea vieții în text, ci și (prilej al trecerii de la neliniștea ontologică la neliniștea semiotică) aspectul de simulacru al semnificativului textual, care mimează viața, conferindu-i morții aparența vitalului: „... de când nu se mai găsesc raci sunt scutită să-i arunc de vii în apa clocotită. Carapacea maschează perfect violența reacției la durere - spasmul - dar perfidia cu care moare se drapează într-un roșu senzual și luminos, înșind parcă din porii umflați, mă umple de oroare”. Sentimentul precarității, generat de inconsistența plasmelor organice fiind astfel substituit de angoasa rupturii dintre cuvinte și lucruri, ceea ce conduce, în cele din urmă, la conștiința „minciunii scripturale” și la limbajul dezarticulat: „descifrezi lanțuri de cuvinte, mozaicuri de cuvinte, copiezi structurile unor sensuri mai vechi, petrificate de mult în tine. într-o geologie a emoțiilor uitate și când ochii se deschid pe gratiile de lumină ale jaluzelelor, buzele nu mai reproduc decât un limbaj dezarticulat”. Astfel încât *Piața soarelui* nu e doar o admirabilă mostră de evasilitate, pe parcursul căreia autoarea trece cu non-șalanță de la „poezie” la „proză” și de la pagina de jurnal la poem, ci și o incursiune în mecanismele textului/textualizării, un experiment textual născut din conștiința precarității condiției scripturului care, confruntându-se cu lumea semnelor și a simulacrelor scripturale devine el însuși un „cvasi”.

ghemotoc de idei

sunt o copilă
"scufița roșie" ironic mi se spune
port povara în obositul meu ficat:
critici fără argument mă pândesc
la fiecare colț de stradă
pe unde babele
date cu ruj isteric pe buze, pe dinți
se duc la piață.

adesea obosesc, solicit un „time-out“
la meciul cu timiditatea,
dar nimeni nu mă aude...
aș sta pe bancă, într-un loc
să-mi curgă inocență printre degete.

pe pârția Kalinderu bate vântul
plete se dezlipesc de trup fără nici un interes
pământul își caută iubitorii, iar eu
mă prăbușesc în agonia omătului.

plâng, țip, respir
două cuvinte lovesc infinitul
rette mich

diferită, dar mereu aceeași

Vineri e ziua noastră.
În bănci, bomboane roz sunt toate
doar ea, fata de pădurar, s-a îmbrăcat în verde.
Atitudine nonconformistă, idei bizare.
Îmi pare că a luat-o valul
și o plimbă de la Vama Veche până sus...
pe un nor
(poate e chiar Vârful Omu sau o blană de vulpe argintie)
e frig acolo.
câinii comunitari din fața blocului sesizând asta,
când au fost în vizită prin Paradis,
au avertizat-o! dar ea... visătoare
trăiește o eternă stare de euforie,
e absentă
la ora de sport mereu, dar nu-i pasă.
Îi plac oamenii (altă opțiune nu are)
și zambilele albe, date cu parfum scump.
Detestă parșivitatea mai mult decât hârția igienică aspră,
îmbrățișează blues-urile totdeauna cu aceeași patimă
și plânge când cuvintele sunt inutile.

moment de reculegere

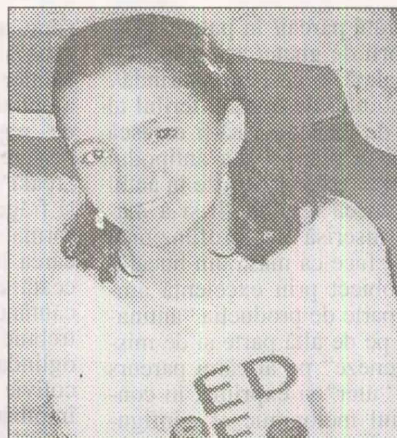
Dacă n-ar fi dragostea
lacrimi oxidate ar mângâia
sânul fierbinte
ar ploua de jos în sus
cu suflete bolnave de anxietate.

Dacă n-ar fi încrederea
stele nu ar mai găuri cerul
prin strălucirea lor de platină,
iar vântul rămâne un mister
angajat la Rebu pentru
a mătura norii malițioși.

Dacă n-ar fi zâmbetul
trăirile ar fi goale, simple bibelouri
ornate cu ametiste
și rațiunea - aceeași necunoscută X
din ecuația vieții.

infern cu aromă de București

„Urmează stația Eroilor“
un tip tuns „castron“, cu cărare pe mijloc

gabriela teodora vătafu

(elevă în clasa a IX-a)

se scobește între dinți
postând meniul zilei de Joi
pe notele unui acordeon
mânuit de un țigan cu gel pe păr:
aperitiv - viață ordinară
felul I - manele
felul II - puțini bani, fantezii erotice
desert - țigări pufăite și miros de transpirație.
Efect negativ... imunitate la parfumuri.

audiență

Bat clopotele.
Doi corbi într-un cavou
scuipau coji de semințe
în timp ce se holbau la un televizor
alb-negru.

- Buletinu' de la ora 5?
întreabă tatăl studiind
un program ros de molii.
- Hai să vedem pe cine mai cazăm,
aprobă durduliul.
„ Bună seara, doamnelor și domnilor!
Un tânăr de 16 ani și-a ucis cu brutalitate
mama paralizată...“
(Au dat startul știrilor-bombă,
trebuie să crească audiența)
- Tăticule, am început sezonul
priveghiilor nocturne
cu o decedată!
- Da, grăsanule, cred că se vând
gogoși cu ciocolată la poarta morții.

morala: spune NU violenței!

primăvară sălbatică

Suspîn.

Petale de omăt îți creionau
chipul angelic
pe pământul ostentativ.

Parcă te zăresc.

Cu un zâmbet de fecioară
voiai să-mi cumperi sentimente,
dar ești prea naiv să crezi
că am prețul unui ghiocel.

Pe fundal se aud privighetori
cântând numele tău.

riticul Marin Bucur observă „trena proletcultistă” a romanului în versuri *Pâine și sare*, de Ion Gheorghe și „peste volumul secund/ terț”: „Al doilea volum, *Căile păntului* (1960), continua romanul liric autobiografic cu o poezie sentimental-aspră, foarte aprinsă, itând foamea de pământ, de dragoste, fără regret intru câmpurile vechi, extaziat de paradiziul saj rural cu „pluguri roditoare” și cu „haturi care r”: *Nopti trecute lângă meșteri de pământ/ și flacăra înțelepciunii-naltă, după care au venit mânturile care sunt/ pentru todeauna holdă laltă.// Și-s poet de vis și-am să adun,/ că, estecat cu meșterii acelei glii,/ am mînat și eu mîntul ce era bătrîn,/ către un meleg de erefe și vechi. (Lan). (...) Cariatida (1964), cu e cinci poeme ale sale (*Viața și opiniile pescărilor; Activistul de partid; Cariatida; Șarja; Bala țăranelui tânăr*), continua un mod baladesc epic de roman în versuri, pe sistemul etajărilor și orajetajărilor de acoperisuri, cu nesfârșite acențe și complicații, întortochieri de imagini.” (poezia, I, 568 sq.). Esențial este faptul că Ion Gheorghe, „printr-un eveniment biografic neașteptat” (îmbarcarea pe un pescador românesc și moșterea vieții marinărești de pe Atlantic, „întrursă obișnuită”), are capacitatea autoexaminării și a reflectării asupra „eternității clipei” sinelui, ipra adevărilor „absolute”, reușind - alături de reprezentanții generației sale resurecționale - să rticipe la „marea explozie lirică”, bineînțeles, iar și prin volumul *Nopti cu lună pe Oceanul lantit*.*

3) *Promotorii proletcultismului în literatura nână din Basarabia (Republica Socialistă vietică Moldovenească), din Banatul de ivodina/ Serbia etc.* Stalinismul cultural (literar, givistic etc.) a cuprins - pentru perioade mai mari

istorie literară

i mai mici de un „obsedant deceniu” - toate ile din lagărul socialist. Pentru „întregul” ațului spiritual românesc din „obsedantul eniu”, sunt de reținut și manifestările/ stihuirile oletcultiste din „ariile sale laterale” (arii/ teritorii răinate prin voința ultimelor imperii din secolul XX-lea), întrucât exprimă aceași „stare infraaturală”, fie din Republica Socialistă Sovietică oldovenească (Basarabia), „smulșă din trupul mănicii” de către Stalin, în vremea celui de-al lea Război Mondial, fie din Banatul de Voivodina din Serbia/ Iugoslavia etc. Capitoul *Oportunul proletcultist în varianta basarabeană. O istorie a literaturii române* de Ion Rotaru plumul al V-lea/ 2000), unde este descrisă onstruoasa lucrare a stalinismului politic și culal în provincia românească a Basarabiei, înosebi în perimetrul lingvistic și literar, evidenază și strofa a 105-a a unei „capodopere” de uire proletcultistă, atribuită lui Emilian Bucov, *risoarea norodului moldovenesc tovarășului din*, publicată în numărul din 25 august 1945, în zeta „Moldova sovietică”: *Iar statul sovietic să în lumel Măreș și puternic, cum n-a fost ndva,/ Ca în veacuri să fie cântat al tău numel să lumineze în veci slava ta!* Ion Rotaru mai pliniază: „Slava lui Stalin - așa deducem din... umatica textului/ .../ Lucru interesant, scrisoarea e lăsată anonimă, probabil, pentru a avea un gir pular mai accentuat, cu specificația următoare: crisoarea a fost discutată și primită la adunările ditorilor Moldovei la care au fost de față 2.457 oameni.” (Rotlst, V, 67). Tot grație isto- i lui Ion Rotaru mai aflăm și despre stihuirea oletcultistă cu pretenția de *Imn de Stat al Repu- cii Sovietice Socialiste Moldovenești*, stihuire emnată (care fost-a publicată în revista *Octom- e*, nr. 1 - 2, din anul 1946), dar compusă, pare- de Bogdan Istru, Emilian Bucov și Liviu De- nu („altii nu pot fi” - Rotlst, V, 68): „Moldova doine străbune pe platouri./ Cu poamă și pâine pe aluri și văi./ Luptând cu ajutorul Rusiei mărețe./) Crește cu alte republici surorii./ Și cu drapelul vietic înalță-te./ Calea să-ți fie avânt creator!!!

„Ocluziunea” proletcultistă în poezia română (XVI)

ion păchia tatomișescu

Pe drumul luminii cu Lenin și Stalin./ Robia boierilor crunți ai învins./ Pe noi din izbândă-n izbândă înainte/ Ne duce slăvitul Partid Comunist...”

Leonid Corneanu și pietrele mausoleului leninist. Proletcultistul Leonid Corneanu (numele real: L. Cornfeld: Coșnița-Transnistria, 1909 - 17 noiembrie 1957, Chișinău) se reculege - „în numele tuturor moldovenilor” - la mausoleul lui Lenin, din Piața Roșie, după cum atestă gazeta „Tineretea Moldovei”, din 21 iunie 1945: „Eu am venit din fundul depărtării./ Suntem noi mulți și toți în cerc ne punem./ Dar la mormânt tăcere-i, ce tăcere./ Și numai pietre multe, multe, spune...” (*Tineretea Moldovei*, 21 iunie 1945 - apud Rotlst, V, 67).

Emilian Radu Bucov/ Emilian Bucov - între proletcultism și „omul Ciu-Vuh-Kan”. Dar la stihuitorul proletcultist Emilian Radu Bucov (Chilia Nouă, 8 august 1909 - 17 octombrie 1984, Chișinău), care semnează și Emilian Bucov, „mai ales în culegerea *China*, internaționalismul proletar apare vehement exprimat, în versuri frânte, sacadate de o retorică gesticulație ce s-ar fi voit maiakovskiană: *Camarade Ciu-Vuh-Kan,/ măl recomand/ R./ B./ Emilian/ Trăiam! așa/ sucit/ cal nodul,/ pipăind/ cu ochii/ globul...// Deocamdată/ mi-am/ descleștat/ pleoapele/ și/ am înghițit/ ol bucată de soare... (Omului Ciu-Vuh-Kan, Orașul Sin-Su-San, China)*” (Rotlst, IV, 337). În continuare, istoricul literar Ion Rotaru mai certifică: „În Moldova sovietică, Emilian Radu Bucov a devenit repede unul dintre cei mai «mari» poeți (în sensul de: agreat de oficialități, lăsat, îndemnat să publice cât vrea etc.). Este cel mai... proletcultist dintre toți și, în orice caz, cel dintâi. Kilometricul poem, o carte întreagă aproape (163 de pagini), intitulat *Țara mea*, este de ajuns să ne facă o idee despre puterea de adaptare a fostului vag agitator comunist, acum conformat la specificul local, încadrat perfect în directivele realismului socialist. Iată câteva mostre de limbă poetică de lemn: *Vorbește Octombrie veșnic crescând,/ Prin imnul frăției vorbește Octombrie.* Cum era de așteptat, ca și la noi, cultul lui Stalin e de rigoare: *A venit ziua cea mare/ Când cu numele lui Stalin/ Tancuri tot treceau prin sat./ Și călare partizanii,/ Iar în rândul lor de frunte/ Gheorghe pe un cal buiac.// Întru-nțai-nțămpinare/ Cu măligă și cu sare/ Mergea moșul Calistrat/ Pe cal, lângă Petrea Hrinică/ Ședea Sandu falnic, mândru,/ Parcă-i el cel salutat.*” la stihul „cu măligă și cu sare”, Ion Rotaru mai adnotează: „decu nu cu pâine și sare, ci - pentru arătarea specificului... moldovenesc - cu „măligă”...” (Rotlst, IV, 337).

Liviu Deleanu - „paharul cu vin moldovenesc” între „marele Lenin” și Stalin. Proletcultistul Liviu Deleanu (numele real: Lipa Kihlmann; n. Iași, 8 februarie 1911 - m. 12 mai 1967, Chișinău), în numele tineretului din Republica Socialistă Sovietică Moldovenească, face ode lui Lenin, Stalin ș. a. (ceea ce înseamnă, de fapt, „mizerie morală și batjocură la adresa poporului român și a limbii române” - Rotlst, V, 67): „Spre noi a lucit prin furtuni libertatea/ Și marele Lenin drum nou ne-a deschis./ De Stalin crescuți, în credința-n noroade./ La muncă și luptă ne-ansuflețit/ (...)/ Să închinăm paharul cu vin moldovenesc/ În cinstea celui care pe veci ne-a dizjugat/ Să închinăm paharul cu vin moldovenesc/ Tovarășului Stalin - întâiul deputat!” (*Tineretul Moldovei*, februarie, 1945 - apud Rotlst, V, 68).

Bogdan Istru și „leninistele scântei”. Autor de volume de versuri tradiționaliste publicate la Chișinău, înainte de al doilea război mondial - *Poezii* (1937), *Moartea vulturului* (1938) etc. -, Bogdan Istru (Pistrueni-Orhei, 13 mai 1914 - 1993, Chișinău) este convertit la proletcultism încă din orizontul anului 1945. În gazeta *Moldova sovietică*, numărul din 25 august 1945, publică următoarele stihuri închinare „soarelui de

Kremlin”, I. V. Stalin: „Binecuvântată fii în veci/ Moldova, țara viilor./ Calea ta de slavă și-ompletești/ cu soarele Kremlinului...” (apud Rotlst, V, 67). În 1946/ 1947, redactează o *Scântie leninistă* (cf. Rotlst, IV, 340). Dar „capodopera” sa proletcultistă se tipărește în 1953, la Editura Cartea Rusă, sub titlul: *In avangardă. Poezii*. Regimul comunist l-a răsplătit cu promptitudine: „vicepreședinte al Sovietului Suprem al R. S. S. Moldovenești (1947 - 1951), președinte al Uniunii Scriitorilor (1945 - 1946), laureat al Premiului de Stat, Scriitor al Poporului, decorat cu Ordinul Lenin și chiar deputat în Sovietul Suprem al U. R. S. S.” (ibid., p. 341).

George Meniuc și „cântarea zorilor” proletcultismului. Absolventul Facultății de Litere și Filosofie din București, din anul 1940, autor al eseuului publicat în același an, *Imaginea în artă*, George Meniuc (Chișinău, 20 mai 1918 - 8 februarie 1987, Chișinău), reîntors în capitala R. S. S. Moldovenești, devine un înverșunat creator de stihuri proletcultiste - *Poeme* (1957), *Iarba fiarelor* (1959) etc. - ca în *Cântarea zorilor* (din *Poeme*, 1957), unde se ambiționează să depășească „modelul din 1955”, *Ție-ți vorbesc, Americă!* de Maria Banuș, aruncând și el anatema asupra „rechinelor capitalismului” ce amenință pacea lumii, „al cărei paznic de nădejde era pe atunci Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste”: „O’kei/ Oriunde vă puneți juvățul./ Cântecul Rusiei vine cu drag./ Noptile voastre vor fi sfășiate/ Pe continente, pe arhipelag.../ Lume pe punte, la prora vaporului./ Zburdă pe valuri în cărduri delfinii./ Cântecul Păcii se-nalță-n lumină/ Ca pescărușul în flacăra zorilor.” (ibid.).

Vladimir Rusnac sau stihuirea între rogoz, colhoz și tractor. Între „capodoperele” proletcultiste inspirate din viața colhozurilor moldovenești se află și cea semnată de Vladimir Rusnac (născut în Focina-Rezina, Basarabia, la 22 iunie 1936): „Foae verde de rogoz./ Bună-i viața în colhoz./ Cu tractorul noi arăm./ Cu combinele trecăm/ Iară roada căpătată/ Ompărțim în parte dreaptă...” (apud Rotlst, V, 68). Din păcate, în Basarabia/ Republica Moldova, astfel de stihuri - după cum constată cu profundă amărăciune și istoricul Ion Rotaru - „curg cu nemiluita (...) în această lemoasă, lozincardă limbă” (ibid.), desigur, vreme mai „îndelungată” decât „obsedantul deceniu” din România. Și astfel de stihuitori proletcultiști dintre Prut și Nistru, în numele „realismului socialist”, au ajuns să se creadă la un moment dat chiar „autori” („co-autori”) ai „mari” opere a zidirii neamului/ poporului: „Noi ne-am-pus condeii în slujba mării opere zăditoare a norodului. Un nou șir de lucrări ale scriitorilor moldoveni, oglindind sufletul norodului muncitor în această nouă perioadă au fost scrise și tipărite atât în presa noastră periodică, cât și în almanahul *Octombrie* și în presa centrală. Noi nu putem să nu amintim astfel de poeți ai republicii noastre ca: A. Lupan, B. Istru, L. Delcanu, L. Corneanu, D. Vetrov, Iacob Șternberg, Iacob Isker, I. Ciobanu, V. Galiț, M. Altman, Sheitman și alții” (*Planul stalinist de cinci ani și sarcinile scriitorilor Moldovei*, în revista *Octombrie*, nr. 1 - 2, 1946/ apud Rotlst, V, 68).

Chiar dacă nu era agreat cultul lui Stalin și în Belgrad, de stihuitori proletcultiști nu a dus lipsă nici Iugoslavia, aidoma celorlalte țări din „lagărul socialismului”, între astfel de versificatori aflându-se și cei de limbă română: *Radu Flora* (Satu Nou/ Banatul Iugoslav, 1922 - 1989, Belgrad), autor de *Strofe pentru tovarășa Marghita* (1947), ori de *Versuri pentru brigada bosniacă* (1949) etc., *Ion Bălan* ș. a. (cf. Ștefan N. Popa, *O istorie a literaturii române din Voivodina*, Panciova-Servia/ Iugoslavia, Editura Libertatea, 1997, p. 69 sqq.).

paolo ruffilli:

Noapte albă

O bținusem informația din Cartea recordurilor. Se spunea despre el că este omul care dormea cel mai puțin, deținând recordul mondial absolut. N-avea nevoie mai mult de-o jumătate de oră pe noapte. Cu toate că nu reușeam să pricep cum i se măsurase cantitatea de somn și cui i se încredințase sarcina de a controla, mă bizuiam pe seriozitatea acelei publicații cunoscută sub numele de Guinness Book.

Bizarul campion era englez și m-am pus pe urmele lui nu cu intenția de a-i verifica recordul, ci mai degrabă fiindcă doream să aflu câte ceva despre relația lui cu Morfeu. Prin ce fel de compromis sau de împotrivire ajunsese să conviețuiască cu sine... Dacă în interiorul insomniei lui nu încolțise o altă formă de odihnă... Și-n plus eram curios să știu cum își astupă golul nopților albe. Eu, care n-avusesem nicio problemă cu somnul și care dormeam neabătut opt ore în orice împrejurări, acasă sau în alte locații, în pat sau în vehicule, cu lumina aprinsă sau în ciuda zgomotului.

Am dat de el într-un cartier din Londra locuit de clasa de mijloc: funcționari în City care își puteau permite să locuiască într-una din vechile clădiri în stil Palladio din Holborn. El însuși lucrase ca avocat al unei mari bănci. Își îngăduise să renunțe la post în urma unei moșteniri lăsate de o soră vitregă a tatălui său. Trăia fără probleme din venitul adus de depozitele bancare. Asta se întâmpla chiar în perioada când nu-l mai pasionau chestiunile de la biroul de avocatură și resimțea tot mai mult constrângerile orelor de program.

Ne-am auzit la telefon. Intrigat să știe ce mă făcuse atât de curios, a fost de acord pe loc să ne-ntâlnim. Fără să fi fost nevoie de mijlocitori sau ceva de genul ăsta, mi-a fixat un rendez-vous, firește, în toiul nopții. Liber ca pasărea cucului, n-avea de dat socoteală nimănui. Era de la sine înțeles că, dacă doream să știu adevărul adevărat, nu exista ocazie mai bună decât aceea. Trebuia să-l văd, cum s-ar spune, în acțiune, în locuința lui pustie, parte a scenariului pustiu al orașului. O constatare la fața locului care putea să-mi ofere ceva autentic.

Nu se căsătorise fiindcă era cu neputință să închege o conviețuire. Cum să dai curs unei vieți de familie, fără să faci tradiționala deosebire între zi și noapte? Mai există însă și ipoteza ca nici o femeie să nu fi reușit să-i intre pe sub piele, astfel încât să-l facă să-și schimbe bioritmul. Încercaseră mai multe, dar fără rezultate notabile, deși el avea toată bunăvoința. La început se simțise destul de prost, dar pe măsură ce anii treceau, acceptase realitatea: era imposibil să conviețuiască în aceeași casă cu cineva în timpul nopții. Era vorba de o incompatibilitate clară și orice

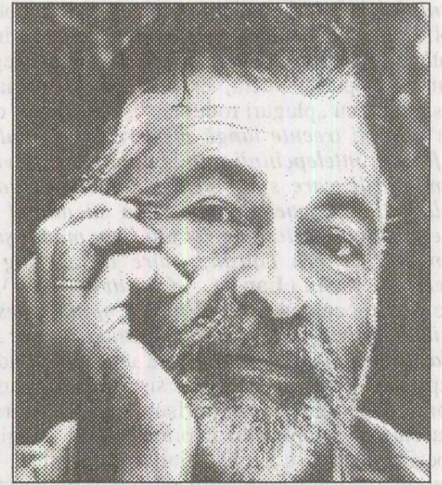
Născut în 1949 în orașul Rieti, în apropiere de Roma, Paolo Ruffilli locuiește în orașul Treviso, în regiunea Veneto. A publicat mai multe culegeri de poezie, între care amintim *Piccola colazione* (Micul dejun, Editura Garzanti, 1987), distins cu „American Poetry Prize”, *Diario di Normandia* (Jurnal în Normandia, Editura Amadeus, 1990), care a primit Premiul „Montale”, *Nuvole* (Nori, Editura Vianello, 1995), *Lagioioa e il lutto* (Bucuria și doliul, Editura Marsilio, 2001) căruia i s-a decernat Prix Européen. Eseist, istoric literar, editor, Paolo Ruffilli ne-a surprins la fel de plăcut în postura sa de narator, dovadă stând cele 18 povestiri adunate sub titlul *Preparativi per la partenza* (Pregătiri de plecare, Marsilio Editori, Venezia, 2003), un repertoriu de personaje și cazuri excepționale aduse de autor în fața noastră, spre a da o idee despre filosofia de viață a omului postmodern: pierderea identității, nomadismul, simularea și simulacrul, riturile de împlânzire a zeilor ș.a.m.d. (G.V.)

improviatare era exclusă. Femeile nu puteau să accepte ca el să lipsească din patul în care se împreunase cu ele. Iar el nu suporta să știe, nici măcar în gând, că în casa lui cineva, într-un anumec loc, doarme: nevastă, copil, nemișcați și inconștienți, în vreme ce el nu-și găsea locul, conștient de firea lui prea puțin normală.

Și totuși nu fusese așa dintotdeauna. Dormise și el normal, ca toată lumea. Până pe la vârsta studenției. Pasul făcut în sfera profesională a coincis cu schimbarea aceea ireversibilă. De la o zi la alta, subit. Nepregătit cum era pentru a face față jenantelor surprize, la început fusese cuprins de teamă, de spaima în fața propriului viitor de insomniac. În cele din urmă se repliase ca în ceva normal, în interiorul condiției lui de excepție. Cu care, totuși, nu-i fusese deloc ușor să se obișnuiască. Medicii pe care-i consultase în mai multe rânduri puneau insomnia pe seama îngrijorării datorate debutului profesional. El însă pricepuse instinctiv că alta era cauza. Simțea asta, chiar dacă nu reușea să-și explice adevăratul motiv. De altfel, dacă exista o consolare, ea consta în faptul că nesomnul nu-l făcea să se simtă obosit sau să caște. În plus, avea aceeași putere de concentrare și luciditate ca și cel ce-și luase rația de somn odihnitor. Ba chiar, activându-se tendința opusă, percepea că simțurile i se ascuțiseră și mintea îi era mai trează și mai iute în operațiile ei logice. Era avantajat din punct de vedere profesional, ceea ce l-a făcut să obțină în scurt timp conducerea biroului de avocatură. Pierderea somnului îi adusese totuși un câștig: succesul carierei.

- Insomnia este un câine care mușcă noaptea cam o treime a lumii așa-zise civilizate, mi-a spus el. Secolul nostru va fi consemnat ca secolul nopților albe. Niciicând lumea n-a dormit mai puțin ca în acești ani.

Conform datelor pe care le avea, la Londra

un locuitor din trei, în momentul în care va să doarmă, poate verifica pe sine însuși cele trei simptome care-i anunțau insomnia: temperatura mai ridicată, pulsul accelerat, mușchii încordați.

- Insomnia depinde de o mai mare activitate a sistemului nervos care comandă activitatea viscerelor, încerca el să mă lămurească. În schimb nu are aproape deloc de-a face cu ceea ce ai mâncat. Este o chestie psihologică. Chinul își are cuibul ascuns în viscere, cum spuneam. În intimitatea profundă a mărunțelilor. Exact pe unde trece fluxul nostru genetic. Dacă nu reușești să-l reduci la tăcere, va fi cu neputință să adormi.

El își pierduse somnul cam de treizeci ani. Dar nu se număra printre cei ce trăiau aceluiași lucru ca pe o pierdere dramatică. Descoperi pe propria piele că viața nu era mai puțin suportabilă fără întreruperea din timpul nopții și starea de inconștiență aferentă. Starea de luciditate continuă i se părea deja necesară. Se mai simțea în răspăr cu lumea care dormea. Și nu împărțea resentimentul celor care considerau insomnia drept o osândă, convins fiind că viața nu este posibilă decât datorită uitării și deci căutării oricărui leac posibil pentru a izbuti să uite.

- Știi câte zeci de milioane de somnifere de tranchilizante se consumă anual în Anglia? Cel puțin cincizeci, ținându-l să mă uimească.

- Păcat că nu s-a descoperit încă elixirul măsurat să inducă un somn perfect asemănător cu cel fiziologic, am comentat eu, frapat de cifra enormă.

- Și totuși, o dată cu studiul endozepinului din intermediarii naturali ai somnului, ajuns foarte aproape. Va fi suficient să reproducă chimic această substanță produsă de organism. Funcția ei este chiar cea de a induce somnul.

În orice caz, în ceea ce-l privește, problema avea nici o soluție, admitând că el și-ar fi siderat insomnia ca pe ceva chinuitor. În l conștientizase rapid fenomenul, reușind să stăpânească. Și nu făcea parte din cohota sumatorilor de somnifere despre care-mi bise în cunoștință de cauză. Nu simțea deloc oia să sustragă câteva ceasuri stării de he pentru a le restitui somnului.

Își petrecea nopțile la claviatura calculatorului. Ore-n șir rămânea concentrat asupra pucului procesor, fără să clipească aproape. În schimb, care priveam din spatele său, oactiva combinație de creiere mi s-a părut a n fel de entitate dinamică și propulsoare.

- El a fost sursa mea de bază. Călea pentru ăstra legătura cu partea conștientă a umății. Și ce este mai viu decât magma pulsa-e a cunoștințelor sale?

Masa de lucru era rezemată de vitroul ageriei. Din scaunul lui era stăpân peste șul adormit și peste o amplă bucată de cer. i, în fața comenzilor astronavei, se dedica pte de noapte călătoriei lui virtuale. Pătrund pe culoarul lăuntric și nesfârșit care ducea în spațiul cunoașterii, deschizând uși cesive.

- Distanțele sunt anulate cât ai clipi. Chiar greutatea corpului este anulată în acest loc trecere global, se străduia el să mă lămu-scă. Eul trăiește visul unei prezențe tenta-re. În tot locul, tot mai înăuntru.

Naviga solitar, gravitația fiind abolită. nărirind dăre luminoase, culoar după culoar. ă, interstițiu, fisură, totul săpat înlăuntru nei. Străbătând întreaga noapte.

Experiența timpului astăzi e cu totul alta, ar dacă nu ne dăm seama. Evoluția speciei s-a oprit niciodată. Creierul nostru se

schimbă, își modifică unele funcții. Orice metamorfoză adevărată include o parte de risc și instinctiv omul și-a transferat memoria în calculator, ca să o aibă acolo gata stocată, ori de câte ori dorește s-o actualizeze. Ea se odihnește în circuitele microcipurilor, dar nu doarme.

Nici el nu dormea. Guinness-ul preciza pentru cititori că el n-avea nevoie de mai mult de o jumătate de oră de somn pe zi. O exagerare, după părerea lui, consemnată tocmai de dragul credibilității urmărite de zeloșii editori ai publicației. Căci nici măcar cartea recordurilor nu trebuia să forțeze prea tare limitele facultăților omenești.

În cazul lui nici măcar nu se putea vorbi de un somn propriu-zis. Dacă și când avea loc, el nu însemna altceva decât o ațipire de câteva secunde. Făcuse pe cobaiul în multe experiențe, asta înainte de a se simți scârbit de difidența experților. După lungi ședințe istovitoare, cercetătorii s-au văzut siliți să certifice adevărul, adică absența somnului.

Răspunsul celei mai mari autorități britanice în materie trebuie totuși să dea o explicație misterului. Foarte scurta ațipire cores-pundea unui vis. Iar activitatea onirică era cea care, întrerupând contactele, asigura instan-taneu odihna necesară organismului.

Cobaiul luase act de respectiva explicație. Nu se simțise autorizat să contrazică verdictul, deși era convins că nu înceta nici măcar o clipă să fie conștient. În schimb, putea să gliseze pe urmele unei imagini. Ca și cum ar fi căzut înăuntru ei și totuși rămânând în afară. Greu de explicat cuiva care n-a încercat acel lucru. Oricum, era vorba de vedenii în stare de trezie. Lucide, neobișnuit de lucide. Care n-aveau nici o legătură cu visele de care-și amintea și de

care avusese și el parte în tinerețe, pe când putea să doarmă.

Nu era exclusă implicarea unei anumite voințe, a unei intenții ascunse sau a unei comenzi care își aveau în el punctul de pornire reflexă. Rațiunea refuzului său de a dormi i s-a precizat o dată cu trecerea anilor. Mi-a făcut-o și mie cunoscută, abordând brusc o expresie dramatică, în ciuda faptului că depășise de mult șocul respectiv. Ca și cum s-ar fi aflat din nou în fața pericolului mortal de care izbutise să scape.

- Cea mai cruntă încercare ce ne așteaptă și de care nici nu ne dăm seama, mi-a spus, revine în fiecare dimineață. În momentul trezirii. Când ne amintim cine suntem, unde suntem și ce trebuie să facem. Și imediat după, când suntem constrânși să recurgem la ceea ce am văzut și am învățat trăind. Și toate acestea pentru a o lua de la capăt. Căci, imediat ce adormim, ne pierdem din nou orice cunoștință și ne surpăm în cea mai completă inconștientă în ceea ce privește propriul eu și lumea.

Se împotriva somnului nu din spaima de a nu se mai trezi, ci de teamă că mai devreme sau mai târziu n-o să mai poată conștientiza suma tuturor cunoștințelor. Să se trezească așa, dintr-o dată, fără memorie... Ce nenorocire mai oribilă putea să-l lovească? În starea aceea de confuzie mentală, cu creierul cufundat în lăncezeală și într-o ceață s-o tăi cu cuțitul... Fără puterea de a se mai orienta, greșind timpul, spațiul, punctul de vedere... Aflat în neputința de a se concentra și de a judeca, cu alte cuvinte, de a gândi, de a avea idei, viziuni de ansamblu... Ce osândă este mai grea decât cea de a ne trezi în rătăcire și absență, lipsiți de conștiință?

Mai mult decât o casă, o considera drept o adresă unde putea fi contactat printr-un mesaj. Trei camere pline cu lăzi, cutii mari și cufer, într-o conștientă stare de provizorat. Cu toate acestea era sin-ul loc sigur din viața lui, de unde un secret reexpedia scrisori și anunțuri oriunde s-ar ăsit pe glob la momentul respectiv.

- Societatea noastră îi împiedică pe indivizi și piardă urma, comenta el, recunoscând i voie evidența. Le dă libertate de mișcare ir cu condiția să nu se dea la fund. Trebuie aibă musai un domiciliu unde să le parvină orice moment câte o chestie din multele țoage birocratice cu care sunt bombardati. ța socială este o salvare, dar și o osândă. Te ereză de unele temeri, dar și le sporește pe-le. Îți impune o seamă de obligații. Și ceea păreau la început a fi avantaje, vor sfârși a fi tot obligații.

Faptul cu pricina nu era deloc neobișnuit tru orașului Tavistock și nici pentru alte tre de coastă din împrejurimi. În aceeași dire mai erau câteva apartamente cu nume și nume, dar locatarii nu se prea arătau la față. meni ai mării, agenți de companii comer-le de navigație, căpitani de cursă lungă, cu ouri cine știe pe care rute îndepărtate. Pro-tari și chiriași mereu plecați, existenți doar numele pe plăcuțele de lângă soneriile lor.

Pentru unii dintre noi, a pleca înseamnă să nască din nou. Afacerile de serviciu sunt un și pentru cine este nevoit să se justifice, de me ce se desparte de părinți, soție, copii. trunul ca mine care nu are nici o legătură sânge cu nimeni, se-nțelege de la sine că e vorba de o opțiune de viață. Sigur, nu este u atunci când pentru prima oară pricepem sc că datorită înclinației noastre dominante, tem constrânși să ne despărțim de o per-nă iubită. Nu ne vine să credem că legătura

Gata de plecare

chiar trebuie să fie retezată. Și totuși viața ne face să recunoaștem că suntem singuri, în ciuda tuturor prietenilor și copiilor noștri, singuri cu noi înșine și gata să ne urmăm drumul, oriunde ar duce acesta. Adevărata vocație a fiecăruia este să se-nțâlnească pe sine însuși. Și oricât de mult sunt gata să te-ajute ceilalți, la un moment dat înțelegi că trebuie s-o faci de unul singur. Nimic nu-ți poate garanta rezul-tatul. Eliberarea nu se poate dobândi printr-o doctrină. Trebuie să renunți la toate doctrinele și meseriile, ca să-ți atingi ținta. Taina, doar dacă o trăiești la persoana întâi, și se poate revela.

Casa ce se vedea la apus de pârloagă avea acel ceva impalpabil de casă a fantomelor. Masivul corp central era văruit și pervazurile vopsite în verde-nchis.

Turnul ei pântecos se subția spre vârf ca un far răsărind într-unul din golfurile de la Marea Măneci în care se cuibărise Plymouth, un vechi port de marinari și piraiți.

Nu întâmplător preferase pământul Corsarului Reginei, sir Francis Drake. Născut într-una din văile zonei centrale a țării, el provenea dintr-o familie ce se lăuda cu generații întregi de preoți. Îmi vorbea despre mare ca despre marea inimă pulsatorie a lumii, forța capabilă

să miște și să însuflească materia inertă. Și despre marinari ca despre oamenii care, pradă misteriosului lor imbold de a se afla în mijlocul valurilor, trăiau experiența fluxului neîntre-rup al universului, a celui enorm amalgam energetic ce modelează cosmosul.

- Și totuși marinarul este semnul unei contradicții, îmi explica el, între libertatea nemărginită pe căile mării și spațiul închis al navei în care încearcă pe propria piele rigorile prizonieratului și tiraniei. Da, fiindcă marinarul caută cu orice preț neprevăzutul, în ciuda regulilor vieții la bordul navei, cât se poate de banale în rigiditatea lor. Așa se explică de ce, indiferent de țară sau epocă, marinarii s-au visat fără stăpân și piraiți. În război cu toată lumea, sfidându-l pe Dumnezeu și chiar pe diavol în umbra flămării negre cu hârca și oasele-n cruce.

Totuși era departe de a semăna cu un corsar. Lipsit cum era până și de elementele exterioare tipice pentru imaginea legendară, și reactualizate din nevoia celor mai tineri de a sugera starea de insurgență: centuri de piele, cercei, bluzoane în culori strigătoare, pantaloni mulați și cizme negre. Nici vorbă de așa ceva;

(continuare în pagina 18)

literatura lumii

avea o cămașă de flanel fără guler și o haină de culoarea tutunului. Un mănunchi de vine, cu greu acoperite de pielea foarte aibă. Capul, mai mare decât s-ar putea crede în comparație cu restul trupului, îl făcea să aducă mai curând, în lumina neclară a ferestrei, cu un extraterestru. Și, ca și când de-abia ar fi coborât din astronava sosită acolo de prin galaxii depărtate, îmi vorbea despre firea lui de explorator.

- Aparții cu adevărat de specia călătorilor dacă, pregătindu-te să pleci, nu te dai învins de greutatea călătoriei ce te-așteaptă și de secreta nostalgie de a te vedea de-abia întors, cum tragi ușa casei după tine, adică din nou la drum. Călătorul trăiește în interiorul călătoriei lui și nu în așteptarea de a sosi de undeva sau, cu atât mai puțin, de a reveni în locul de unde plecase.

- La un moment dat al vieții mele, absorbisem precum un burete toate lucrurile pe care ți le oferă viața, dorințele și lăcomiile lumii, iluziile și dezamăgirile privind plăcerea și puterea, mizeriile și durerile, și mi-era o greutate de moarte de toate.

Trebuia să aibă în el sânge de nomazi. De îndată ce se oprea din mers, simțea nevoia s-o ia din loc. Starea pe loc făcea din el un invalid, ceea ce îl umplea de o impulsivă oroare. Faptul de a se opri în loc și de a se odihni într-un pat sau pe un scaun în interiorul unei odăi, echivala cu a se trezi pe buza unei prăpăstii. Până și-acolo, în casa aceea provizorie, montase un cort de tabără în dormitor, sub bolta căruia un hamac îl legăna ușor în timpul somnului.

- Mă trezesc străin de orice loc unde aș ajunge, la puțin timp după adăstarea mea acolo. Cum aș putea să doresc să am, undeva, o locuință stabilă? Mă simt, în spiritul Bibliei, cel vizat de profetul Ieremia pe când le spunea evreilor: veți locui în corturi toate zilele voastre, ca să puteți zăbovi mult timp pe pământ, unde veți trăi ca niște străini. Și, ca străin, știu că supraviețuirea mea este legată de mișcare. Dumnezeu le-a dăruit pământul oamenilor, ca să rățăcească pe el cu corturile și animalele lor, iar nu ca să construiască case și să locuiască în ele prinzând rădăcini. O locuință care nu e provizorie va fi imediat invadată de lucruri netrebuincioase, iar noi vom deveni prizonierii acestora. Un munte de lucruri ne stă în cale și iată-ne transformați fără voie în paznicii unui depozit. O magazie care ne privează de libertatea de mișcare și ne usucă sufletul. Sclavi ai proprietăților noastre.

Era posibil să acționeze în el, așa cum îmi sugera cu convingere, instinctul atavic al ierbivorelor care străbăteau pământul ca să pască, fără să aibă vreo altă grijă decât cea a unor noi

și noi pășuni. Spre deosebire de instinctul carnivorelor care după ce și-au îmbucut prada, simțeau nevoia să se refugieze în vizuinele lor. Era convins că sângele victimelor îl îmboldea pe cel care-l vărsa să se adăpostească într-un refugiu bine apărat, pradă obsesiei dezlănțuite de propria violență.

În schimb, firea ierbivorelor cu cât era mai blândă, cu atât mai imperios le făcea să simtă nevoia de a se deplasa, de a călca în picioare pământul, de a străbate între două popasuri, lungi distanțe. Doar ființele agresive puteau să dorească și chiar să viseze să-și scoată platoșa și să-și pună papucii de casă. În ceea ce-l privește, ideea însăși se traducea printr-o senzație apăsătoare; ca și cum o grămadă de material detritic l-ar fi făcut pe neașteptate una cu pământul. Pentru cei ca el, mântuirea însemna să se aștearnă mereu la drum, spre o nouă țintă.

Cu toate astea, călătorul meu nu schimba locul pentru a avea în fața ochilor un alt scenariu. Peisajul n-avea pentru el o importanță hotărâtoare, după cum el însuși recunoștea. Alternanța de munți și câmpii, de păduri și lacuri, de pustiuri și orașe nu-l vindeca de plictis și nesuferință. Nici schimbarea de mediu, de anotimp sau de climă nu reprezenta pentru el o plăcere. Rămânea la fel de nepăsător la cald și la frig, dacă era soare sau ploaia. Hotărâtoare nu era nici măcar noutatea situației, deși îi accelera pulsul sângelui. Până și efectul descoperirii avea mereu o anumită durată, își dăduse seama din experiență. Curiozitatea își avea partea ei, conta însă cu adevărat în faza de explorare.

- Ca atunci când eram copii și căutam urme de viață. Descopeream lumea. Există o cale care te poartă spre mântuire numai prin faptul că te face să pleci dintr-un loc. Și nu neapărat orbește, fără țintă, chiar atunci când pare să nu existe un itinerar prestabilit. În cele din urmă ne înscrim pe o rută, împinși de instinct. Eu mă las dus de al șaselea simț. Nu râdeți, fiindcă nu e un moft. Vreau să spun că nu e un lucru abstract, ba dimpotrivă. E ceva care te atrage, te înduplecă și te călăuzește. O forță fizică cum e cea a corpurilor cerești, a astrilor care înrănesc conglomeratele noastre de atomi, inclusiv magnetismul lunii care înalță valurile mării și scoarța terestră.

În timp ce vorbea, capul lui lăsa impresia că dospește într-o pată albă. Volumul aceluia dădea semne că depindea de o creștere bruscă a materiei cenușii, o prezență reală și activă, aproape săcâitoare în a se face simțită. Ochii scoteau fulgere intermitente prin două cratere ce se căscau sub fruntea imensă. Și-l vedeam din nou ca pe un alien coborât pentru câteva clipe din astronomă, călătorește nemântuită prin spațiile universului.

- De fiecare dată când plec, îmi dau seama că mă aflu în căutare de ceva. Ce anume? Nimic altceva, probabil, decât căutarea pur și simplu. Continuați-ne drumul: iată îndemnul marilor maestri, lăsat moștenire discipolilor. Mergem înainte chiar dacă stăm pe loc, și descoperim că secretul constă în mișcare. Se pleacă de la nimic și se ajunge la nimic. Și-acel nimic este imboldul însuși al vieții. Adică totul. Omul însă e miop și, de teamă să nu alunece pe nimic, se agață de plin, de obiecte, de realitatea așa-zisă materială. Și nu-și dă seama de utilitatea golului. E nevoie de ceva înțelepciune pentru a descoperi secretul: contează mai mult ceea ce apare sub zodia absenței.

Vorbise asemeni bonzului de culoarea pământului care amintea tinerilor săi elevi regula de a lucra cu golul. Se tratează argila și i se dă forma unui vas, iar golul acestuia este temeiul folosirii vasului. Se decupează uși și ferestre pentru a face odăile unei case, iar golul acestora este temeiul folosirii casei. De aceea din a fi se trage posesia, din a nu fi, folosul.

Totuși Orientul nu era lumea lui. Poate întrebuițase câteva expresii care îmi amintea de Orient. Vorbele lui însă supuneau întrerupere totul, situații și motivații, u analize riguroase.

- Realitatea care contează cel mai mult e amprenta, iar nu obiectul care o umple. Nu e materia, ci antimateria. Iar antimateria nu e un basm. Oamenii de știință s-au întâlnit d cu ea de mai multe ori în laboratoarele lor. Știu cum să vă explic, dar noi trăim într-o lucr care-și conține în interiorul său reversul exact. Ne mișcăm, așadar, între cele două fețe medaliei; ieșim dintr-una, ca să intrăm în alta. Sunt două fețe diametral opuse, și tot complementare. Ceea ce într-una este curbă plinului, în cealaltă este curba golului. Gol însă nu este deloc mai puțin real, cu to absența lui aparentă. În orice caz, între cele două fețe există vase comunicante prin care trece energia. Chiar dacă nu reușim să controlăm, ele există: înăuntrul nostru, ca și afară. În întreg universul.

Ascultându-l, m-am lămurit de ce căpătase în ochii mei trăsăturile unui extraterest. Fostul marinar urcase la bordul navei spațiale. Hărțile și portulanele se dilataseră și se umpluseră cu nume corespunzătoare unor distanțe mai mari. Expedițiile însă fuseseră pornite și mereu din dorința de cunoaștere: a vedea oleacă mai limpede în acea schimbare continuă ce avea loc fără răgaz oriunde, înăuntru și în jurul său.

- Recunosc că am fost mereu un neliniștit. Nemulțumit, nesățul. Ca și cum aș fi întrevăzut o posibilitate față de care orice altă soluție pălește. O pasare migratoare. Călătorim fiindcă sperăm să dibuim în sfârșit trecutul secretă. Spre tărâmul de dincolo, vreau să spun

literatura lumii

Să nu mă răstălmăciți: nu vorbesc de un scop voluntar sau de instinct sinucigaș. Nu, nu vorbă. Fiindcă cel ce se omoară o face o revoltă sau din dragoste de viață. În ceea ce mă privește, dispun încă, eventual, de o indiferență. În fond, mă simt un străin. Cei din mine, credeți-mă, n-ajung la cincizeci de ani.

Afirmația lui mă surprindea, poate fiindcă știam că împlinise de puțin timp patruzeci nouă de ani. Prin urmare, circa douăzeci și luni îl despărțeau de moartea pe care și-o prevăzuse. Sau ar fi trebuit să spun "dispreț", termen care se potrivea mai bine statutului său de călător neobosit. Visa să dispună și el în timpul expediției, așa cum dispăreau vremuri exploratorii în inima Africii negre și printre ghețurile Polului. Despre care se bănuia ulterior că ar fi descoperit vadașul spre Eldorado. Și-n timp ce-l ascultam, mi l-am închipuit făcând saltul de pe o față pe alta a medaliei despre care îmi vorbise. Văzându-l tot și înfățișarea lui de pionier spațial care, aflat la bordul astronavei, ieșea pe nepusă masă de ecranul radar, pentru a trece într-un alt plan imposibil de detectat.

- Trebuie să te pierzi pentru a putea să regăsești. Nu e vorba de o anulare, ci de o schimbare, de un pas dincolo... Amintiți-vă ce vă spun despre gol. În fond, tot pregătindu-ne pentru de plecare, ne antrenăm pentru călătoria cea mai aventuroasă care ne așteaptă: la fruntari sinelui. Tot interesul meu, vă mărturisesc, se concentrează asupra acelei strâmte trecătoare. Alunecând dincolo, ipoteza cea mai credibilă pentru experiența mea de călător este drumul continuu.

Prezentare și traducere
Geo Vasile

Ion Crețu

Moare franceza?

Anul acesta, ca în fiecare an, începând din 1976, lumea de pe cinci continente sărbătorește un fenomen cultural de dimensiune planetară: francofonia; festivitate care, în mod firesc, nu este deloc străină mânia. 2006 reprezintă, totuși, un moment special pentru țara noastră, întrucât în octombrie avea loc, la București, o întâlnire la vârf a reprezentanților francofoniei pentru a marca 100 ani de la nașterea lui Léopold Sédar Senghor, et și om de stat, omul care, potrivit secretarului general al Organizației Internaționale a francofoniei, Abdou Diouf, încarnează cel mai ie, în cadrul francofoniei, contribuția la istoria umanității. Pentru Diouf, "protecția și promovarea diversității expresiilor culturale" rămân o caracteristică esențială a gândirii acestui mbatant neobosit al dialogului culturilor, care ost Senghor. Adoptarea de către UNESCO a nvenției francofoniei reprezintă pentru secretul general Diouf "o etapă decisivă în viața poarelor îndrăgostite de dreptate și de pace..., pas important în expresia identităților tuturor, idcă ea dă, în sfârșit, culturii locul care i se vine în progres și dezvoltare."

Această amplă mișcare culturală care ebrează limba franceză unește 170 de miane de vorbitori de pe glob, precum și 710 miane de locuitori ai celor 49 de state membre, state asociate și 10 cu statut de observatori mponente ale OIF. Data cheie a acestei scări este 20 martie, ziua când s-a semnat, în 70, la Niamey (Niger), Tratatul de creare a enției de cooperare culturală și tehnică CCT), devenită Organizația Internațională a ncofoniei. Așadar, 20 martie a devenit Ziua ernațională a Francofoniei. Obiectivul prin al organizației este, dincolo de celebrarea mbii franceze, protecția și promovarea iversității de expresii culturale. O dovadă con gătoare a acestei direcții de dezvoltare cultuă este că, de câțiva ani, s-au primit în rândul anizației peste 20 de țări a căror limbă ofilă nu este franceza. Printre acestea, Bulgaria, iptul, Macedonia, Cambodgia... România. În măsură aceste țări își găsească în mod justificat ul în rândul țărilor francofone este o chesne care poate fi dezbătută.

Dincolo de cele două obiective majore declae sau, mai degrabă, expresie a lor, trebuie să icem în discuție o anumită melancolie care se erne peste prestigiul tot mai discret, mai ompat, al limbii franceze într-o lume în care ba engleză manifestă o evoluție agresivă greu oprit sau de contracarat. Privită prin prisma iticii de "promovare a diversității expresiilor turale", această diminuare constantă a imtanței limbii franceze în uzanța diplomatică, turală - în comunicare în general -, pare un omen cât se poate de firesc. De altfel, această udine de "toleranță" față de preeminența mbii engleze mi-a fost mărturisită, nu de mult, ar de un funcționar al Institutului Francez din ortală. Îngrijorarea mea - ușor naivă, recunosc a absența evidentă a unei reacții mai ferme a nței - în plan lingvistic și cultural, firește -, în lerea redobândirii poziției de eminență avută nioară de limba franceză, a fost întâmpinată, pă nu cu indiferență, cel puțin cu puțină elegere.

Declinul limbii franceze, oricât ar fi el de it, nu constituie deloc un fenomen singular. ne amintim că o evoluție asemănătoare au it-o în timp limba greacă și, îndeosebi, latina. și mai știu că însăși limba italiană a avut ioada ei de glorie, la nivel european, acum

Limba internațională în acest moment este engleza prost vorbită.

Gabriel García Márquez

apusă? Într-o situație oarecum asemănătoare s-a aflat și germana, după '45, când pierderea războiului de către al III-lea Reich, a antrenat, după sancțiunea politică, o condamnare a limbii germane. Pe de altă parte, Franța, oricât de indulgenți am fi, nu mai reprezintă forța culturală pe care o reprezenta odinioară. În anii '60, încă se putea vorbi despre mari și influenți scriitori - astăzi este greu să menționezi un nume de prestigiu lui Camus, Sartre, Char sau Ionesco; cinematograful nu a mai dat valori comparabile cu René Clair, Truffaut etc. Nici în muzica ușoară lucrurile nu stau mai bine. Cine i-a luat locul lui Bécand, Aznavour sau Brel? Enumerarea poate continua cu alte exemple, din alte domenii. După premiul Nobel câștigat de Sartre în 1964, a trebuit să treacă 20 de ani pentru ca unui alt scriitor francez să i se decerneze cel mai important premiu literar - Claude Simon (1985), ultimul erou al noului roman, găselnița estetică a deceniului 5-6. Cât de semnificativă este această pauză (secetă?) se vede cel mai bine din faptul că într-un interval de numai 12 ani (1952-1964), Franța a reușit să culegă nu mai puțin de patru Premii Nobel pentru literatură, în vreme ce în următorii 50 de ani doar un literat francez a fost preferat de Academia suedeză!

Dacă în plan cultural - punctul forte al Franței - lucrurile stau atât de prost, nici la nivel strict

meditații contemporane

lingvistic situația nu este mai fericită. Încă din anii '60, engleza începuse să avanseze atât de mult în spațiul lingvistic al hexagonului, încât Etiennele vorbea despre o nouă limbă - *franglais*. Astăzi, a fost nevoie de o lege care să sancționeze folosirea în limbajul oficial a termenilor englezi în locul unor echivalente franceze (fax/telecopie, computer/ordinateur, soft/logiciel etc.)

Jacques Flamand, președintele Asociației scriitorilor canadieni de expresie franceză, este autorul unei intervenții în favoarea limbii franceze. El deplânge - cum altfel? - starea ei actuală și se întreabă dacă și ce se poate face. "Limbi mor în lume, la fel cum numeroase specii animale și vegetale, victime ale distrugerii progresive ale planetei de către oameni, în special depădurirea pe scară întinsă. Și pentru totdeauna."

La nivel strict semantic, starea limbii franceze invită la meditație și asta fiindcă soluțiile sugerate de specialiști pentru unele realități, în locul echivalențelor englezești preferate de publicul larg, nu sunt deloc mai fericite, ceea ce și explică, în fapt, lipsa lor de priză. Câteva exemple: *call center vs centre d'appels téléphonique, overbooking vs vente de places en surnombre...* etc. Este firesc ca expresia englezească, mai concisă, să fie agreată de locutor. Mai mult, limba engleză este vectorul lingvistic al timpurilor moderne, caracterizate, printre altele, printr-o nouă revoluție tehnologică, de suprafață mondială. Informatica a transformat lumea într-un sat global. Or, limba lui, fie că ne place sau nu, este engleza. De fapt, tema *sommetului* din septembrie, de la București, este tocmai *Educația și noile tehnologii ale informaticii*. Firește, acesta nu constituie nici pe departe un motiv serios să ne detașăm, mai ales din punct de vedere intelectual, de limba lui Voltaire.

Poezii în capodopere

alese și traduse de **grete tartler**

Christian Morgenstern (1871-1914)

Gardul de scânduri

A fost odată-un gard prin care vedeai prin spații-n scânduri rare.

Un arhitect, de ele dând veni-ntr-o seară și curând

Extrase spațiile ca să ridice chiar din ele-o casă.

Gardul rămase ca prost, de spații neîncercuit.

Ce mai peisaj cumplit, obscen! Se strânse chiar Senatu-n plen.

Dar arhitectul se topi în Afri- sau Ameriki.

alina boboc

Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte

Posesor al unui premiu pentru regie (obținut la Festivalul Național de Comedie de la Galați din 2003), Dan Tudor oferă publicului niște spectacole deconectate, făcute cu mult umor și mult talent; montările lui au o anumită vivacitate, textele alese sunt de obicei comedii de situații, de dimensiuni relativ reduse, tensiunea dramatică este ținută la un anumit nivel și produsul artistic își atinge miza.

Colaborarea lui la Teatrul „Urmuz” din Tulcea se concretizează până acum în trei montări: **Încurcă - lume** de A. D. Hertz (în 2003), **Țăcăniții** de Pierre Chesnot (în 2004) și **Tinerete fără bătrânețe** după Petre Ispirescu (data premierei: 29. III. 2005). Ultima a fost prezentă și în Festivalul de Comedie Românească **FestCo 2006**.

Ideea montării unui spectacol după un basm popular se dovedește o reușită, pentru că acest tip de text permite orice inovație care să confere spectacolului originalitate și rafinament, iar Dan Tudor demonstrează o

imaginație regizorală foarte bogată, așa încât dintr-un text prăfuit și arhicunoscut ia naștere un spectacol nou și frumos, de o subtilă ironie.

Pe firul epic al basmului, regizorul brodează mici poante care îl racordează la realitatea secolului al XXI-lea: o transmisie de știri (cu sportul și meteo incluse), o casetă video, opoziția vest / est marcată prin câteva cuvinte în engleză și câteva în rusă, o melodie vestică și una rusească ș.a. Muzica tradițională contribuie benefic la menținerea autenticității populare (momentele folclorice sunt poate prea multe).

Începutul spectacolului este original, rolul povestitorului este împărțit personajelor; prezența regizorului pe scenă aduce un parfum de epocă, amintind de montările de secol XIX; un amănunt lingvistic le-a scăpat tuturor: cuvântul *oca* se pronunță cu accentul pe a doua silabă, iar rostirea lui repetată și greșită fără excepție, cu accentul pe prima silabă, aruncă o umbră asupra spectacolului, făcându-l pe spectatorul cunoscător să-și pună anumite întrebări.

Jocul actorilor este convingător și are nerv. Se remarcă, în rolul Calului, Vlad Ivanov, cu o expresivitate foarte bună, cu o

gradare atentă a jocului, nuanțat și pigmeu cu tot felul de sugestii comice. Silviu B în rolul lui Făt-Frumos, este interesant folosește mijloace de expresie elaborat chiar dacă lasă impresia că acest rol este îndemâna oricui. Cuplul regal, format Virginia Mirea și Emil Hossu, dă greu spectacolului.

În **Gala FestCo 2006**, spectacolul primit **Premiul pentru popularitate**, iar dintre actori, Virginia Mirea și Vlad Ivar **Premiul pentru cea mai bună actriță** respectiv **Premiul pentru cel mai bun actor în rol secundar**.

thalia

Distribuția: Emil Hossu (*Împărat Virginia Mirea (Împărăteasa)*), Silviu B (*Făt-Frumos*), Vlad Ivanov (*Calul*), Mor Davidescu (*Zâna Mare, Ghionoiaia*), Ile Olteanu (*Zâna Mică, Scorpia*). Adaptare regia: Dan Tudor. Costumele: Vel Fashion, Dana și Bogdan Dragon Ansamblul folcloric *Baladele Deltei*, con cerea muzicală Aurelian Croitoru. Mael studii balet: Olimpia Roșca. Scenogra Paul Daniel Iacoblev. Coregrafia: Ște Coman. Lumini, sunet: Vasiliță Negu Niculiță Naum, Obvidiu Ceicu, Io Coman.

Săptămâna trecută, Bucureștiul a fost cuprins de febra studențească. Tinerii regizori de teatru și film, încă studenți în ultimul an, au participat la cea de-a șasea ediție a Festivalului Internațional de Teatru Studențesc și la cea de-a doua ediție a Festivalului Internațional de Film Studențesc „Hyperion”. Studenții de la Facultățile de Teatru și Film, atât cei de la Universitatea Națională de Artă Teatrală și Cinematografică, cât și cei de la universitățile particulare, precum și două școli de teatru invitate din Grecia și Italia au avut ocazia să le dovedească profesorilor și juriilor internaționale că nu au ales degeaba drumul artei. Ediția actuală a Festivalului Internațional de Teatru și Film Studențesc „Hyperion” a adus în fața publicului câteva școli de teatru și film reprezentative. La Sala Rapsodia, la Sala Studio a Teatrului de Comedie și la Studioul Casandra, am putut viziona spectacolele Universității Hyperion - **O noapte furtunoasă**, **Femeile savante**, clasa profesor Victor Radovici, **Flecărelile femeilor**,

cinema

clasa profesorului Eusebiu Ștefănescu, cele ale Universității „Spiru Haret” - patru piese scurte de Theodor Mazilu, clasa profesoarei Lucia Mureșan, precum și montarea **O scrisoare pierdută**, cu studenții anului IV din cadrul Universității Naționale de Artă Teatrală și Cinematografică, clasa profesorului Doru Ana. Din străinătate au fost invitate două școli de teatru foarte bune. Este vorba de Centro Universitario „La Torre” din Viterbo. Studenții italieni au venit împreună cu profesorul lor, regizorul Rolando Macrini. Ei au prezentat **Caligula**, după Albert Camus. Profesorul și regizorul Rolando Macrini a susținut și un workshop cu studenții, care s-a bucurat de succes. A doua companie invitată, care a fost și anul trecut, vine din Grecia: „Drama School

Planeta „Hyperion” a fost cucerită de studenți

irina budean

Prova” din Atena. Studenții au venit cu profesorii lor, doi oameni de teatru extraordinari, Mary Razi și Sotiris Tsogas. Studenții greci au prezentat spectacolul **Camera mandarinului** de Robert Thomas. Juriul, care a fost atent la prestațiile studenților, a fost alcătuit din scriitorul și dramaturgul George Astalos, dramaturgul George Genoiu, actrița Adela Mărculescu, omul de teatru Alexandru Lazăr, scenograful Ștefan Antonescu, esteticianul Ion Toboșaru, scriitorul italian Andrea Vendetti și criticul de teatru și film Călin Căliman. Nici pentru juriul internațional de la film, lucrurile nu au stat prea ușor, pentru că au avut de vizionat peste 60 de scurtmetraje doar în două zile. Președintele juriului, criticul de artă Yves Bes, alături de regizorii Andrei Blaier, Marius Șopterean, Cătălin Saizescu, Sabina Pop, Ion Truică, directorul de imagine George Cornea, criticul de film Dana Duma, scenaristul Radu Aneste Petrescu și scriitorul sârb Miljurko Vukadinovic, au putut să-și dea seama de nivelul tinerei generații. Ei au vizionat filme de scurtmetraj de ficțiune, documentar și animație aparținând școlilor de film din România (UNATC, Universitatea Media și „Hyperion”), Franța, Israel, Malaesia, Portugalia, Serbia, Spania, Singapore și China. Un moment special în cadrul festivalului a fost recitalul de poezie franceză din opera marelui poet senegalez Leopold Sedar Senghor, eveniment inclus în „Anul Francofoniei”. Au recitat cu multă sensibilitate și har studenții anului I de la clasa de actorie a Universității Hyperion. Ei au fost călăuziți în acest demers artistic de profesoarele lor, marile actrițe Adela Mărculescu și Ruxandra Sireteanu. „Ne aflăm într-un moment special. Ediția din acest an a Festivalului

Hyperion Stud Fest sărbătorește 15 ani de înființarea acestei universități. Este aproape miracol cum reușim an de an - suntem la șasea ediție a Festivalului de Teatru și la a doua ediție a Festivalului de Film și a celui de Artă Fotografică - să punem pe picioare această manifestare. Cu eforturi uriașe, pe care, din păcate sprijinul autorităților nu ne vede. Dar dorința mea și a echipei mele este atât de mare, încât am trecut peste orice fel de obstacole. Și am să vă explic de ce este atât de important acest festival. În primul rând, pe care este o rampă de lansare pentru studenții la teatru și film, ei se pot cunoaște, pot dialoga, pot învăța unii de la alții. Vin în contact diverse modalități ale artei interpretative și prilejul să-și îmbogățească experiența teatrală. Anul trecut m-am gândit că ar fi foarte bine să mai aduc în familia festivalului încă unul de film. Am avut succes, mai ales că în ultimul timp, tot mai mulți tineri sunt interesați de cinema. Mai mult decât atât, contopind cele două festivaluri la care am adăugat și Festivalul de Fotografie, i-am pus în contact actorii și regizorii de la teatru cu cei de la film. De ce teatrul și filmul împreună? Pentru că teatrul și cinematograful sunt un focar spiritual al comunității umane de pretutindeni, un spațiu al libertății tuturor și al credinței fiecărui om - mi-a spus regizorul Geo Saizescu, președintele festivalului și președintele fondator al Institutului European de Cultură prin Comuniștii și Educație prin Imagine, decanul Facultății de Arte „Hyperion”.

Ce înseamnă în ziua de azi a utiliza limbajul într-o formă naturală, spontană și clară? Din păcate, destul de des, într-o astfel de întrebare, limbajul este perceput ca un sistem de coduri care are anumite evoluții și poartă cu sine o formă de a înțelege și interpreta lumea; conform acestei utilizări, orice concept care conține un sistem de valori trimite la o știință și o experiență acumulată în timp, pierde marca propriei sale evoluții și începe să fie folosit, în mod natural, ca și cum ar fi existat de când lumea cu acest înțeles. A percepe conceptele sau cuvintele cu sensul care se așază pe baza acestei acumulări de tradiție semantică sfârșește prin a se renunța la căutarea sensului și a semnificației proprii. Pare că forma este suficientă în comunicare. Această supervalorizare a formei, folosită fără a ține cont de pronunțarea semnificației, „distanțează” istoria, substituie ansamblul experiențelor care rezultă în înțelesul și semnificațiile particulare ale cuvintelor și conceptelor, printr-un stereotip care-

Supervalorizarea formelor

mariana ploae-hanganu

cu orice fel de condiționări sociale: se anihilează, în același timp, construirea unei autonomii în fața acestor condiționări. Folosirea lui în virtutea tradiției face ca o situație evolutivă să devină neschimbată, devenind etern ceea ce este transformabil. Din acest punct de vedere, *conștiința critică* a existat dintotdeauna, a fost întotdeauna așa cum „*știm cu toții că este*”.

Rezultatul imediat, practic-utilitar este că, restrâns în semnificația sa intuitivă doar de vorbitori, se caută să se faciliteze înțelegerea conceptului. Este un mecanism cu o folosință alienată a clarității care nu suportă și, în același timp, împiedică atenția vorbitorului: se adresează folosirii neatente a conceptelor și cuvintelor. Mecanismul este complice supervalorizării formei, pentru că nu ascunde faptul că sub această folosire *naturală* a conceptelor pot exista semnificații care au nevoie să fie revelate ca o condiție pentru a depăși folosirea alienată a limbajului. Până când acest lucru nu se întâmplă, sub absența aparentă de conflicte, sub aparenta naturalețe, relația alienată a vorbitorilor cu adevăratele condiții de viață și vorbire este perpetuă.

Dacă este adevărat că formele superioare de comunicare proprii omului sunt posibile doar pentru că omul, prin intermediul gândirii, este capabil să reflecte realitatea într-o formă generalizată și s-o fixeze în concepte care evidențiază proprietățile obiective ale obiectelor, atunci de ce să înțelegem că pentru a comunica este nevoie să generalizăm și să categorizăm experiențe și să legăm aceste experiențe de o anumită clasă de stadii, cunoscute de interlocutori și sistematizate sub forma a ceva deja cunoscut într-o manieră de necontestat. Vorbitorul are nevoie să cunoască semnificația cuvântului; cunoașterea doar a formei sonore nu-i este suficientă pentru înțelegerea conceptului. Este nevoie ca manifestarea sonoră să evidențieze o semnificație corespunzătoare ei.

Numai din relația acestor două aspecte conceptul poate fi înțeles, poate fi disponibil în comunicare.

Folosirea unui concept cu semnificația nemărturisită, dar pe care „*toți o știu*” nu ia în considerare tocmai acest lucru: conceptul nu este disponibil, dar este ca și cum ar fi. Așa se întâmplă și cu exemplul nostru, *conștiința critică*. Cel care îl folosește - și se întâmplă de secole în practica educațională - nu știe ce este *conștiința critică*, dar îl folosește ca și cum ar fi un concept cunoscut, disponibil lui și interlocutorilor. Disponibil este doar forma, conceptul, nu pentru că rostirea sintagmei nu determină în interlocutor nevoia de a căuta semnificația. Aspectul sonor pare să-i fie suficient educatorului care nu știe ce este *conștiința critică*, dar folosește conceptul ca și cum ar ști, pentru că este ceva pe care „*il știu toți*”. În acest fel, nu apare nici un impediment vizibil în procesul de comunicare, dar este o barieră de netrecut în esența înțelegerii care trece neobservată de educator. Conceptul, restrâns doar la forma sa, pierde din amplitudine, tinde să devină tot mai golit de sens, mai superficial.

Cu supervalorizarea formei, ridicată la condiția de semn, se rupe unitatea gândirii și a cuvântului, unite care se află în semnificația cuvântului. Raportându-se la „*ceva știut de toți*”, cuvântul nu mai pune în mișcare gândirea. Nu există decât un stereotip de semnificație sau, mai bine zis, o semnificație socială, aparentă, a cuvântului, nu există înțeles. Receptorul nu caută înțelesul conceptului sau al cuvântului, restrânge înțelegerea sa la ceea ce apare ca ceva, acceptat social de-a lungul timpului.

conexiunea semnelor

asumă aparența de universal și etern: „*asa a fost întotdeauna*”. Expresia sonoră creează, în acest fel, o familiaritate cu ideea conținută în cuvânt și scutește de orice căutare mai profundă semnificației, deoarece „*este clar că este așa*”.

Consecința imediată a unei astfel de proceduri, foarte frecventă de altfel în societate, atât în viața cotidiană, pragmatică, dar, ceea ce este și mai grav, și în cea non-cotidiană, non-pragmatică este că orice tip de conflict pare a se isipi dacă este „rezolvat” în mod natural: „*lucrurile sunt cum trebuie să fie*”, „*cum au fost întotdeauna*”. Naturalizând istoric, această strategie proprie de ceea ce este vădit, *neîndoielnic, clar* strage orice nevoie de lămurire; creează o claritate iluzorie care dispensează orice fel de explicație, deoarece conceptul pare a avea semnificația prin el însuși. Pentru explicare, luăm conceptul *conștiință critică*, atât de drag domeniului educației și al științelor sociale. În acest concept, folosit intuitiv, se diluează orice relație

Mozart toujours

corina bura

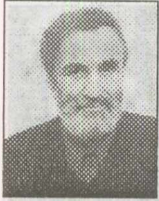
Alcătuirea unui program de recital reprezintă o componentă a cărei importanță este asemănătoare cu maniera în care un pictor își etalează lucrările într-o expoziție. Actul relevă temperamentul artistului reflectat în atitudinea față de model, de realitatea ilustrată (figurativ, cromatic sau abstract), de spațiul, implicit contextul evenimentului. În timp ce panourile de mari dimensiuni vorbesc ochiului unui consumator într-o manieră directă, cele mai mici comportă o tratare diferentiată. Unii autori renunță la cadru sau îl concep cât mai simplu în ideea forțării/focalizării interesului asupra detaliului operei de artă. Se știe bine că desenele lui Dali elementul „cheie” este abdimensionat și plasat undeva, astfel că privitorului îi este necesară o maximă atenție în a-l descoperi. Alții, în funcție de epoca în care au trăit, armonizează cadrul în ideea unei unități stilistice, rama închipuind ușa prin care realizează strădunia universului respectiv. În sfârșit, vedem asociații șocante ale patinei *schlag*-ului cu unul *passe partout*-ului și cromatică tabloului. Uneori rezultatul este uimitor. Tot astfel (ca să folosim o sintagmă eminesciană) are loc îmbinarea produselor sonore în schema unui concert. Dacă vastele proporții ale simfonismului mahlerian sau brucknerian rezolvă dintru început

problema, nu același lucru se petrece la nivelul esențelor pure ale Clasicismului vienez, în acest an concentrat pe creația mozartiană. Chiar în cadrul unui recital de autor tonalitățile (majoră sau minoră), caracterul muzicii evocatoare sau generatoare de anume emoții, ordinea în care sunt interpretate lucrările, toate acestea vin să pună în valoare, pe lângă talent, sensibilitatea și cultura interpretului. O anume poetică, explicabilă, privind la descendența pe linie maternă s-a detașat din recitalul pe care pianista Ilinca Dumitrescu l-a susținut la Atheneul Român. Două variațiuni, două sonate și o fantezie care s-au succedat nu cronologic, ci pe un traseu în oglindă al aceluși GACH sol, la, do, (si) - respectiv Re/re, do/Do, La au readus în memorie sensibilitatea excepțională a unei pianiste născute la București în 1895, Clara Haskil, în a cărei discografie regăsim atât acele „Variațiuni pe tema unui menuet de Dupont” (KV 573, compuse în 1789 pentru un concert în fața regelui Prusiei, Fr. Wilhelm al II-lea și dăruite celebrului J.P. Dupont, violoncelist, pe atunci conducător al vieții muzicale la Curtea regală din Berlin, cât și Variațiunile „Ah, vous dirai-je, Maman”, KV 265. Acestea din urmă, având la bază un cântec pe care spațiul german îl recunoaște în „Morgen kommt der Weihnachtsmann”) răspândit în sec. al XVIII-lea sub titlul „Les amours de Silvanore” sunt reprezentative pentru tehnica variațională mozartiană. În acest spirit a fost selectată și Sonata KV 331

în La major, scrisă în etapa a doua pariziană (1778), a cărei mișcare de debut este tratată tot conform tehnicii teme cu variațiuni în care Mozart, ca geniu în arta improvizăției, a excelat (multe din ele au fost doar punctate, altele s-au pierdut); finalul, „alla turca” este până astăzi subiectul mai multor parafraze. Aceeași nevinovăție angelică se regăsește și în cea de a doua sonată, „În Do major KV 545 (1788), „o mică sonată pentru începători, așa-zisa *Sonata facile*, doar în unele aspecte „tehnice”, „cea a expresivității fiind deschisă doar pianistilor „înzestrați cu o deosebită sensibilitate” (Ioana Ștefănescu). Fantezia în re

muzică

KV 397 face parte din alcătuirile cărora Mozart le-a atribuit tonalitatea minoră, unde, eliberat de îngrădirea formelor tradiționale, se scaldă în tensiuni cromatice pe care le vom asocia trăirilor specifice Romantismului, prilejuind interpretelor accesul spre strălucire concertantă. Tehnica deosebit de clară și lejeră care a consacrat-o pe Ilinca Dumitrescu într-o remarcabilă interpretare a lui Scarlatti, găsește în acest program mozartian atât de unitar optima valorificare. Liniile muzicale aparent simple, dar încărcate cu adânci semnificații ce le face capabile a fi supuse unor procese transformatoare metamorfozându-le caracterul, balansul naiv-ușor ironic își regăsesc în gândirea muzicală a pianistei coerența și accentele juste. Ascultând acest recital citez pe marele violonist David Oistrach: „Pe Mozart doar îngerii îl cântă bine”.

O „mușcătură“ de *mano sinistra*

alexandru sfârlea

Domnul Alex. Ștefănescu și-a lansat - în luna păcălelilor a.c. - la Oradea, mastodontica domniei sale **Istorie a literaturii române contemporane**.

Evenimentul s-a consumat în Aula Universității din localitate, într-o atmosferă oarecum crispată, incinta fiind populată de „soldătimea“ studentească de la Litere, dar și de câțiva scriitori loco, care cu greu reușeau să-și reprime inconfortul psiho... somatic. Deh, se simțeau în ghearele umilinței de a fi fost ignorați - nici măcar pomeniți, fie și în treacăt - în tomul ștefănescian cât patru cărămizi de șamotă. Ei, ca și mulți alții din arealul literar românesc contemporan - după cum avea să afirme de altfel Alex. Ștefănescu cu un charismatic (su)râs la un post local TV - nu aveau cum să încapă în a sa **Istorie**, întrucât aceasta „a fost concepută la o scară (de la hărți, nu de la urcat - n.m., A.S.) ce permitea să se vadă doar autostrăzile și D.N.-urile, nu și drumurile comunale și cele forestiere. Despre tunele, ce-i drept, nu s-a făcut vorbire. Acuma, cred că e cazul să precizez că scriu aceste rânduri moșmondelice nu (doar) din pricină că și subsemnatul se identifică - în „viziuna viziunilor“ domnului Al. Șt. - cu sus-numitele căi rutiere lipsite de anvergură; ci, mai ales, pentru că mi-a ițit - să zic așa - un rictus pleonastic suficiența euforică pe care o ațiașă Domnia Sa articulând fraza mai sus ghilimetată. Vedeam,

parcă un cap de zimbru strămoșesc „ornat“ în *integrum* cu câteva duzini de vrăbiuțe, ciripind într-un dor al lelii imperturbabil, sub zodia seninătății aferente. Nici vorbă de, măcar, vreo urmă oralicească de conștientizare (*post-festum*) a mi(s)ticizării obiectivității critice. Să cocoțezi pe ditamai pedestale de nisip amestecat cu rumeguș și plastilină nume ce fac „implozie“ livrescă doar când le pomenești, dar să ignori cu implacabilă condescendență scriitorii - mai ales șaptezeciști, dar și mai din urmă - a căror operă este de-a dreptul statuară, este, nu-i așa, un fel de stahanovistă și regretabilă performanță. (Recunosc, ce-i drept, că mă pândește fulgerul ingratitudinii și-mi țin târtăcuța, preț de-o țără, sub ghilotina penibilității, dar nu pot să nu „mușc“ cu asprime caducă mâna care mi s-a întins, în urmă cu 12 ani, la „Mașina de scris“ a domnului Alex. Ștefănescu din „Zigzag“ și „Flacăra“. Mi-am amintit cum în vara anului 1994, dumnealui - indirect, desigur - m-a făcut să nu pun în practică intenția de a scăpa definitiv de toți/toate mârșavii/mârșăviile vieții. Nostalgia onctuoasă de-acum cam face ochi dulci sentențioasei „inspirații“ de-atunci. Fapt e că în '95, iunie, a apărut placheta **Către Sing**, un poem - strigăt împotriva pecinginii, eșecului care crește în creier și-n suflet, deopotrivă. Domnul Alex. Ștefănescu scria atunci în „România literară“, între altele: „Dacă textele lui Alexandru Sfârlea ar fi luate în considerare de către critici, s-ar produce modificări în ierarhia poeziei contemporane românești. Dar... nu sunt“. Cel mai complet, dens și analitic a scris despre **Sing** domnul Ștefan

Borbely, dar nu mai intru-n în amănunt. Vreau să spun doar că, de atunci, am publicat câteva cărți de poezie, dar, între timp domnul Alex. Ștefănescu plecase urechea niscăi bârfe ale unor „binevoitori“ concitadini de pe Crișul repezivios, ceea ce l-a făcut să rămână de-o antarticească răceală. În unii, că să-i faci, răutățile „stau ca puricii pe câne“. Adevărul însă este că astăzi, dacă nu scrii imundități sexuale și trivialități coprofilistice ori nu „amenajezi“ țevării „stilistice“ umplu cu sânge negru, zoaie și scuipați verzui, ești ignorat ca o sperietoare de ciori împlântată pe răsaduri cu „ochiul bouului“ și „nu-mă-uita“ Isterii și istorii poate că, totuși, trecătoare.

În fine, în situația subsemnatului, cum ai mai spus, se găsesc și mulți alți scriitori pe care simandicoșii critici cu obiectivitatea în grea suferință se... codesc să-i bage în seamă. Lasă că se vor reprofila, vor scrie romar

reacții

mocirciloase și poezii cretinologice despre fotbaliști, și-or să-i comenteze „războinic lumini“ și Mitică de la Ligă! Revenind la **Istoria** domnului Alex. Ștefănescu, cred că a fi trebuit să poarte titlul *O istorie subiectivă a literaturii române contemporane*. În rest, să mai adăuga doar că un critic important (și nu numai) are minima (mignona) obligație de nu se abandona unor labilități psiho-criticiste atunci când emite (pre)judecăți de valoare. Puah, ce frază pompoasă emisei, nu-i așa? Întrucât cei care s-ar cuveni să audă tot nu s'vor sinchisi în vreun fel, le urez doar să-și bombeze pieptul non-stop, sclavi ai mândriei că așa gigantefști/gargantualicești opere rămân în urma lor. Ce ție și cu luna în cauză, a păcălelilor - fie ele și... istorice&literare - de Oradea..

Anumite opere ale lui Tudor Lorman (1896-1972) pot sta alături de cele ale lui Corneliu Baba în galeria maștrilor picturii românești din sec. XX. Și nu este acesta singurul nume dintre cele mai fascinante rămase oarecum într-un con de umbră după dispariția fizică. Se poate adăuga aici cel puțin numele profesorului său Constantin Artachino, omagiat de Ruxandra Dreptu într-o expoziție retrospectivă la Muzeul Național de Artă al României, colorist de mare rafinament, de la care Lorman a preluat și a dus mai departe forma și culoarea indestructibile.

„Un artist nu poate fi niciodată bătrân, un artist trebuie să fie întotdeauna contemporan“,

plastică

scria pictorul în caietul de însemnări și cugetări despre artă. Și s-a conformat propriei credințe de creație, pentru că a da viață unei imagini a fost pentru acesta un mod de viață și o alternativă de existență mistică. Fusese numit de un cronicar al vremii pictorul femeii moderne, pe care a evocat-o adesea seminud, lăsându-i goliciunea doar motiv de a etala sumptuoasele blănuri ori veșminte fine, devenite suportul unei prețioase cromatice dominate de roșu și alb. Dar vocația de colorist pentru suprafețele ample a fost completată de capacitatea de a înscrie pe figurile feminine o lumină plină de poezie. Remarcând calitatea de exprimare a trăsăturilor chipului uman, într-o cronică plastică, apărută în ziarul „Curentul“,

Pictorul femeii moderne

ana amelia dincă

referitor la expoziția personală din anul 1944 A. Pomescu consemna: „Chipurile femeilor lui Lorman au expresii ce obsedează, hieratice, cu priviri îngreuiate de locuri lăuntrice, cu trăsături rare ce nu se înalnesc adesea. Balerinele, minunatele balerine care se odihnesc după dans sunt evocatoare ale unei lumi de artă și sensibilitate pe care o reprezintă.“ Portretul de femeie nu a fost singura modalitate de abordare a figurii umane. Tipologia oamenilor din Oaș sau a muncitorilor, aceasta din urmă formând seria proletcultistă a creației, se constituie de fapt în partea de grafică a operei sale. Unul dintre cele mai interesante cicluri de lucrări, *Ororile războiului*, este realizat în tușe foviste, dar în nuanțe temperate, iar personajele sunt redată în ipostaze ale neputinței și în atitudinea unor ființe resemnate. **Odihna** face parte stilistic din aceeași serie, numai că aici subiectul se aplatițează, suprafețele de culoare construiesc forma generală, care definește o studiată pată cromatică orizontală.

Genul acesta de compoziții era altceva, marca o nouă perioadă în creația lui Tudor Lorman, care prin anii 20 identificase chipul uman drept o energie care se ivea din sfera clarobscurului. Anatemizarea operei sale de către intelectualii călărășeni se datorează faptului că artistul s-a născut la Călărași, la 12

octombrie 1896, fiind cel de al doilea copil unei familii de pescari săraci. Intrarea în contact cu mediul artistic bucureștean s'petrecut devreme, încă din 1910, când, după moartea tatălui în 1908, familia rămasă fără nici un venit hotărăște să se stabilească în Capitală, unde Lorman va urma liceul particular, iar în intervalul 1918-1925 își va desăvârși ucenicia artistică la Academia de Arte din București, clasa maștrilor Constantin Artachino și C.D. Mirea. Plasticianul și deschis patru expoziții personale, puțin comparativ cu alți artiști. În anii 1936, 1947 publicul i-a putut admira lucrările, an 1973 marcând o retrospectivă la Biblioteca Centrală Universitară, de care s-a ocupat soția sa, Maria Lorman. În anul imediat următor aceasta a donat tablourile, care făceau obiectul colecției personale a artistului, mai mult muzeu din țară: Muzeului Buckenthal din Sibiu, Muzeului Național de Artă din București, Muzeului Dunării de Jos din Călărași, Muzeului din Brașov, Muzeului din Timișoara, Muzeului din Calafat, Muzeul Teatrului din Iași. Privind opera sa ne dă seama că Tudor Lorman a fost în primul rând un mare colorist, care deținea multe taine a

iordan chimet

(1926-2006)

Uniunea Scriitorilor din România și Asociația Scriitorilor București s-au pronunțat cu durere încetarea din viață a scriitorului Iordan Chimet, personatitate marcantă a literaturii din România și a culturii române în general. Iordan Chimet, s-a născut la 8 noiembrie 1924, la Galați. A fost un remarcabil eseist, prozator, poet, scenarist și traducător. A absolvit liceul la Galați, în 1944, Facultatea de Litere și Filosofie, în 1948, și Facultatea de Drept a Universității din București, în 1957. Printre operele sale se numără cărți pentru copii: **Amamento pentru peștișorul Baltazar**, 1968, **Cîte-o gîză, cîte-o**

floare, cîte-un fluture mai mare, 1970, **Eroi, fantome, șoriceji**, 1970 precum și capodopera sa **Închide ochii și vei vedea Orașul**, 1970, ediție definitivă, 1979. A publicat volume de eseuri și antologii.

În perioada comunistă, Iordan Chimet a înfăptuit cu adevărat acte de disidență, atît în scris, cît și prin gesturi concrete de mare curaj.

După 1989, Iordan Chimet a considerat ca prioritară educația democratică a românilor, reînnoirea

istoriei noastre europene. A inițiat la Editura Dacia colecția „Jeșirea din labirint”, în care a publicat un dicționar în patru volume al identității românești, **Dreptul la memorie** (1992-1993), antologia **Momentul adevărului** (1996). În 2004 i-a apărut volumul de eseuri **Cele două Europe, cele două Români**, în care a pus în opoziție democrația cu sistemul totalitar.

Prin dispariția lui Iordan Chimet, literatura noastră se confruntă astăzi cu o ireparabilă pierdere.

Citate surescitate

din „Contemporanul” adunate

„Excelentă eseistă, romancieră de mari biruiți tematice, Aura Christii, împreună cu fratele ei, Andrei Potlog, sosit și el din viciu suferințelor românești, Basarabia, au avut, de vreo trei ani, curajul nebun al nimos de a înființa o Editură - Ideea europeană -, sprijinind și revista noastră și salvîndu-mă și pe mine să n-o abandonăm, obosit de un dispreț afișat cu un bism stîngaci, provincial, al unor coșcaci care vor să ne dea lecții de management cultural și post-modernism, uitînd că banul a fost printre primii care, în anii încă, în câteva romane, a lansat germinii acestui curent din care unii vor să facă o modă absolută, de un fanatism ușor ridicol”.

(Nicolae Breban).

„Am observat că unele publicații aveau formatul, conținutul, colaboratorii exteale lor. Reproșau orientarea nepublicistică a subiectelor și stilului, o anumită actualitate și chiar absența reliefului vocii, talentului etc. Sugerau sau denunțau dreptul un soi de anacronism. Sau, ca repet cuvîntul cu care cineva a aruncat, cum cu o piatră, de «retardare»”.

(Marian Victor Buciu).

„De atunci - din 1993 - «Contemporanul» pentru mine înseamnă - în primul rând - Nicolae Breban; da, autorul poeziei

mului epic **Drumul la zid** și al **Bunevestirii**, al trilogiei **Amfitrion** și al tetralogiei **Ziua și noaptea**: constructorul de catedrale de litere, marele romancier, de o generozitate care mă face să-l cred în continuare venit de pe o altă planetă, marile meu prieten, complice, care mi-a făcut enorm de multe daruri”. (...)

„Știu că suntem ridicoli. Iremediabil ridicoli și naivi. Nu cred că mulți dintre semenii noștri pricep din ce motive ne «agățăm» de aceste *foi* ce au mai bine de un secol, publicații prin care - e un lucru răsștiut - s-a construit România modernă. Dar mai știu că răstimp de mai bine de un deceniu *Conte* s-a transformat într-o oază, într-un simbolic tum de fildeș pentru lectorii noștri, pentru colaboratorii noștri din toată lumea”.

(Aura Christii)

„Desigur, sufletul *Conte*... e Aura (Christii); Doamna Conte (așa i se spune) face sumarele, dă telefoane, fixează întrevederi, citește, alege textele, verifică macheta etc., etc. Da. Aura. Mă miră că rezistă; mă miră că ochii ei rezistă. Nu credeam. Aura e scriitor înainte de toate; scrie, citește tot timpul aproape. E meseria ei asta. E vocația ei. Conte face parte din viața ei. Știu că în cazul în care revista și-ar înceta apariția, Aura ar interpreta asta ca

pe o catastrofă”

(Andrei Potlog).

„Revista dezbate suficiente aspecte ca să fi căpătat imaginea lunarului notabil ca deschideri, motivații obiectiv sigure. Cum se prezintă acum proiectează apetențe pozitive, operante proiecții spre viitor. Nu mizează pe ostilități de culise, pe orgolii deșarte. Risipește idei, speranțe, are rezistența modelelor eterne. Sunt unul dintre cei care dau viață *Contemporanului*. Ideea europeană de o bună bucată de vreme”

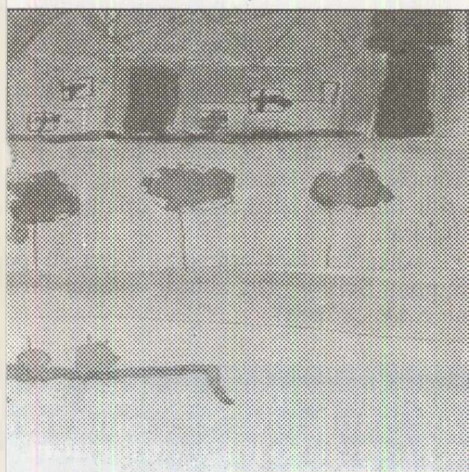
(Henri Zalis)

„Mi-au fost îmbrățișate poemele, ideile, fanteziile, eseurile, cronicile, comentariile. Nimeni nu mi-a schimbat vreodată o iotă din ce scrisesem. Dacă pe Nicolae Breban l-am perceput pitulac undeva, printre norii Olimpului și pronunțându-se arar, ca o sibilă modernă, Aurei Christii i-am sesizat evoluția vertiginosă, transformarea decisivă într-un veritabil spiriduș de presă, elf îndrăcit și magmatic, debordant de proiecte și întotdeauna la zi cu pulsul vieții literare. În plus, dar nu în ultimul rând, un lider (atot)puternic”.

(Simona-Grazia Dima)

„Pentru că, e știut, vorbele zoboară, iar scrisul, evident, rămâne. Și, cine poate ști dacă peste secole un istoric nu-și va scrie studiul asupra culturii popoarelor din sud-estul Europei în urma răsfoirii, lecturii unei străvechi colecții a revistei «Contemporanul»”.

(Daniela Tomescu)

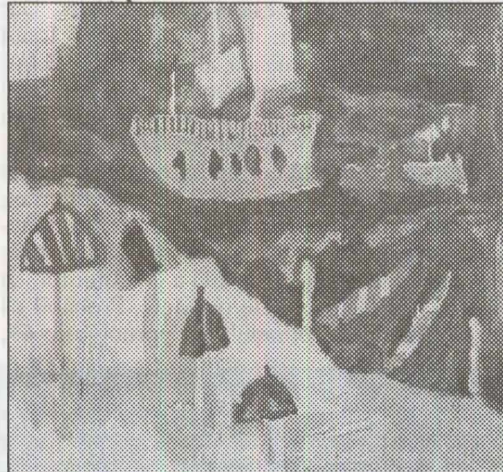

Numărul a fost ilustrat cu reproduceri după lucrări semnate de

Sebastian Nicolae Dănuț Bojan

(A expus tablouri la UNESCO în 1-7 iunie 2001 în cadrul activității

„Săptămâna mondială a copilăriei”. Tablourile, selectate din 140 de lucrări realizate între anii 1998-2001, sunt acuarele pe hârtie de desen.)

Ioan Suciu

Promovarea tinerilor la televiziuni este o chestiune de multe ori nelegată de niște calități ale acestora. La postul de televiziune B1, pentru serialul "No comment" by Monica Gabor, nu se plătește nimic colaboratorilor, din contra, Irinel Columbeanu achită el câte 70.000 de euro de episod. Nu se înțelege prea bine ce s-a urmărit prin acest serial, dar până acum a fost delicioasă scena în care Monica se chinuia să-și îndese pe cap o poșetă la un magazin prin Germania, crezând că-i pălărie. Nu se știe ce crede fata asta despre sine. Gigi Becali se crede Vlad Tepeș. Când a fost dat în judecată de Oana Pellea pentru că a folosit imaginea tatălui ei într-un clip electoral, Gigi Becali a spus că el nu a știut că acela era Amza Pellea, crezând că e chiar Mihai Viteazul. Nesiguranța privind percepția realității înconjurătoare devine îngrijorătoare. Cineva i-a spus afaceristului din Pipera un banc; cică la Dumnezeu se prezintă un individ în audiență. Cine este? îl întreabă Dumnezeu pe sfântul Petru. "Unu' care se ocupă de fotbal!" "Hai măi, lasă-mă-n pace!" "Doamne, omul ăsta insistă să fie primit, zice că are ceva important!" "Nu vezi câte am pe cap?! Ia mai lasă-mă-n pace! Cum îl cheamă pe acest amărât?" întreabă Dumnezeu. "Becali!" spuse sfântul Petru. "Imposibil, eu sunt Becali". După ce a auzit gluma și a râs, Becali s-a oprit devenind brusc serios și privind năuc în jur (se afla într-un studio de televiziune), a spus: „Într-adevăr, am atâtea lucruri pe cap!” Printre altele, Becali era foarte iritat de faptul că fusese pomenit la modul negativ de Octavian Paler. "Aia vorbește, care-i închina ode lui Ceaușescu!" "La Antena 3 a apărut un moderator de televiziune tânăr, care este de remarcat. Mihai Gâdea îl invită odată pe săptămână pe Octavian Paler, pentru o analiză a situației și evenimentelor celor mai importante ale țării. Mihai Gâdea se dovedește un tânăr informat, obiectiv, și care știe să aprecieze un om de valoare cum este Octavian Paler. Dar există și alți tineri, ca de exemplu Ionuț Chiva, care împreună cu alții, scriitori debutanți, protestează neobosit contra unor persoane în vârstă, de certă valoare, în speță împotriva președintelui USR, Nicolae Manolescu. Atitudinea este incorectă cel puțin din două puncte de vedere: protestele sunt făcute pe Internet, într-un limbaj suburban, înjositor pentru cine-l folosește, și este făcut de persoane tinere care nu au făcut vreo dovadă a geniului lor, ca să aibă vreo legitimitate oarecare. Probabil că Ionuț Chiva, cu romanul său pornografic 69,

Există disensiuni în cadrul Uniunii Scriitorilor?

se crede egalul lui Michel Houellebecq. Revoluția sexuală a anilor '50 - '60, când o mulțime de tineri din Occident au găsit sexul și drogurile ca pe o modalitate de a-și manifesta protestul față de niște idei înghețate și moravuri tradiționale care trădau lipsă de imaginație și inteligență, a avut o justificare, incluzând o explozie a pornografiei, dar în contextul a ceea ce s-a întâmplat la noi în țară după 1990, eliberarea spre folosirea deplină a tuturor formelor de sexualitate în artă este complet tardivă ca metodă pentru România să poată reprezenta un substrat de valoare. În prezent, descătușarea expresiilor prin utilizarea libertății de a folosi pornografia în cărțile unor Ionuț Chiva sau Claudia Golea are același impact pe care-l aveau ilegalistii comuniști înainte de 1944, când se ascundeau de forțele de ordine, deși nu-i căuta nimeni. Dar există și o altă categorie de oameni tineri, scriitori sau critici literari, care, în loc să se concentreze asupra propriilor lor creații,

chiar aproape o regulă să-și scrie cele mai importante opere la vârste de până la 25 de ani - la criticii literari, oricât de intuitiv fi aceștia, fără o acumulare de lecturi implică timp este imposibil de a ajunge mare voce și implicit o autoritate în domeniul literar. Marius Ianuș, Costi Rogozanu se remarcă mult ca niște oameni care îndrăznesc mult prin felul cum se exprimă - decât prin erudiție și posibilitate de comparații solide care să stea la baza unor judecăți de valoare plus, se observă uneori o oarece suficiență unii dintre aceștia; într-o discuție televizată care participau Luminița Marcu, Costi Rogozanu și Nicolae Prelipceanu (moderat cu referire la opera lui Paler, Luminița Marcu s-a arătat încântată de cartea **Viața corală**, la care Rogozanu a dat din mână sfatul: „Lucruri d-astea prăfuite!” În schimb nu l-am auzit niciodată pe tânărul critic bind de „prăfuitul” Homer sau despre mitologia greacă, despre filosofia lui Platon, A

fonturi în fronturi

aruncă vorbe ce pot să „sune din coadă”. Astfel, într-o discuție televizată, Luminița Marcu l-a numit pe Alex. Ștefănescu, un rățâcit prin literatură. Nu cred că aceste fronde sau chiar jigniri ajută la ceva - în orice caz pe tinerii respectivi nu-i ridică în nici un fel în sensul imaginii lor publice. Sunt o mulțime de cărți noi care apar și despre care respectivii critici nu scriu o iotă. În plus, reconsiderarea prozei și poeziei scrisă în perioada comunistă a rămas în coadă de pește. Luminița Marcu începuse, într-un fel, o analiză cu proza lui Fănuș Neagu. Dar de atunci, clarificarea din punct de vedere valoric a creațiilor dinainte de 1989 a rămas o problemă netratată. A fost **Delirul** lui Marin Preda o carte mare, sau un fel de reabilitare a lui Ion Antonescu? O conturare propagandistică a viitorului curent naționalism-ceaușist? A fost Sadoveanu într-adevăr un mare scriitor? Cartea lui Ovidiu Verdeș, **Muzici și faze**, pornografică, este bine să rămână în programa școlară? Este aceasta comparabilă cu proza lui D.J. Salinger? Unde se situează în mod real valoarea literară a cărților și mai ales a pieselor de teatru ale lui Dinu Săraru, care, profitând în mod evident de funcția pe care a avut-o de director al Teatrului Național, și-a promovat dramaturgia ani de zile pe cea mai mare scenă a țării cu cheltuieli enorme din bani publici? Dacă un poet sau prozator poate fi mare și celebru la tinerete - în privința poeziilor este

total, creațiile lui Eschil, Sofocle și Euripid așa cum Octavian Paler a făcut-o descoperind și însușind o adevărată pasiune unor tineri pentru operele antichității grecești și romane. Revenind la Mihai Gâdea, acest tânăr lângă alte calități, are una esențială: aceea de a înzestrare cu bun simț. Se pare că și alții putea să atingă un nivel de civilitate și integritate onorabil, dar le lipsește tocmai această calitate. Nicolae Manolescu, inițiatorul recentelor întâlniri a conducerii Uniunii Scriitorilor cu scriitorii tineri, în vederea acordării unor burse, a declarat că, în ciuda eforturilor pe care le-a făcut, nu a putut lega un dialog cu Ionuț Chiva - de exemplu. Păcat. Într-o emisiune recentă, „Restanțele critice literare”, Simona Sora era un pic revoltată de faptul că Nicolae Manolescu nu apreciază proza tinerilor, mai ales cea promovată de lirom. Printre altele, spunea: „Ne-am lăsat să plecat în străinătate, să-și scrie volumul III la **Orbitor**. Două nume de scriitori s-ar desprinde de pluton: Florina Ilie și Filip Florian”. De asemenea, ea s-a arătat nemulțumită de faptul că, deși a scris numeroase eseuri și articole de critică literară, Nicolae Manolescu se lamentează că nu găsește un critic literar de bază care să scrie la „România literară”. Adică un fapt este cert: ceea ce pe Simona Sora e clar, pentru domnul Profesor e. De ce oare?

Conform prevederilor Statutului, Uniunea Scriitorilor din România nu este responsabilă pentru politica editorială a publicației și nici pentru conținutul materialelor publicate. Nici conducerea revistei nu își asumă opiniile exprimate. Responsabilitatea aparține în exclusivitate autorilor.